

Stichting Pensioenfonds Atos

Jaar rapport 2020

Amstelveen, 14 juni 2021

Inhoud	pagina
Bestuursverslag	
1. Voorwoord	3
2. Kerncijfers	6
3. Verslag van het Bestuur	8
1 Algemeen	10
2 Beleidsontwikkelingen bij het fonds	14
3 Risicomanagement	35
4 Resultaten beleggingen voor Middelloon- en Eindloonregeling	44
5 Resultaten en ontwikkelingen beleggingen in de Beschikbare Premiereregelingen	54
4. Intern toezicht: RvT	60
5. Verantwoordingsorgaan	70
6. Vaststelling jaarrekening 2020	81
7. Profiel en algemene gegevens	82
Jaarrekening	
1. Balans per 31 december	88
2. Staat van baten en lasten	89
3. Kasstroomoverzicht	91
4. Algemene toelichting	92
5. Toelichting op de balans	101
6. Toelichting op de staat van baten en lasten	121
Overige gegevens	
1. Uitvoeringsovereenkomst	129
2. Actuariële verklaring	130
3. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	132
Bijlagen	
1. Verloopstaat deelnemers	136
2. Analyse en oordeel SPA per dienstverlener (ISAE 3402/SOC rapporten)	137

1. Voorwoord bestuur

Het jaar 2020 zal de geschiedenis ingaan als het jaar waarin grote delen van de wereld 'op slot gingen' om een pandemie van een coronavirus (Covid-19) te bestrijden. Dit coronavirus manifesteerde zich eind 2019 onder mensen in China en verspreidde zich vandaar razendsnel over de hele wereld. In Europa zagen we in februari 2020 de eerste slachtoffers en het virus 'arriveerde' eind februari in Nederland (de eerste zieke, in Loon op Zand). Nederland ging het voorjaar in 'lock-down' en de binnensteden leken uitgestorven; het wegennet riep herinneringen op aan de autoloze zondagen van de jaren 70 van de vorige eeuw. Ondertussen kwam de reguliere gezondheidszorg grotendeels tot stilstand, hadden de ziekenhuizen hele afdelingen omgevormd tot speciale Covid verpleegafdelingen en lagen de IC's vol met ernstig zieke patiënten. De 'lock-down' had ten doel overbelasting van IC's en instorting van de gezondheidszorg te voorkomen door het contact tussen mensen zoveel mogelijk te beperken. We moesten stoppen elkaar te bezoeken, aan te raken, een hand te geven, te kussen. Ouderen en zieken in verpleeghuizen mochten geen bezoek meer ontvangen en werden geïsoleerd. En veel ouderen, met name degenen met verminderde weerstand, kwamen te overlijden. Het leed kon nauwelijks gedeeld worden; er moest op afstand gerouwd worden.

Alle kantoren en scholen sloten en we moesten thuis gaan werken. Het normale contact tussen collega's werd vervangen door videoconferenties en beeldbellen. Het internet bleek een onverwachte uitkomst om overleg en samenwerking ook op afstand te kunnen continueren. De overheden in de westerse wereld hielden met loon- en bedrijfssubsidies de werkgelegenheid overeind en de verwachte grote economische crisis bleek slechts een kortstondige dip. De olieprijs kelderde door een verminderde economische productie en de aandelenkoersen daalden wereldwijd met 10% á 15% maar al snel herstelde de productie en krabbelden de koersen weer omhoog. Uiteindelijk bleek 2020 een goed beursjaar... Overheden zagen hun schulden wel sterk oplopen als gevolg van de subsidiëring van de economie maar de rentes stegen niet en daalden zelfs nog verder.

De medewerkers van ons pensioenbureau konden niet langer naar hun kantoor bij Atos in Amstelveen omdat Atos, net als andere werkgevers, zijn kantoren gesloten hield en medewerkers thuis liet werken. Datzelfde gold voor medewerkers van onze dienstverleners waaraan wij uitvoerende werkzaamheden hebben uitbesteed: Achmea Pensioenservices, BlackRock, GMO, etc.. Ook het bestuur besloot voor vergaderingen niet langer bijeen te komen maar gebruik te maken van de inmiddels bekende apps zoals Teams en Circuit. Hetzelfde geldt voor het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht.

Al in 2019 was de dekkingsgraad van ons fonds onder het minimaal vereiste eigen vermogen gezakt (MVEV, een dekkingsgraad van ongeveer 104%) als gevolg van de dalende rente; daarmee was het crisisplan van het fonds in werking getreden. Dit betekent dat het bestuur tweewekelijks vergaderde over de dekkingsgraad en het vermogensbeheer om te bezien of en welke bijzondere acties er nodig waren. Bij het uitbreken van de coronacrisis besloot het bestuur wekelijks (virtueel) bijeen te komen om te bezien of de continuïteit van de werkzaamheden bij het fonds en onze dienstverleners voldoende gegarandeerd was en om de ontwikkelingen van de dekkingsgraad en

het vermogensbeheer te bespreken. Gelukkig bleek de continuïteit van de werkzaamheden geen moment in gevaar te zijn en waren ons pensioenbureau en onze dienstverleners snel in staat zich aan te passen aan de nieuwe werkelijkheid van thuiswerken en 'lock-down'. Covid-19 maakte vooral mensen ziek die niet (meer) werkten vanwege hun hoge leeftijd of slechte gezondheid en raakte de mensen die voor ons werken vooral via hun (groot)ouders maar maakte hen niet zelf ziek.

De flinke dip op de wereldwijde markten voor aandelen van april 2020 was aanleiding voor het bestuur om in haar wekelijkse crisisberaad te besluiten een deel van de aangehouden cashmiddelen (ongeveer € 115 miljoen) ter beschikking van de vermogensbeheerders te stellen voor meer risicodragende beleggingen, zoals aandelen die toen relatief goedkoop waren. Deze verschuiving corrigeerde de verhouding risicoloos versus risicodragende beleggen, die verstoord was door de dip (waardeverlies van risicodragende beleggingen), terug naar de afgesproken verhouding.

In de eerste helft van 2020 vond ook een beperkte herschikking plaats van de allocatie van het vermogen over risicovolle beleggingen, waarbij het accent wat verschoof naar meer aandelen en minder obligaties en meer beleggingen in opkomende markten. Deze herschikking vormde o.a. de uitvoering van de conclusies uit een studie hiernaar die het fonds in 2019 liet uitvoeren.

Onze collega bestuurder Ruud Duivenvoorden was in 2019 ziek geworden; hij leed aan een zeldzame en moeilijk behandelbare vorm van kanker. Ruud werkte als rechterhand van de CFO van Atos in de Benelux en Scandinavië en richtte zich binnen het bestuur van het fonds vooral op auditing van processen en op de administratieve organisatie. Daarnaast was hij belangrijk voor de sfeer en collegialiteit in het bestuur in de afgelopen 4 jaar. In overleg met Atos kon Ruud prioriteit geven aan zijn werk als bestuurder boven zijn reguliere werk bij Atos. En de medische behandeling die hij kreeg sloeg aan; Ruud ging zich in de eerste helft van 2020 steeds beter voelen en droeg nadrukkelijk bij aan het besturen van het fonds. De omslag kwam na de zomer. Wij hebben dat pas laat gemerkt. Ruud bleef prioriteit geven aan het fonds, tot vlak voor zijn overlijden. Hij stierf op 62-jarige leeftijd op 12 december 2020. Wij missen hem.

Het jaar 2020 wordt ook getekend door een aanwijzing die het fonds van DNB kreeg. In 2019 had DNB al een 'voornemen tot aanwijzing' gegeven n.a.v. een validatie onderzoek dat zij gedaan had naar de mate waarin het beleid van het fonds geïmplementeerd is in processen en uitvoeringsinstructies. DNB vond dat daarin verbetering mogelijk is en dwong die verbetering af door het geven van een aanwijzing in juni 2020. Deze tweede aanwijzing is naar de mening van het bestuur op zich minder vergaand en minder ernstig dan de eerste aanwijzing die het fonds kreeg in 2017 maar het feit dat dit de tweede keer is heeft het bestuur van houding doen veranderen. Waar het bestuur in 2017 vooral 'defensief' heeft gereageerd op de aanwijzing (hoewel deze naar tevredenheid van DNB is opgevolgd) heeft het bestuur in 2020 besloten 'proactief' te willen reageren. Daarmee heeft het jaar 2020 ook in het teken gestaan van voorgenomen veranderingen in de cultuur en werkwijze van het fonds die moeten resulteren in een aangepaste governance, beloningsbeleid en organisatie in 2021. Inmiddels heeft DNB aangegeven dat ook deze tweede aanwijzing naar tevredenheid is opgevolgd.

Het jaar 2020 was dus een zeer bewogen jaar voor het fonds. Gelukkig zijn de verhoudingen met het Verantwoordingsorgaan en met de Raad van Toezicht goed gebleven. Met name de Raad van Toezicht hield in 2020, mede als gevolg van die aanwijzing, nadrukkelijker de vinger aan de pols dan in 2019. De aanwijzing van DNB kostte veel tijd en energie van het bestuur en de RvT en het Verantwoordingsorgaan waarbij sommige bestuursleden het gevoel hadden dat dit ten koste ging van tijd en energie voor discussie over de kern van de zaak: het evalueren van het strategische beleggingsbeleid. In 2020 werd duidelijk dat niet langer alle bestuurders het huidige strategische beleggingsbeleid volledig steunen. Het rendement op het vermogensbeheer bleef met 4,08% ook achter bij de benchmark van 5,55%. Dit had per ultimo 2020 een negatief effect op de dekkingsgraad van ongeveer 1,4 procentpunt. Aangezien wij als pensioenfonds over een periode van 3-5 jaar willen oordelen zullen we het komend jaar de resultaten van onze vermogensbeheerders met meer dan normale aandacht volgen. We gaan daarbij ook kijken naar de wijze waarop we ons vermogensbeheer georganiseerd hebben. Daarmee is de agenda voor 2021 duidelijk!

Die agenda zal grotendeels door een 'nieuw' bestuur uitgevoerd moeten gaan worden omdat drie bestuursleden binnenkort vertrekken en vervangen worden door nieuwe bestuursleden. Arno Elshout, onze secretaris, wordt opgevolgd door Louis Alting als bestuurder namens de gepensioneerden. Peter Mannaert, onze voorzitter van de BAC, wordt opgevolgd door een nieuwe bestuurder uit de gewezen deelnemers en zal als BAC voorzitter opgevolgd worden door een onafhankelijke externe bestuurder; voor beide posities zijn kandidaten voorgedragen aan de toezichthouders. En Frank Winnubst, de voorzitter, zal opgevolgd worden door een externe bestuurder. Willo Peters, bestuurder namens de gewezen deelnemers, zal gelukkig zijn bestuurslidmaatschap nog een jaar voortzetten.

Bestuur Stichting Pensioenfonds Atos

2. Kerncijfers

Gewezen deelnemers (met voortzetting) en pensioengerechtigden per soort

	31-12-2020	31-12-2019	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2016	31-12-2015
Gewezen deelnemers met voortzetting*	104	117	127	141	150	171
Gewezen deelnemers	13.090	13.450	13.841	14.255	14.547	14.918
Pensioengerechtigden	3.114	2.793	2.523	2.258	2.011	1.758
<i>Totaal deelnemers</i>	16.308	16.360	16.491	16.654	16.708	16.847
Pensioengerechtigden per soort						
Ouderdomspensioen	2.614	2.325	2.077	1.852	1.634	1.395
Nabestaandenpensioen	500	468	446	406	377	363
Arbeidsongeschiktheidspensioen	40	47	54	62	64	76

* Betreft (partieel en volledig) arbeidsongeschikten. In 2020 ontvangen hiervan 40 personen een uitkering.

Pensioenuitkeringen (Bedragen x € 1.000)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Ouderdomspensioen	40.842	37.158	34.304	31.568	28.314	24.997
Nabestaandenpensioen	5.493	5.181	4.902	4.809	4.468	4.294
Arbeidsongeschiktheids- pensioen	288	316	353	413	486	598
Overige (afkopen)	71	36	52	42	187	52

Kosten

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten (in percentage van het vermogen)**	0,42	0,35	0,33	0,25	0,29	0,36
Kosten pensioenadministratie** (€)	75,51	69,04	68,27	67,73	67,46	70,30

** Zie uitgebreide kostentoelichting in paragraaf 3.2.11

Toeslag (in procenten)

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Toeslag	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ambitie: 100% CPI (afgeleid oktober-oktober)	1,7	1,7	1,0	0,3	0,3	0,6

Premiebijdragen ML en extra bijdragen

(Bedragen x € 1.000)	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Premiebijdragen ML***						
Werkgever	352	610	157	-	-	-
Werknemers	-	-	-	-	-	-
Extra bijdragen						
Werkgever	-	-	-	-	-	-

*** Betreft in 2018, 2019 en 2020 betaalde C&P-koopsom en ING-BP stortingen. 2018: 115 C&P en 42 ING, 2019 571 C&P en 39 ING en 2020 317 C&P en 35 ING.

Premieoverzicht C&P-koopsom en ING-BP stortingen:

- In 2020 is de kostendekkende premie: € 360.000
- In 2020 is de feitelijk betaalde premie: € 35.000

Beleidsdekkingsgraad en belegd vermogen

	2020	2019	2018	2017	2016	2015
Beleidsdekkingsgraad (in %)	92,8	100,0	107,5	107,7	100,9	108,1
Belegd vermogen (€ miljoenen)	3.138	3.043	2.712	2.926	2.998	2.805

3. Verslag van het Bestuur

Inleiding

Het jaar 2020 werd voor het bestuur vooral gekenmerkt door twee ontwikkelingen:

1) DNB kondigde in 2019 aan dat er een "validatie-onderzoek" zou plaatsvinden bij SPA. Dit validatie-onderzoek is door DNB uitgevoerd in de periode oktober 2019 – februari 2020. Zo'n onderzoek heeft als doel te controleren in hoeverre het geformuleerde beleid is vertaald in de processen die het fonds volgt en in uitvoeringsinstructies aan de uitvoerende organisaties (waaronder de vermogensbeheerders) en of die ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. SPA verwachtte de bevindingen uit het onderzoek op te kunnen lossen, maar ontving n.a.v. dit validatieonderzoek een nieuwe aanwijzing van DNB in juni 2020.. De aanwijzing van DNB bestaat uit twee hoofdlijnen: 1) verbetering van de organisatie van het risicobeheer en 2) aanscherping van de mandaten aan de vermogensbeheerders.

SPA heeft deze aanwijzing opgevolgd, omdat zij de toegevoegde waarde ziet van het verbeteren van de organisatie van het risicobeheer en van de aanscherping van de mandaten aan de vermogensbeheerders.

DNB was van mening dat een aantal specifieke risico's onvoldoende werden beheerst waaronder het spreadrisico en het actief beheerrisico. SPA heeft dit nu verbeterd.

In nieuwberichten op de website van SPA heeft SPA verduidelijkt wat de gevolgen van het onvoldoende beheersen van het spreadrisico en het actief beheerrisico voor SPA zijn geweest en is uitgelegd dat er geen grotere risico's zijn gelopen dan wenselijk is of dan de bedoeling was. SPA kent en kende ook geen beleggingsposities die niet aansloten bij het beleid. Door meer gedetailleerde en betere explicitering van de begrenzingsen wordt de aansluiting op het geformuleerde beleid met meer zekerheid afgedwongen. Daardoor is de achteraf-monitoring ook meer gedetailleerd.

In lijn daarmee vond DNB dat SPA de mandaten aan de vermogensbeheerders verder moest detailleren en verdere specificatie en begrenzing van de cash-positie binnen de portefeuilles moest doorvoeren. Het ging hier om 3 specifieke zaken. De dynamische renteafdekking (in concreto: de renteafdeckingsstaffel) moest één-op-één in het mandaat worden opgenomen of er moest anderszins geborgd worden dat de vermogensbeheerder deze conform het beleid uitvoert. De aanwijzing betekent op dit punt dat de renteafdeckingsstaffel die in de ABTN stond nu ook in het mandaat is opgenomen. Ten tweede vond DNB dat de vermogensbeheerders te veel handelingsvrijheid kregen t.a.v. de marktsegmenten waarin zij beleggen. DNB vond dat SPA de verdeling van aandelenportefeuilles over regio's (zoals Noord Amerika of Europa) en over sectoren (zoals High tech of Finance) strikter moet begrenzen en voorschrijven aan de vermogensbeheerders. Dat is nu in de mandaten ook gebeurd. Ten derde vond DNB dat het bestuur van SPA zich te veel vrijheid van handelen gunde t.a.v. aanwending van de liquide middelen in de portefeuille. SPA moest duidelijk definiëren waarvoor de liquide middelen dienen, hoeveel nodig is voor welk doel en onder welke omstandigheden de liquide middelen voor die doelen aangewend worden. Dat is nu meer expliciet in de mandaten van de vermogensbeheerders

vastgelegd.

Het bestuur benadrukt dat er geen rendement is misgelopen a.g.v. de incomplete mandaten. De renteafdekking is in de praktijk conform het beleid uitgevoerd. En de aanscherping van de mandaten betekent dat de praktijk van de afgelopen jaren wordt geformaliseerd.

Alle aanvullingen op de mandaten betekenen niet dat de vermogensbeheerders minder vrijheid van handelen krijgen m.b.t. renteafdekking of m.b.t. tactische allocatie. Wel is er door de wijzigingen minder vrijheid t.a.v. de aanwending van liquide middelen en t.a.v. fondskeuzes binnen de mandaten.

De aanwijzing vereiste ook dat risicobeheer geëvalueerd moest worden: een toetsing van het hele proces van risicobeheer. In reactie daarop heeft SPA alle potentiële risico's opnieuw geïnterpreteerd en geëvalueerd en heeft het gecheckt of de processen en alle risicobeheersmaatregelen adequaat zijn en, voor zover noodzakelijk, verder verbeterd. In de praktijk werden alle relevante risico's volgens vaste afspraken op vaste tijdstippen gerapporteerd, gemonitord en, indien nodig, bijgestuurd. Maar de vastlegging van dat proces kon beter en is nu dus verbeterd.

Het bestuur heeft de aanwijzing als een mogelijkheid gezien om haar werkwijze en processen te verbeteren en niet als kritiek waartegen zij zich moet verdedigen. De opvolging heeft in oktober 2020 plaatsgevonden. DNB heeft inmiddels geconcludeerd dat SPA geheel aan de aanwijzing heeft voldaan. Daarmee was 2020 tot en met Q1 2021 een belastende periode waarin het bestuur hard gewerkt heeft aan het afronden van deze aanwijzing van DNB.

2) Het jaar 2020 was wederom een jaar van achteruitgang in de beleidsdekkingsgraad. Omdat de rente per saldo weer daalde, daalde in 2020 de beleidsdekkingsgraad van 100,0% (begin januari) naar 92,8% (eind december). Dit komt omdat de rentehedge heel laag is bij SPA. Dit zorgde voor een daling van de actuele dekkingsgraad met 9,6%.

SPA had een positief beleggingsresultaat waardoor de actuele dekkingsgraad met 3,7% steeg, maar de rendementen waren niet goed in 2020. Het resultaat, 4,08%, bleef achter bij de benchmark van 5,55%. Dit had een negatief effect op de actuele dekkingsgraad van ongeveer 1,4 procentpunt. De vermogensbeheerders presteerden niet goed binnen hun mandaten; met name in de Return portefeuille bleven beide vermogensbeheerders achter bij de benchmark en met name de grootste vermogensbeheerder -GMO - bleef achter. Dit was een gevolg van enerzijds het feit dat binnen het mandaat niet meer het valutarisico gehedged wordt; in het resultaat zit daarom ook de negatieve ontwikkeling in de valuta's, met name de daling van de dollar. De benchmark is echter wel in euro, waardoor de vergelijking niet meer helemaal consistent is. Het verlies op valutaposities in de mandaten werd buiten het mandaat gecompenseerd door de valutahedge die het fonds zelf bij Caceis heeft geregeld en een groot positief effect had in 2020. Anderzijds geldt dat deze vermogensbeheerder op "value" (waarde-aandelen, met een lage waardering en goed dividendrendement) stuurde en "value" het in 2020 heel slecht deed. Op een omslag moet langer gewacht worden en alhoewel in de eerste maanden van 2021 deze er eindelijk lijkt te komen, was 2020 daardoor uiteindelijk een teleurstellend jaar. Voorts had SPA - omdat SPA niet te veel risico's wilde lopen - het hele jaar een defensieve positie van ongeveer 25% in kortlopende liquide

beleggingen. In maart 2020, na een stevige koersdaling, heeft SPA wel een deel van dit defensief belegd vermogen overgeheveld naar de Return portefeuille om voor meer rendement te zorgen. Dit betrof ongeveer € 115 miljoen. Maar het grootste gedeelte (ongeveer € 500 miljoen) bleef liquide zodat er met dit deel van het vermogen beperkt risico werd genomen waarop nauwelijks rendement werd gemaakt.

In euro's gebeurde er overigens iets anders: het vermogen van SPA nam toe met € 95 miljoen euro tot ruim € 3.138 miljoen. Voor een uitgebreide toelichting op de beleggingsresultaten wordt verwezen naar paragraaf 3.4.

Het fonds stond er ultimo 2020 minder goed voor dan in 2019; de beleidsdekkingsgraad lag met 92,8% ver onder de minimaal vereiste dekkingsgraad (ongeveer 104%). Kortom lijkt de komende 5 jaar gelukkig nog niet aan de orde, maar de beleidsdekkingsgraad is wel stevig gedaald en indexeren is met de huidige regels voorlopig niet toegestaan. Het herstelplan voorspelt nu dat SPA in 2026 een dekkingsgraad heeft die hoger is dan de vereiste dekkingsgraad (ongeveer 115%). Of dat ook echt gebeurt, hangt met name af van de rente. Ook is de overheid bezig het pensioensysteem te veranderen; dit zal ook gevolgen hebben voor de kortings- en indexatieregels. Bij het vaststellen van dit jaarverslag was de actuele dekkingsgraad weer opgelopen tot 104,8% per eind mei, omdat de rente nu eindelijk toch iets opgelopen is en de aandelen het de eerste 5 maanden ook goed doen.

Het bestuur heeft de overtuiging dat de rente niet langdurig zo laag kan blijven als deze sinds 2016 is. Echter, het beleid van de ECB en FED lijkt vooral gericht op het laag houden van de rente om met niet te veel schade uit de Covid-crisis te komen. Eerdere signalen die wezen op renteverhogingen werden ingehaald door matige groeiverwachtingen en vooral achterblijvende inflatie. Het bestuur houdt vast aan haar overtuiging dat een renteverhoging waarschijnlijker is dan verdere renteverlaging, maar zal meer geduld moeten hebben nu het coronavirus voor uitstel van normalisatie van de rentemarkten heeft gezorgd.

In onderstaand bestuursverslag worden naast bovenstaande punten alle andere ontwikkelingen die zich hebben voorgedaan in 2020 meer uitgebreid beschreven en worden veel relevante cijfers nader gespecificeerd.

3.1 Algemeen

3.1.1 Macro economische ontwikkelingen in 2020

De belangrijkste invloed op de markten bleef ook in 2020 het wereldwijde monetaire beleid en de Covid-19 pandemie. Door het optimisme wat zich deed gelden over de ontwikkeling van vaccins en de te verwachten economische groei en bedrijfswinsten in 2021 in met name de VS hebben de aandelen-beleggingscategorieën wel een positief (dividend)rendement gegenereerd in 2020. Nederland kende net als de rest van Europa en ook de VS in 2020 negatieve groei. Maar in de VS en Europa was wel sprake van positieve verwachtingen. De werkloosheid bleef relatief laag in Nederland, en daalde weer hard in de VS, maar de inflatie wilde maar niet aantrekken. Deze ontwikkelingen zorgden toch weer voor een per saldo dalende rente in 2020 maar ook voor sterk stijgende aandelenkoersen na maart 2020.

Gedurende het jaar bleef het monetaire beleid in de VS, EU en Japan verruimend en daarmee wellicht ondersteunend aan de economie, maar het drukt nog steeds het renteniveau. Het laag houden van de rente voedde het idee dat er ruimte was voor stijgende aandelenkoersen en de aandelen werden na de maart 2020 dip ook weer veel aangekocht door de marktpartijen, waaronder SPA. Aan het einde van 2020 waren daarom de aandelen flink gestegen en de rentetarieven omlaaggegaan. Omdat het rente-effect voor SPA veel groter was dan het positieve beleggingsresultaat, daalde de dekkingsgraad van SPA. De effecten van het in het eerste kwartaal van 2020 verslechterde vooruitzicht zijn ondertussen substantieel: de 10-jaars rente daalde in de Europese Unie zelfs weer onder de niveaus van augustus 2019 wat significante gevolgen had voor de rekenrente in Nederland en daarmee voor de dekkingsgraad.

Vrijwel alle aandelenmarkten in de ontwikkelde markten sloten het jaar af met positieve resultaten. De AEX-index sloot bescheiden met 3,3% hoger, en ook de meeste andere Europese beurzen hadden een positief jaar. In de VS liet de brede S&P 500-index een stijging van maar liefs 16,3% zien, nadat 2019 ook al zo positief was verlopen.

Veel opkomende markten eindigden 2020 eveneens in de plus, de MSCI Emerging Markets Index steeg in 2020 met 8,53%, terwijl de wereldaandelenindex genoeg moest nemen met 6,33%. SPA had goed ingeschat dat de Emerging Markets het goed zouden doen en het gewicht in dit deel in 2020 verhoogd, maar de fondskeuzes voor deze categorie pakten over heel 2020 slecht uit (in 1 mandaat was het resultaat -3,07% en in het andere 6,90%, maar dit resultaat was inclusief de valuta-effecten). Ook in de andere beleggingscategoriën bleven de vermogensbeheerders overigens achter bij de benchmark, al worden zoals bovenvermeld deze cijfers wel geflateerd door valuta-effecten.

Staatsobligaties in de ontwikkelde landen kenden een instabiel jaar en de meeste markten beëindigden 2020 positief (d.w.z. de rente daalde waardoor de prijs van - en dus het rendement op - de obligaties steeg). De rente op de Duitse 10-jaars staatsobligatie daalde met 0,35% waarbij gedurende het jaar de rente nog lagere niveaus had laten zien. De rest van de eurozone ontwikkelde zich in lijn met dit rentebeeld in Duitsland.

De rentes op Amerikaanse staatsobligaties lieten eenzelfde beeld zien: de langetermijnrentes zoals de 10-jarige Treasury bleven gedurende het jaar dalen, al stonden ook deze rentes gedurende het jaar enkele weken significant lager dan aan het einde van het jaar. In de eerste helft van 2021 begon deze lange rente in de VS echter wel eindelijk te stijgen, door het verminderen van de Covid-19 pandemie en het feit dat er positieve groeiverwachtingen zijn voor 2021 en 2022. De hoop is dat Europa in dat opzicht zal volgen.

3.1.2 Algemeen Pensioenbeleid

Levensverwachting

De verplichtingen van SPA moeten volgens de Pensioenwet worden berekend met de meest recente prognosetabellen (sterftetafels waarin ook de trend verdisconteerd is). Die prognosetabellen lieten al jaren achtereen zien dat de levensverwachting gestegen is en in de toekomst verder zal stijgen. In 2020 zijn de laatste verwachtingen m.b.t. levensverwachtingen door het Actuarieel Genootschap

(AG) gepubliceerd; de berekende overlevingskansen waren iets soberder dan de laatst bekende en liet bij bepaalde groepen zelfs dalingen van de verwachtingen zien. In 2020 liet het AG daarmee zien dat ook met nieuwe prognosetafels de trend van almaar stijgende levensverwachtingen enigszins doorbroken wordt en dat 2017 en 2018 geen incidentele uitzonderingen blijken te zijn op de tot voor kort stijgende lange termijn trend. De nieuwe cijfers hadden een licht positief effect op de dekkingsgraad. De verwachting is dat door de Covid-19 pandemie de sterftcijfers in 2022 wederom gelijk zullen blijven of iets lager zullen uitvallen.

AOW-leeftijd en pensioenrichtleeftijd

Als eerste stap in de vernieuwing van het pensioenstelsel is besloten dat de AOW-leeftijd tijdelijk bevroren wordt. De AOW-leeftijd was in 2020 weer 66 jaar en 4 maanden en stijgt geleidelijk tot 2024 naar 67 jaar. De fiscale pensioenrichtleeftijd voor aanvullende pensioenen bleef in 2020 68 jaar. De pensioenrichtleeftijd bij SPA (onze standaard reglementaire pensioenleeftijd) is overigens nog altijd 65 jaar.

Eigen pensioenrecht na scheiding

Mensen die gaan scheiden regelen niet altijd de verdeling van het pensioen. Het kabinet wil bij scheiding een deel van het pensioen standaard omzetten naar een eigen pensioenrecht voor de ex-partner. Dat heet conversie. Conversie komt nu nog weinig voor. Als mensen nu iets regelen, dan is het vaak verevening. Daarbij blijft het totale pensioen intact, maar betaalt het fonds een deel van het pensioen rechtstreeks aan de ex-partner uit. In januari 2019 werd een consultatie gehouden over het idee om conversie standaard te maken. De sector wil graag dat mensen die scheiden een bewuste keuze maken over verdeling van pensioen als conversie standaard wordt. Het wetsvoorstel is in 2019 aan het parlement voorgelegd en in 2020 afgerond. Het is de bedoeling dat deze wet ingaat op 1 januari 2023.

Meer informatie op het UPO

De wetgever heeft in 2020 aangekondigd om de regels m.b.t. de inhoud van het UPO te gaan versoepelen. Een concreet resultaat van die aankondiging is nog niet zichtbaar. Op het UPO 2020 stond meer informatie, zoals het te bereiken pensioen, de dekkingsgraad en het pensioen wordt in scenario's weergegeven. De meeste gegevens staan echter al op mijnpensioenoverzicht.nl. De dekkingsgraad is de dekkingsgraad 'naar Nederlandse maatstaf'. En ook informatie over het land waar het pensioen is ondergebracht en de toezichthouder waar het pensioen onder valt staan op het UPO.

Voor premiereregelingen moeten ook de ingehouden kosten op het UPO staan. En premiereregelingen gebruiken vanaf 1 januari 2019 de 2000 economische scenario's van De Nederlandsche Bank voor de vaststelling van de risicohouding.

Elders opgebouwd pensioen staat natuurlijk niet op een UPO. Daarom moeten deelnemers het pensioenregister raadplegen om een juist overzicht te krijgen.

Pensioenregister

In het pensioenregister kan iedereen zien hoe hoog de totale oudedagsvoorziening is, bij welke pensioenuitvoerder het pensioen is opgebouwd en waar hij/zij terecht kan voor meer informatie. SPA levert ieder kwartaal daarvoor de juiste informatie aan. Iedere Nederlander vanaf 15 jaar met een Burgerservicenummer en een DigiD kan nu inloggen in het pensioenregister (www.mijnpensioenoverzicht.nl). Hier kan men een overzicht opvragen van zijn of haar (opgebouwde) pensioenrechten en AOW. Men kan nu niet alleen zien wat men netto aan pensioen en AOW overhoudt, maar ook hoe het pensioen zich zal ontwikkelen bij verschillende economische scenario's.

Rekenrente

In 2020 daalde de rekenrente weer sterk waardoor veel pensioenfondsen met hun dekkingsgraad onder de 100% kwamen. In Nederland vond er volop discussie plaats over het gebruik van de rekenrente. Een grote groep hoogleraren en wetenschappers pleitte voor een andere (hogere) rekenrente. De overheid wil daar nog niet aan, maar praat in het kader van het pensioenakkoord wel over alternatieven waarin de rekenrente een andere rol zou krijgen.

Het kabinet heeft in de zomer van 2020 met de sociale partners (de werknemers- en werkgeversorganisaties) een pensioenakkoord gesloten. In het nieuwe pensioenstelsel zeggen pensioenfondsen aan hun deelnemers geen pensioen meer toe. In plaats daarvan staat de pensioenpremie centraal en houden pensioenfondsen voor iedere deelnemer een persoonlijk pensioenvermogen bij. De rekenrente is in het nieuwe stelsel daarom niet meer nodig om te bepalen hoeveel geld pensioenfondsen nodig hebben. Dat betekent overigens niet dat de rentes op financiële markten in het nieuwe pensioenstelsel niet meer van belang zijn. Net als in het huidige stelsel, bepaalt de rentestand op de financiële markten ook in het nieuwe stelsel voor een belangrijk deel het verwachte rendement op het gespaarde pensioenvermogen. Onduidelijk is echter nog steeds hoe dit uit zal pakken voor gesloten fondsen.

Ombudsman Pensioenen kan zelfstandig onderzoek doen

De Ombudsman Pensioenen is onafhankelijk en bemiddelt in klachten en geschillen over de uitvoering van een pensioenreglement. Sinds 1 januari 2019 heeft de Ombudsman meer bevoegdheden. De Ombudsman kan nu zelfstandig onderzoek doen in de pensioensector naar aanleiding van een patroon van klachten over één of meerdere pensioenuitvoerders. Ook kan de Ombudsman de naam van het betrokken pensioenfonds publiceren als dat fonds het advies van de Ombudsman niet opvolgt.

3.2 Beleidsontwikkelingen bij het fonds

3.2.1 Missie, visie en strategie

Het bestuur van SPA heeft in 2020 haar missie, visie en strategie niet gewijzigd; de beleggingsstrategie is wel aangepast¹ a.g.v. aanpassingen in het beleggingsbeleid:

Missie: *De Stichting Pensioenfonds Atos (SPA) stelt zich ten doel pensioenen te verstrekken ten behoeve van (gewezen) werknemers van Atos en hun nabestaanden. SPA streeft naar duurzame toeslagverlening (indexatie) op pensioenen welke voortvloeien uit uitkeringsovereenkomsten van de gewezen deelnemers van (tenminste) 100% van de "CPI-Huishoudens afgeleid" en naar optimale pensioenen welke voortvloeien uit premieovereenkomsten van de deelnemers.*

Visie: *SPA organiseert het vermogensbeheer zodanig dat de duurzame toeslagverlening gehaald kan worden en houdt daarbij rekening met de looptijd van de verplichtingen om de pensioenen op de overeengekomen momenten uit te betalen. SPA wil als 'gesloten' pensioenfonds een betrouwbaar én sober fonds zijn: betrouwbaar in de levering van pensioenen, sober in de franje daar rondom. SPA vindt effectiviteit en efficiency de belangrijkste criteria voor de administratie van de pensioenverplichtingen aan de gewezen deelnemers en van de uitkering van pensioenen.*

SPA informeert de gewezen deelnemers op heldere wijze over hun rechten, voor hen relevante regelgeving en over de implicaties daarvan; daarbij hanteert SPA de voorgeschreven communicatiemiddelen en -methoden, zonder onnodige kosten te maken. Tevens wil SPA een goede verstandhouding waarborgen met het Verantwoordingsorgaan, de relevante toezichthouders en de voormalige sponsor (Atos), waarbij het fonds zijn onafhankelijke positie niet uit het oog verliest.

Strategie: *SPA ziet als belangrijkste onderdeel van de uitvoering en realisatie van haar missie en visie het vermogensbeheer zo te organiseren dat het leidt tot kapitaalbehoud en duurzame toeslagverlening, met inachtneming van risicoprofiel fonds en risicohouding en binnen de kaders van de Pensioenwet en toepasselijke regelgeving. Daartoe heeft SPA een dynamisch anticyclisch beleggingsbeleid geformuleerd en vastgelegd in de ABTN, het Strategische beleggingsbeleid en het beleggingsjaarplan. SPA onderscheidt 2 doelportefeuilles waarvan de return portefeuille (RP) tot doel heeft om (tenminste) meer rendement te maken dan de vastgelegde rendementsbenchmark met een maximum aandeel van het vermogen in zakelijke waarden (na mapping) binnen de randvoorwaarde van een VEV van maximaal 22,5%. De matchingsportefeuille heeft tot doel om de UFR-rente van de verplichtingen te matchen met een dynamisch percentage op lange termijn en met een minimum van 20%. De matching doelstelling wordt derhalve gecombineerd met een dynamisch anticyclische beleid t.a.v. de mate waarin gematched wordt.*

SPA laat het dynamisch anticyclisch beleggingsbeleid, voor zover dat niet in het beleid zelf is vastgelegd, uitvoeren in drie deelportefeuilles door verschillende ervaren vermogensbeheerders.

¹ O.a. zijn de mandaten van de vermogensbeheerders in oktober 2020 in meer detail begrensd dan voorheen.

SPA stelt daartoe mandaten op en monitort de performance van de vermogensbeheerders op deelportefeuille niveau; SPA bewaakt daarbij de anticyclische invalshoek.

SPA is voornemens minimaal tot 2023 als zelfstandig 'gesloten' fonds te blijven functioneren en zal zich voordien beraden op de mate van zelfstandigheid in de verdere toekomst. Mede om de impact van de gesloten-fonds-situatie op de risicohouding en beleggingsbeleid te beperken, worden geen illiquide beleggingen opgenomen in de portefeuille i.v.m. de mogelijk beperkte horizon van het fonds."

Het bestuur is er niet in geslaagd het in de missie opgenomen doel te bereiken om een duurzame toeslagverlening op de pensioenen van (tenminste) 100% van de CPI-afgeleid te realiseren. Door de matige resultaten in zowel de Return Portefeuille als de Risk Control Portefeuille is dit doel zelfs verder weg geraakt. Wel denkt het bestuur dat het beleid gezien de fase in de economische- en financiële markten-cyclus waarin de wereld zich bevindt nog steeds de juiste basis legt voor uitkering van het nominale pensioen en duurzame volledige toeslagverlening in de toekomst.

3.2.2 Herstelplan

SPA heeft sinds 2015 een reservetekort en heeft bij DNB een herstelplan ingediend. Het actuele herstelplan gaat uit van een herstelperiode van maximaal 10 jaar waarbinnen het VEV^2 - dat SPA gezien de samenstelling van haar beleggingen in het kader van de voorzieningen aan moet houden - weer op het gewenste niveau moet zijn. Volgens de laatste evaluatie van het ingediende plan zal het fonds in 2026 weer uit het reservetekort zijn. Door de nog steeds niet gestegen rente verloopt het herstel nog steeds niet volgens het in het oorspronkelijke herstelplan opgenomen schema. Het herstel wordt ook vertraagd door de nieuwe parameters voor de rendementen waarmee gerekend mag worden in de herstelplannen, die lager zijn dan de vorige die gebruikt werden in het oorspronkelijke herstelplan. Het herstelplan is echter wel gebaseerd op een model met een mathematische lineaire ontwikkeling die zich in de werkelijkheid nooit voordoet. Het herstel kan derhalve iets vroeger maar ook iets later dan 2026 plaatsvinden. Als de rente nog heel lang laag blijft of daalt en de aandelenmarkten niet significant stijgen, kan de beleidsdekkingsgraad niet stijgen en gaat het herstel langer duren. Omdat het herstel 10 jaar mag duren, zit er nog rek in het herstelplan. De kritische beleidsdekkingsgraad werd gelukkig nog niet bereikt, waardoor korten op korte termijn niet nodig is. De actuele dekkingsgraad is in het eerste kwartaal van 2021 alweer tot boven de 100% gestegen. Een eventuele korting door bijvoorbeeld koersdalingen kan op lange termijn echter nooit met zekerheid worden uitgesloten. Het belangrijkste gevolg van het ingediende herstelplan is dat er voorlopig (volgens het huidige herstelplan tot 2025) geen sprake zal zijn van indexatie. Het herstelplan 2021 is goedgekeurd door DNB.

² Het Vereist Eigen Vermogen is gelijk aan de (conform DNB-regels) berekende pensioenverplichtingen, inclusief een opslag voor het beleggingsrisico en verzekeringstechnisch risico.

Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur betracht bij al haar besluiten de evenwichtige belangenafweging goed vorm te geven. Daartoe is in de agenda van iedere bestuursvergadering deze afweging van de belangen als een vast agendapunt opgenomen. Omdat er geen premies meer gestort worden en de toeslagregeling voor alle groepen hetzelfde is, spelen er minder verschillende belangen tussen de verschillende groepen (pensioengerechtigden en gewezen deelnemers, waarbij je voor de gewezen deelnemers nog onderscheid zou kunnen maken tussen relatief jonge gewezen deelnemers en relatief oude) dan bij open fondsen. Met name bij het toeslagbeleid speelt deze belangenafweging nog enigszins, al is de bevoegdheid tot indexeren wettelijk behoorlijk ingesnoerd en heeft het bestuur daarin onder een dekkinggraad van 110% geen keuze. Het bestuur zou de dekkinggraad sneller boven de 110% kunnen krijgen als er meer risico wordt genomen in het segment zakelijk waarden, maar dat heeft ook een serieuze downside die in het eerste kwartaal van 2020 weer eens bleek. Ook zou de rentehedge verhoogd kunnen worden tot zelfs 100% zodat de dekkinggraad niet meer als gevolg van rentebewegingen zou kunnen dalen, maar statistisch is de kans zeer groot dat dat geen goede keuze is. Het fonds zou dan ook niet of minder profiteren van een stijgende dekkinggraad bij een stijgende rente. Het bestuur vindt het huidige beleid evenwichtig; de jongere generatie komt er gemiddeld wat beter af, maar loopt aan de andere kant een groter risico als de resultaten uiteindelijk tegenvallen.

3.2.3 Evaluatie financieel beleidskader

SAA-studie

Het bestuur dient regelmatig te evalueren of het bestaande beleidskader nog voldoet. Het instrument voor deze evaluatie is een zogenaamde "Asset and Liabilities Management" (ALM)-studie. In 2018 heeft een ALM-studie plaatsgevonden waarop het actuele beleggingsbeleid is gebaseerd. In deze studie worden verwachtingen zoals de ontwikkeling van het deelnemersbestand in verband gebracht met externe ontwikkelingen, zoals de verwachtingen ten aanzien van levensverwachting, economische groei, inflatie, rente- en beleggingsopbrengsten. Een groot aantal scenario's is doorgerekend; een gemiddelde verwachting met spreidingen daar omheen is daarvan het resultaat.

In de ALM-studie is gezien hoe het beste pensioenresultaat gehaald kan worden o.b.v. de gekozen risicohouding en uitgaande van een beperkte kortingskans en beperkte omvang van die mogelijke korting (mocht die kans zich toch voordoen). Voor de risicohouding was een VEV-bandbreedte van 8% tot 22,5% gekozen en een ondergrens voor het pensioenresultaat van 90%³, conform de met het Verantwoordingsorgaan in het kader van de aanvangshaalbaarheidstoets afgesproken ondergrens voor het pensioenresultaat. Het beleid is in 2018 met een aanvangshaalbaarheidstoets getoetst en de uitkomsten waren bevredigend: een (mediaan) pensioenresultaat van rond de 100% en geen al te grote afwijkingen indien zich een negatief scenario voordoet. In het tweede halfjaar van 2021 zal een nieuwe ALM-studie worden uitgevoerd.

Eind 2019 is er voor het beleggingsjaarplan weer een Strategic Asset Allocation (SAA)-studie uitgevoerd, waarmee de verdeling over de beleggingscategorieën in de Return Portefeuille wordt bepaald. Dit was gewenst, omdat de uitgangspunten die bij de vorige SAA-studie waren gehanteerd volgens de nieuwste inzichten van de specialisten niet meer actueel waren. De nieuwe rendementsverwachtingen m.b.t. de beleggingscategorieën leidden tot een verschuiving van de spilverdeling over de beleggingscategorieën. De studie wordt uitgevoerd in het kader van de dynamische invulling van het beleggingsbeleid. De SAA-studie resulteerde in het uitbreiden van de posities in Emerging Market aandelen en Emerging Market Debt, omdat sectorbreed de verwachtingen daar het hoogst waren. Voor Emerging Market aandelen kwam dat in 2020 ook al tot uiting, het was de hoogste renderende markt van de 5 beleggingscategorieën die SPA hanteert. Voor Emerging Market Debt was dit nog niet het geval.

Prudent person-regel

In 2018 heeft er een beoordeling plaatsgevonden van de mate waarin aan de prudent person-regel wordt voldaan. Die beoordeling is tegelijkertijd met het afronden van de ALM-studie en het herschrijven van het strategisch beleggingsbeleid gebeurd en in de ABTN opgenomen. In 2021 vindt deze beoordeling weer plaats in het kader van de volgende ALM-studie.

Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Met de haalbaarheidstoets beoordeelt het bestuur of het bestaande beleid van het pensioenfonds aansluit bij de overeengekomen ambitie. In deze toets wordt berekend:

- wat het (theoretisch conform het DNB model) verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de actuele dekkingsgraad is. Dit resultaat moet inzicht geven in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Met het Verantwoordingsorgaan is afgesproken dat het pensioenresultaat niet onder de 90% mag uitkomen. Dat is de ondergrens;
- of het pensioenresultaat op fondsniveau in een "slecht weer"-scenario niet te veel afwijkt van het verwachte mediaan pensioenresultaat. Met het Verantwoordingsorgaan is afgesproken dat de maximale afwijking niet boven de 40% mag uitkomen. Dat is de bovengrens.

SPA heeft in april 2020 de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Het beleid sluit volgens de toets goed aan bij de ambities en doelstellingen van het fonds. Uit de haalbaarheidstoets blijkt dat het pensioenresultaat verbetert t.o.v. verleden jaar en boven de ondergrens van 90% blijft. Ook blijkt dat de "slecht weer"-scenario uitkomst niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau en onder de eerder afgesproken grens van 40% blijft.

De toets wordt uitgevoerd met als uitgangspunt de actuele dekkingsgraad, waardoor de uitkomst ook gevoelig is voor deze actuele dekkingsgraad. Uit de toets blijkt dat het pensioenresultaat op 101,9% uitkwam, wat ruim boven de gestelde ondergrens van 90% is. De uitkomst veronderstelt dat er gemiddeld op lange termijn wel geïndexeerd kan worden o.b.v. de situatie en het beleid ten

³ D.w.z. in een neutraal economisch scenario (het 'mediaan-scenario') mag het pensioen op lange termijn niet lager zijn dan 90% van een volledig geïndexeerd pensioen.

tijde van het moment dat de toets werd uitgevoerd.⁴ De maximale afwijking bleef met 38,0% in 2020 binnen de gestelde grens van 40%. Derhalve sluit het bestaande beleid van het pensioenfonds nog steeds aan bij de overeengekomen ambitie en worden de afgesproken boven- en ondergrens niet overschreden. De haalbaarheidstoets 2020 is ter beschikking gesteld aan het VO en de RvT.

Toelichting actuariële analyse en oordeel waarmede actuaaris

Tabel: actuariële analyse (in %)

	2020	2019
Dekkingsgraad primo boekjaar	101,1%	103,7%
M1: premie	0,0%	0,0%
M2: uitkeringen	0,0%	0,1%
M3: toeslagen	0,0%	0,0%
M4: rentetermijnstructuur	-9,6%	-11,8%
M5: rendement	3,7%	10,0%
M6: overig	1,7%	-0,9%
Dekkingsgraad ultimo boekjaar	96,9%	101,1%

- Voor het beleggingsresultaat en toelichting daarop wordt verwezen naar hoofdstuk 3.4.

Het actuariële totaalresultaat was negatief in 2020. Dit werd geheel gerealiseerd door de daling van de rekenrente, van 0,7% naar gemiddeld 0,1%, die voor hogere verplichtingen zorgde en een sterk dalende dekkingsgraad (zie M4, rentetermijnstructuur). Bovenstaande tabel toont bij M4 en M5 (rendement) het gecombineerde effect van het resultaat op beleggingen plus het effect van de rekenrente op de verplichtingen, dat per saldo dus -5,9% was. Van de overige posten (M6) waren de volgende resultaten significant:

- het resultaat op sterfte was bijna even positief als verleden jaar, wat niet alleen ten goede kwam aan de dekkingsgraad maar ook nog eens bevestigde dat de tabel die SPA gebruikt (Mercer hoog) voorzichtig genoeg is en daarmee adequaat.
- Wijziging grondslagen: dit grote positieve resultaat is een gevolg van het aanpassen van de AG-prognosetabellen (sterftetafels) per einde jaar. Omdat de levensverwachtingen iets gedaald waren in bepaalde segmenten was hier een meevaller als gevolg van lagere verplichtingen te noteren.
- Andere oorzaken: dit betreft kruiseffecten en vrijval balanspost herverzekeringen en btw en kostenbesparing bij aan- en verkopen van beleggingen voor risico deelnemers.

⁴ Op basis van dit theoretische model. In de werkelijkheid is daar geen enkele garantie voor en kan het dus slechter uitpakken. Aan de andere kant kan het ook nog beter worden als er meer inhaalindexatie kan plaatsvinden.

Uit de solvabiliteitstoets van de waarmerkend actuaris volgt dat er een dekkingstekort en een reservetekort is. Het VEV is 14,6%, terwijl het aanwezig eigen vermogen 3,1% te laag is.

Oordeel waarmerkend actuaris over de financiële positie:

"De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 131 van de Pensioenwet omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen, met uitzondering van artikel 132 van de Pensioenwet omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen, en met uitzondering van artikel 133 van de Pensioenwet omdat de technische voorzieningen niet volledig door waarden worden gedekt. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor twee achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Atos is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen."

3.2.4 Beleid "beschikbare premie"-regeling

In ATOS BP wordt het opgebouwde kapitaal op de pensioendatum omgezet in levenslang ouderdomspensioen. De hoogte van het levenslang ouderdomspensioen is afhankelijk van de waarde van de beleggingen, van de levensverwachting en van de rente op dat moment.

Zorgplicht

59 jarigen

In het kader van de zorgplicht zijn in 2020 alle deelnemers aan het Life Cycle beleggingsplan die in de periode oktober 2019 – september 2020 59 jaar oud zijn geworden aangeschreven. Deze groep zou in 2020 met hun beleggingen volledig overgaan naar het liquiditeitenfonds. SPA heeft een brief gestuurd om hen nog eens expliciet te attenderen op het feit dat zij conform het Life Cycle beleggingsplan vanaf september 2020 voor een relatief lange tijd voor 100% in het liquiditeitenfonds zullen gaan deelnemen. Omdat het liquiditeitenfonds door de situatie op de financiële markten zeer lage en sommige jaren zelfs licht negatieve rendementen kent en omdat de pensioenleeftijd voor hen van 62,5 naar 65 is opgeschoven en ze misschien zelf pas op hun 66ste of 67ste met pensioen gaan, worden deze personen erop geattendeerd dat het pensioenkapitaal voor - afhankelijk van de leeftijd waarop men met pensioen gaat - 3,5 tot 7 jaar in het liquiditeitenfonds belegd gaat worden. Met name voor 59-jarigen die van plan zijn om pas op hun 65ste of nog later met pensioen te gaan, is een alternatief dan zeker te overwegen. De groep is gewezen op de mogelijkheid om naar het Self Select profiel over te stappen en het kapitaal toch

nog voor enkele jaren anders te beleggen. Vanzelfsprekend zitten daar ook risico's aan, die eenieder voor zichzelf moet inschatten. Hierbij wijst het fonds erop dat de gangbare theorie ervan uitgaat dat obligaties minder risicovol zijn dan aandelen, maar dat dit in bepaalde economische omstandigheden zeker niet het geval hoeft te zijn. Zo zijn er veel economen die er in de huidige situatie op wijzen dat door de historisch extreem lage rentestand, de kans aanwezig is dat er flinke koersverliezen kunnen worden geleden op obligaties als de rente weer gaat stijgen. Daar staat tegenover dat bij een stijgende rente ook de rekenrente stijgt en er dan tegen een beter tarief pensioen kan worden ingekocht.

Gewezen deelnemers worstelen soms met de vraag of ze toch nog een aantal maanden of jaren weer in aandelen of obligaties moeten beleggen, teneinde een positief resultaat te halen. Dit biedt uitzicht op betere resultaten, maar draagt natuurlijk ook een risico op slechtere resultaten in zich. SPA wil en mag hier niet specifiek over adviseren en raadt gewezen deelnemers daarom altijd aan om advies in te winnen bij een professioneel adviseur.

De zorgplicht houdt ook in dat het fonds de gewezen deelnemers in bepaalde gevallen dient te wijzen op de gevolgen van de door hem/haar genomen beleggingsbeslissing. Kort gezegd moeten beleggingsrisico's worden beheerst met het oog op de naderende pensioendatum. Dit betekende dat de risico's geacht werden te worden afgebouwd naarmate de pensioendatum dichterbij kwam, waarbij de standaardregel wordt gehanteerd dat obligaties minder risicovol zijn dan aandelen en cash weer minder risicovol dan obligaties. Door de zeer uitzonderlijke situatie met de rente, die voor veel looptijden naar 0% en lager is gegaan, gaat die standaardregel niet meer altijd op. Het risico van een slecht rendement met obligaties is ernstig toegenomen, zowel door een lage directe opbrengst als dat de kans op koersdalingen als gevolg van rentestijgingen een stuk groter is geworden. En nu de Wet Verbeterde Premiereregeling is ingevoerd, is dit uitgangspunt van risico afbouwen niet meer zo een eenduidige regel; immers deze nieuwe mogelijkheid onder deze wet – waarbij gekozen kan worden voor een variabel pensioen - vereist feitelijk dat tot de pensioendatum meer in aandelen belegd wordt (bijvoorbeeld d.m.v. Life Cycle Doorbeleggen, maar men kan dit ook in Self Select zelf regelen). En de wet vindt het dus niet meer automatisch logisch om het risico zo volledig af te bouwen als voorheen de norm was, maar vindt het een reële optie om risico te blijven lopen tot op de pensioendatum, indien de gewezen deelnemer de optie wil openhouden om voor een variabel pensioen te kiezen. De norm "beleggingsrisico's moeten worden beheerst met het oog op de naderende pensioendatum", heeft een andere reikwijdte gekregen, die nu niet meer uniform is maar veel meer afhankelijk van de voorkeuren, risicotolerantie ('risk appetite') en draagkracht van de gewezen deelnemer. Het aanschrijven van de gewezen deelnemers met een BP-kapitaal zal dus hier rekening mee moeten houden.

SPA stuurt jaarlijks in dit kader een brief waarin SPA bevestigt of het risicoprofiel en de beleggingen met elkaar in overeenstemming zijn; dit betreft een check die SPA ieder jaar moet doen en in 2020 hebben de Self Select deelnemers een dergelijke brief aan het eind van het jaar ontvangen. Deelnemers die al tegen de pensioenleeftijd aan zitten en die ten tijde van het versturen van de brief nog risicovol beleggen, zijn in de brief geattendeerd op het feit dat zijn hun risico zouden moeten afbouwen, tenzij zij bewust voor doorbeleggen na pensioendatum willen kiezen.

Hetzelfde geldt echter andersom; gewezen deelnemers die in de Life Cycle zitten, willen misschien toch nog meer risico nemen aan het einde van de Life Cycle, mede door de lage rente die op cash (het liquiditeitsfonds) gegeven wordt. Daarom krijgen alle 59-jarigen eerdergenoemde brief.

De gewezen deelnemers die met hun BP-kapitaal in Self Select zitten zijn in 2019 in het kader van de zorgplicht allemaal aangeschreven om opnieuw te bezien of hun risicoprofiel (de mate waarin hij/zij risico's wil lopen met de beleggingen) en hun beleggingsprofiel (de daadwerkelijke beleggingen die de gewezen deelnemer in zijn BP-portefeuille heeft) met elkaar in overeenstemming zijn. De wet vereist dat dit iedere 5 jaar gebeurt. De Self Select deelnemers zijn daartoe gevraagd het risicoprofiel opnieuw in te vullen; na ontvangst van het door de gewezen deelnemer geactualiseerde risicoprofiel heeft SPA dit met de daadwerkelijke beleggingen vergeleken en beoordeeld of beide consistent met elkaar waren. Die beoordeling vindt ieder jaar plaats, zoals hierboven aangegeven.

Vreemd genoeg gebeurt het nogal eens dat iemand in zijn risicoprofiel aangeeft niet te veel risico te willen lopen maar in zijn daadwerkelijke beleggingen juist wel veel risico loopt en vice versa. SPA attendeert de gewezen deelnemer daar dan op en verzoekt hem om het risicoprofiel consistent met het beleggingsprofiel te maken.

De BP-risicohouding

Door nieuwe wetgeving moet nu het risico dat ingesloten ligt in het gebruik van de Life Cycle op een specifieke manier inzichtelijk worden gemaakt. Dat risico wordt gedefinieerd en gepresenteerd als het percentage dat weergeeft hoeveel het pensioen op pensioendatum in het pessimistische economische scenario lager uitkomt dan in het te verwachten (neutrale of mediane) scenario. Dat percentage is dan volgens de wet de "maximaal acceptabele afwijking" die het fonds in de Life Cycle hanteert en dat percentage c.q. die "maximaal acceptabele afwijking" wordt "de risicohouding" genoemd.

Voor het berekenen van het percentage/de risicohouding heeft de wetgever een specifieke rekenmethode vastgesteld alsmede een set van 10.000 economische scenario's die gebruikt moeten worden bij het maken van de berekeningen. Dit betreft de set die ook in de haalbaarheidstoets wordt gebruikt. De definitie die voor het pessimistisch- en neutraal (verwacht) scenario wordt gebruikt, is dezelfde als die in het UPO gebruikt worden (waarin het mogelijke te bereiken pensioen in 3 economische scenario's wordt gepresenteerd: pessimistisch, neutraal en optimistisch).

Het bestuur heeft de risicohouding die opgesloten zit in de in het pensioenreglement opgenomen opbouw van pensioenkapitaal in de Life Cycle (alsmede de met het Verantwoordingsorgaan afgestemde Life Cycle Doorbeleggen) in 2019 opnieuw laten uitrekenen. Omdat er in een Life Cycle veel deelnemers zitten met verschillende leeftijden, zijn er 3 maatmannen gedefinieerd. Op die manier wordt de berekende risicohouding leeftijdsspecifieker. De verdeling van de beleggingen en de resterende looptijd is immers erg verschillend bij verschillende leeftijden. O.b.v. van de door de wet voorgeschreven berekeningen kwamen voor de Life Cycle voor de 3 maatmannen de volgende maximaal aanvaardbare afwijkingen (risicohouding) tot stand:

- a. voor het leeftijdscohort van 35 tot 44 jaar: 67%;
- b. voor het leeftijdscohort van 45 tot 54 jaar: 43%;
- c. voor het leeftijdscohort van 55 tot 65 jaar: 28%.

Voor de opbouw van pensioenkapitaal in de Life Cycle Doorbeleggen zijn de berekende maximaal aanvaardbare afwijkingen als volgt:

- a. voor het leeftijdscohort van 35 tot 44 jaar: 79%;
- b. voor het leeftijdscohort van 45 tot 54 jaar: 65%;
- c. voor het leeftijdscohort van 55 tot 65 jaar: 42%.⁵

De veronderstelling is hierbij overigens dat er met het kapitaal een vast pensioen wordt ingekocht. De belegging in de Life Cycle Doorbeleggen is natuurlijk bedoeld voor degenen die ook na de pensioendatum willen doorbeleggen (variabele pensioenuitkering). SPA biedt echter geen variabele pensioenuitkering aan, die kan bij andere pensioenfondsen of verzekeraars worden aangekocht. Maar er kan ook altijd beslist worden om op de pensioendatum toch een vaste pensioenuitkering aan te kopen. Bovenstaand resultaat is overigens niet alleen het gevolg van het feit dat in het pessimistische scenario de beleggingen het heel slecht hebben gedaan en het kapitaal daardoor laag uitpakt, maar ook van de rekenrente die op het moment van de pensioendatum geldt. Die bepaalt immers hoeveel pensioen iemand kan inkopen van het door hem/haar opgebouwde kapitaal. Anders gezegd, ook al doet het kapitaal het best goed, als de rekenrente historisch gezien laag is op het moment dat iemand met pensioen gaat, dan pakt het pensioen alsnog lager uit dan in het geval de rekenrente op dat moment dichterbij het historisch gemiddelde zou liggen. Dit deel van de risicohouding(-uitkomst) is dus geen onderdeel van de Life Cycle, maar wordt extern bepaald (i.c. door de wetgever). De afwijkingpercentages zijn voorts bij SPA wat hoger dan bij open fondsen met eenzelfde Life Cycle, omdat er geen premie meer gestort wordt (dit verschijnsel kent SPA bij de haalbaarheidstoets ook).

3.2.5 Uniform Pensioen Overzicht (UPO)

SPA is verplicht om tijdig een Uniform Pensioen Overzicht (UPO) aan de gewezen deelnemers te versturen. In 2020 werd er meer informatie in de UPO opgenomen, zoals informatie over het mogelijke te bereiken pensioen, dat in 3 scenario's wordt gepresenteerd (pessimistisch, neutraal en optimistisch). De model-UPO's voorzien (nog) niet in een hybride-regeling zoals ATOS ML en BP. In verband daarmee is het noodzakelijk twee UPO's op te stellen: een UPO voor ATOS ML (een uitkeringsovereenkomst) en een UPO voor ATOS BP (een premieovereenkomst). In 2020 is voor alle gewezen deelnemers een UPO opgesteld. In de tijd tussen de UPO 2019 en de UPO 2020 is er weinig veranderd; er is geen toeslag verleend, dus de meeste cijfers voor ATOS ML zullen overeenkomstig de cijfers uit de UPO van 2019 zijn. Wel zal het aanwezige BP-kapitaal veranderd zijn. SPA attendeert de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden er op dat alle UPO

⁵ Uitleg: bij de 'maatman 35-jarige', in de Life Cycle betekent de maximaal acceptabele afwijking van 67% dat als het pessimistische scenario zicht voordoet (= het 5e percentiel), het pensioen 67% lager is dan het pensioen dat bij een neutraal scenario verwacht mag worden. De kans daarop is (want 5e percentiel) 5%. Als je 45 jaar bent en in de Life Cycle belegt betekent deze maximaal aanvaardbare afwijking (de risicohouding) dus dat je pensioen in het pessimistische scenario 43% lager zou uitkomen dan in het te verwachten scenario.

informatie ook op mijnpensioenoverzicht.nl staat en de informatie daar ook veel actueler is. Immers de UPO bevat op het moment van opstellen informatie die dan al minstens 6 maanden verouderd is, terwijl op mijnpensioenoverzicht.nl de informatie nooit ouder is dan 3 maanden. SPA stimuleert daarom dat iedereen op mijnpensioenoverzicht.nl kijkt voor zijn pensioengegevens.

3.2.6 Waardeoverdrachten

Ultimo 2020 was er bij SPA een kleine wachtlijst van gewezen deelnemers die om waardeoverdracht hadden verzocht, maar welke nog niet was afgerond omdat de dekkingsgraad in 2020 onder de 100% lag en daarom ingediende verzoeken tot waardeoverdracht (het zogenaamde overhevelen van de opgebouwde pensioenaanspraken naar de pensioenuitvoerder van een nieuwe werkgever) niet uitgevoerd mochten worden. De verwachting is dat nieuwe verzoeken in 2021 grotendeels ook niet mogen worden afgehandeld, omdat SPA of het ontvangende pensioenfonds een te lage dekkingsgraad heeft.

3.2.7 Reglementen, Statuten, Uitvoeringsovereenkomst en de ABTN

3.2.7.1 Eindloonregelingen en ATOS ML en BP (voorheen Oriflex ML en BP)

In de pensioenregelingen van het fonds hebben zich in 2020 geen wijzigingen voorgedaan.

3.2.7.2 Statuten

In het boekjaar zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de statuten.

3.2.7.3 Uitvoeringsovereenkomst

De uitvoeringsovereenkomst met de werkgever Atos Nederland B.V. is per 27 november 2014 door de werkgever opgezegd. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 tussen de onderneming Atos en SPA nog gelden, zijn enkele afspraken over indexatie van oud Philips medewerkers, de samenwerking, informatie-uitwisseling en het in beperkte omvang faciliteren van diverse materiële en immateriële wederzijdse ondersteuning.

3.2.7.4 ABTN

In 2020 is de ABTN in een aantal stappen geactualiseerd. In april 2020 is de ABTN aangepast met verduidelijkingen inzake het dynamische VEV-beleid, de systematiek achter de ALM-studie, de opzet van de Return Portefeuille en het beleggingsplan, het beheer van de verdeling Risk Control Portefeuille/Return Portefeuille, het evaluatieproces inzake vermogensbeheer en het ESG-beleid. Daarnaast werd de nieuwe SAA-studie in deze ABTN verwerkt. Verder betroffen de wijzigingen kleine redactionele verbeteringen.

Op 19 juni 2020 is de ABTN aangepast om o.a. te verduidelijken hoe de strategie moet zorgen voor het op peil krijgen van de dekkingsgraad de komende jaren, wat de exacte definitie is van VEV en het MVEV op diverse plaatsen in de ABTN (exclusief of inclusief BP-kapitaal), hoe de z.g. C&P-garantie zich verhoudt tot het indexatie-beleid, waarom het VO en de RvT als fondsorganen een rol hebben bij de vaststelling van de risicohouding en hoe de samenhang tussen de Risk Control Portefeuille en Return Portefeuille precies is vormgegeven en welke rol de de aanwezige cash

daarbij speelt en hoe deze wordt aangewend, terwijl ook de verhouding tussen deze 2 portefeuilles op 50/50 werd gezet. Voorts werd in deze versie van de ABTN de betekenis van de rekenrente voor het BP-kapitaal en de inkoop van pensioen verduidelijkt, is opgenomen dat de swaps in de Risk Control Portefeuille via central clearing moeten worden afgesloten waardoor het tegenpartijrisico gemitigeerd wordt en is opgenomen dat ten minste driejaarlijks het fonds haar risicobeheerbeleid evalueert en dat na een belangrijke

wijziging het risicobeheerbeleid zo spoedig mogelijk wordt aanpast. Ook werd het 'actief beheer risico' meer uitgebreid omschreven, inclusief de beheersingsmaatregelen. Tenslotte werd de tekst van de omschrijving van het Risk Control Portefeuille mandaat geactualiseerd. Met een deel van deze aanpassingen werd al vooruit gelopen op de wijzigingen die vereiste waren gezien het validatie-rapport van DNB dat in 2020 ontvangen werd.

In oktober 2020 werd de ABTN nogmaals aangepast. Ditmaal om de beleidsbeslissingen die het gevolg waren van de door DNB opgelegde aanwijzing te implementeren. T.o.v. de laatstelijk vastgestelde ABTN-versie van 19 juni 2020 zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:

- Wijzigingen m.b.t. de organisatie van het (financieel) risicomangement;
- Wijzigingen m.b.t. de beschrijving van de risico's;
- Wijzigingen m.b.t. de rapportageprocedures;
- Toevoeging driejaarlijkse evaluatie risicobeheerbeleid;
- Wijzigingen m.b.t. de beschrijving van de mandaten;
- Wijzigingen m.b.t. de inkadering van de toegestane beleggingen in het beleggingsbeleid en in de mandaten.

De overige wijzigingen betreffen redactionele verbeteringen en correcties op foutjes.

3.2.8 Governance

De governance-opzet van SPA is niet gewijzigd in 2020. In de invulling vond een enkele mutatie plaats. De samenstelling van het bestuur wijzigde in 2020 door het plotseling overlijden van bestuurder Ruud Duivenvoorden.

In het Verantwoordingsorgaan vond 1 wijziging plaats: Chris Bell trok zich terug uit het Verantwoordingsorgaan. Zijn zetel is in 2020 niet meer ingevuld.

Diversiteit en de code pensioenfondsen

Het bestuur bevordert dat fondsorganen divers worden samengesteld. Bij de werkgever werken en werkten er altijd al heel weinig vrouwen. Het bestuur en het VO worden (groten)deels door verkiezingen samengesteld en dat bemoeilijkt een precieze afspiegeling. Bij de verkiezingen van het bestuur heeft het bestuur vrouwen en jongeren expliciet opgeroepen om zich kandidaat te stellen. Dit heeft nog geen vrouwelijk lid van het bestuur opgeleverd. Bij de Raad van Toezicht is voorts in het reglement de verplichting gesteld om minimaal 1 vrouw te benoemen. Zij is in 2019 als lid en voorzitter aangesteld. In het VO zit een jonge vrouw, waarmee 16% van het VO uit vrouwen bestaat, wat dicht aansluit bij de populatie vrouwen in het fondsbestand van ongeveer 18%.

Dat het VO en het bestuur statutair door verkiezingen samengesteld worden, heeft ook direct gevolgen voor het spanningsveld tussen democratische verkiezingen en diversiteitseisen stellen aan vertegenwoordigers van de bij het fonds betrokkenen. Het bestuur geeft prioriteit aan het democratische proces. Om die reden wordt in dit opzicht niet volledig aan de Code Pensioenfonds voldaan.

De Code Pensioenfonds stelt als uitgangspunt dat benoeming en ontslag worden uitgevoerd door belanghebbenden, zo mogelijk door het orgaan zelf, met betrokkenheid van een ander orgaan van SPA. SPA heeft in het verleden problemen gekend, die uitgebreid zijn beschreven in het jaarverslag over 2017. Door die ervaring is afgeweken van dit uitgangspunt m.b.t. het benoemen en ontslag van leden van het VO; ontslag vindt plaats door het bestuur waarbij het lid dat ontslagen is om een advies van een Ontslagadviescommissie kan verzoeken.

Zelfevaluatie bestuur

Ook in het boekjaar 2020 is een evaluatie van het functioneren van het bestuur in 2019 (de zelfevaluatie) uitgevoerd. De zelfevaluatie is uitgevoerd op basis van de voor SPA geldende procedure voor de periodieke evaluatie van het functioneren van het bestuur. De belangrijkste bevindingen van het bestuur t.a.v. het eigen functioneren waren:

- De vergaderdiscipline moet verbeterd worden om ervoor te zorgen dat alle geagendeerde onderwerpen voldoende tijd krijgen en het uitlopen van de vergaderingen te voorkomen. Alle bestuurders kunnen hieraan een bijdrage leveren.
- Er moet een kleine poule van kandidaat-bestuurders (vanuit de verkiezingen) gevormd worden die proactief worden opgeleid voor toekomstige bestuursfuncties. Dit kan de opvolging van bestuurders vergemakkelijken en daarmee de bestuurlijke continuïteit verbeteren.
- Het Risico Management Framework (RMF) moet komend jaar opnieuw tegen het licht gehouden worden en waar mogelijk aangevuld en/of verbeterd worden. Deze bevinding sluit aan bij een bevinding uit het validatie onderzoek van DNB en is in 2020 voortvarend gerealiseerd.
- Het bestuur is er (wederom) niet in geslaagd de indexatie ambitie te realiseren. Hoewel de realisatie van deze ambitie grotendeels afhankelijk is van factoren die het bestuur niet in de hand heeft (vooral: de ontwikkeling van de rekenrente) valt dit zeer te betreuren.

Naast deze reguliere (periodieke) zelfevaluatie heeft het bestuur n.a.v. de aanwijzing van DNB medio 2020 een extra zelfevaluatie met hulp van een externe professional gedaan, mede met het oog op het werken aan een culturomslag. Het bestuur heeft geconcludeerd dat een 2e aanwijzing in 3 jaar tijd wijst op een onderliggend, meer structureel, probleem en dat dit probleem ligt in de wijze van werken en de bestuurlijke cultuur bij SPA. Doelstelling van deze zelfevaluatie was te evalueren hoe een gezamenlijke visie op de toekomst te ontwikkelen, hoe een meer proactieve i.p.v. reactieve grondhouding te realiseren, hoe de complexiteit van het beleggingsbeleid te verminderen en om de individuele posities binnen het bestuur te bespreken. Ook is beoogd nadrukkelijker het stuur in handen van het bestuur te leggen.

Tijdens deze zelfevaluatie, die o.a. uit 2 fysieke bijeenkomsten van het bestuur met de externe professional heeft bestaan, midden in coronatijd, is geconstateerd dat het huidige beleggingsbeleid

niet meer door alle bestuurders volmondig wordt ondersteund. Er is besloten dit in de nabije toekomst, wanneer een ALM-studie gaat plaatsvinden, goed te evalueren. Ook de organisatie van de uitvoering door de vermogensbeheerders zal onderwerp zijn van nadere studie omdat het bestuur meent dat een andere organisatie de bestuurlijke belasting kan verminderen.

Het bestuur heeft afgesproken meer proactief te willen reageren op eisen van toezichthouders en regelgevers en op ontwikkelingen in de pensioenwereld. SPA moet er eer in stellen om dingen goed te doen en moet zich niet alleen focussen op dingen simpel en goedkoop doen.

Het bestuur heeft ook geconcludeerd dat uitbreiding van het aantal bestuurszetels gewenst is en dat het bestuur richting het bestuursbureau nadrukkelijker als werkgever moet acteren. Ook is afgesproken een integraal bezoldigingsbeleid voor SPA te ontwikkelen met een meer marktconforme beloning van een aantal fondsgremia. Ook de individuele opstelling en bijdrage van de bestuursleden zijn geëvalueerd. Tevens is geconstateerd dat bestuurders de neiging hebben om terug te komen op eerder genomen beslissingen en dat dit niet productief is. Tot slot is (opnieuw) aandacht besteed aan de vergaderdiscipline: time management, prioritering en gebruik van voorleggers.

Het bestuur heeft in april 2021 alle voorgenomen acties uit deze intensieve zelfevaluatie nogmaals besproken en heeft geconcludeerd dat de acties t.a.v. governance en bezoldigingsbeleid afgerond zijn en dat een oriëntatie op een andere organisatie van het vermogensbeheer in gang is gezet. De besluitvorming daarover en de evaluatie van het beleggingsbeleid zijn, mede op advies van de Raad van Toezicht, voorbehouden aan het 'nieuwe' bestuur zoals dat na de zomer van 2021 benoemd zal zijn. Dat bestuur zal ook oog moeten blijven houden voor de bestuurlijke cultuur en de vergaderdiscipline.

Klachtenafhandeling

In 2020 is het voor het derde jaar op rij gelukt om nul klachten te ontvangen. Het bestuur is daar blij mee en denkt dat dit een positieve indicatie is van de kwaliteit van de dienstverlening en de informatieverstrekking.

In 2020 heeft het bestuur ook geen bezwaren in behandeling hoeven te nemen. Het bestuur is verheugd dat het aantal bezwaren dat is ingediend bij het bestuur voor het vijfde jaar op rij op nul is uitgekomen.

Omdat er in 2020 geen klachten waren, hebben deze ook niet geleid tot veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien. Er heeft in 2020 voorts geen correspondentie tussen SPA en de Ombudsman Pensioenen plaatsgevonden.

Communicatie

SPA publiceert frequent berichten op haar website. Daarnaast heeft SPA in 2020 2 keer haar nieuwsblad "Pensioennieuws" uitgebracht, die op de website wordt geplaatst en rechtstreeks naar het beschikbare e-mail bestand wordt gestuurd. Bij elke brief die aan alle gewezen deelnemers of alle pensioengerechtigden wordt gestuurd verzoekt SPA om het e-mail adres door te geven, zodat SPA rechtstreeks kan mailen met de betrokkenen. Deze acties leveren altijd veel reacties op, maar nog niet zoveel als het bestuur zou willen. Slechts een kleine 30% heeft hier pas gehoor aan gegeven.

Bij uitvoerder Achmea Pensioenservices (APS) komen veel vragen binnen over elk terrein van de pensioenregeling. Deze worden door een team van APS beantwoord en/of in behandeling genomen. Met name na het versturen van brieven als het pensioenoverzicht voor de belastingaangifte of over de aankomende pensionering neemt het aantal vragen kortstondig toe.

De vragen van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die bij het pensioenbureau binnen kwamen betreffen vrijwel allemaal vragen over de nakende pensionering of medewerkers die ouder zijn dan 60 jaar en overwegen op een vrijwillige vertrekregeling van de werkgever in te gaan en willen weten wat dat betekent voor hun pensioen. Uit het beperkt aantal vragen en reacties en het ontbreken van klachten over de communicatie van SPA over de afgelopen jaren leidt het bestuur af dat de effectiviteit van de communicatie goed is. De enige reactie die het afgelopen jaar is ontvangen m.b.t. de communicatie betrof een compliment over een bericht op de website. Om die redenen en het feit dat dit flinke kosten met zich brengt, is de effectiviteit van de communicatie niet extern getest, zoals de Code Pensioenfonds graag ziet gebeuren. Bij een deel van de vragen die binnen komen, geldt voorts ook nog dat de gevraagde informatie gewoon op de website staat, maar mensen daar niet eerst hebben gekeken.

3.2.9 Toezicht en toezichteisen

3.2.9.1 Intern Toezicht

Het bestuur heeft voor de vormgeving van een transparant 'Intern Toezicht' in 2019 een Raad van Toezicht (RvT) ingesteld. De leden hebben een toezichtverslag geschreven m.b.t. het boekjaar 2020 en goedkeuring gegeven met betrekking tot het jaarverslag (zie paragraaf 4.1).

3.2.9.2 Deskundigheidsbevordering

In het kader van de (permanente) 'deskundigheidsbevordering' en teneinde het opleidingsplan nader in te vullen zijn er in 2020 o.a. de volgende opleidingen/cursussen en educatieve sessies gevolgd:

- a) SPO Module Risicomanagement & Uitbesteding afgerond; en
- b) door het jaar heen een aantal pensioenseminars en beleggingsseminars.

In het opleidingsplan is opgenomen welke educatie een bestuurder in 2021 zal volgen.

3.2.9.3 Toezicht DNB

Aan SPA zijn in 2020 geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er is geen bewindvoerder aangesteld en SPA is ook niet - geheel of gedeeltelijk - onder curatele geplaatst. Wel is er een nieuw herstelplan sinds 01-06-2015 van toepassing (zie paragraaf 3.2.2) en een aanwijzing opgelegd. De nieuwste eisen becijferen per 01-01-2021 dat het fonds een VEV van 14,6% zou moeten hebben, terwijl de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 92,8% is. En er is dus t.o.v. het VEV een tekort van 21,8% beleidsdekkingsgraadpunten. In dat kader is er in het eerste kwartaal van 2021 weer een update van het herstelplan ingediend.

In 2020 is er voorts door SPA opvolging gegeven aan de door DNB in juni 2020 opgelegde aanwijzing. Het bestuur heeft met een positieve insteek alle gevraagde wijzigingen doorgevoerd en

het als een leerzaam traject ervaren; DNB heeft in april 2021 vervolgens aangegeven dat SPA heeft voldaan aan de aanwijzing.

3.2.9.4 Milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen

Bepaalde instrumenten (aandelen van uitgesloten bedrijven en obligaties van uitgesloten staten) worden niet toegestaan, omdat de desbetreffende bedrijven zich schuldig maken aan kinderarbeid, schending van andere mensenrechten en de productie van nucleaire wapens en/of clustermunitie of omdat de staten de mensenrechten schenden en/of dictaturen zijn. De visie van het bestuur is dat het fonds met haar beleggingsbeleid en de daarbij gebruikte financiële instrumenten zodoende aan de wettelijke eisen voldoet. SPA hanteert een uitsluitingslijst voor bepaalde landen en bedrijven, teneinde met het beleid aan de wettelijke normen te voldoen. De lijst bevat concrete namen van landen en bedrijven waarin niet op directe⁶ wijze belegd mag worden. De lijst met restricties m.b.t. beursgenoteerde ondernemingen betreft vooral wapenfabrikanten. De lijst met 'verboden' landen betreft vooral dictaturen en landen met regeringen die voortdurend betrokken zijn bij schendingen van internationaal humanitair recht of de basale democratische beginselen. In het kleinste mandaat wordt een aantal ESG-gescreende beleggingsfondsen door de vermogensbeheerder gebruikt. Deze screening zorgt er voor dat ook binnen dit mandaat aan de wettelijke minimumeisen die de Pensioenwet op dit gebied stelt voldaan wordt.

Bedrijven met een specifiek product dat milieutechnisch aan discussies onderhevig⁷ is, worden overigens niet a priori uitgesloten. SPA sluit in de uitvoering van haar beleid aan op het beleid dat de vermogensbeheerder 'default' uitvoert over de haar toevertrouwde gelden: BlackRock (BR) heeft de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties ondertekend in 2008. In 2020 heeft BR nadrukkelijk haar beleggingsbeleid afgestemd op ESG en met name klimaatcriteria. BR past de vraagstukken over hun corporate governance-programma, inclusief de behandeling van ESG-vraagstukken, in een investeringscontext toe. Het bestuur is van mening dat het beleid van het fonds voldoende invulling geeft aan de wettelijke eisen en heeft verder geen uitgebreid gedetailleerd beleid ontwikkeld voor ESG-aspecten. SPA voert samenvattend vanuit kosten-batenoverwegingen een sober ESG-beleid, waarmee aan de wettelijke verplichtingen wordt voldaan en is niet aangesloten bij een regeling van de Nederlandse pensioenfondsen en volgt niet automatisch alle Principles van de VN.

Stembeleid

Het stembeleid is vastgelegd in de ABTN en in 2020 niet gewijzigd. SPA voert geen actief stembeleid. De aandelenposities zijn vooral internationaal en worden om efficiency- en kostenoverwegingen beheerd door de (externe) vermogensbeheerders. Er wordt in deze gebruik gemaakt van het stembeleid van de betrokken vermogensbeheerders.

Wat betreft voting & engagement beoordeelt vermogensbeheerder BR alle aandeelhouderstemmingen apart, waarbij alle facetten van het bedrijf meegenomen worden. Het

⁶ Indien deze bedrijven in een breed gespreid beleggingsfonds voorkomen mogen ze slechts een zeer klein onderdeel uitmaken van het kapitaal van SPA (<0,5%).

⁷ Bijvoorbeeld aanbieders van fossiele brandstoffen.

stemgedrag is in overeenstemming met hun markt-specifieke stemrichtlijnen, welke gevonden kunnen worden op de website (<http://www.blackrock.com/corporate/en-gb/about-us/responsible-investment>). SPA onderschrijft deze richtlijnen.

SPA wordt door BR geïnformeerd over het stemmen en de engagement-politici en activiteiten middels publicaties op de website van de vermogensbeheerder.

De overkoepelende corporate governance benadering van BR is opgenomen in hun Corporate Governance en Engagement principes die ook te vinden zijn op de website.

Een rapportage is beschikbaar op bovengenoemde website. Elk jaar wordt door BR een verslag gepubliceerd die een diepgaandere uitleg van de corporate governance activiteiten geven en hoe ze deze in de praktijk brengen, het 'BlackRock Investment Stewardship's (BIS) Annual Report', dat de BR werkzaamheden inzake het rentmeesterschap in 2020 beslaat en dat inzicht geeft in hoe bedrijven materiele ESG risico's en opportuniteiten adresseren. Het rapport sluit ook aan bij de 'Rentmeesterschap (Stewardship) Code 2020' van het Verenigd Koninkrijk. Die code is een vrijwillige set principes houdende hoge verwachtingen van hoe beleggers en achterliggende partijen vermogens beheren en hoe dat leidt tot duurzame voordelen voor de economie, de omgeving en de maatschappij.

De belangrijkste mijlpalen in 2020 waren:

- 3,500+ contacten van bedrijven (35% meer dan in 2019). Dit betrof bijna 65% van alle aandelen van de vermogensbeheercliënten.
- een toename van 212% in "environmental"- contacten. Deze contacten benadrukken corporate actions om klimaat risico's en transitie naar een 'lage CO2' economie te adresseren.
- een toename van 142% in "social"-issues. Mede in de context van Covid-19, het BR 'social'-acties focussen op hoe bedrijven de behoeftes van werknemers, klanten en andere stakeholders bedienen.
- 5,450 keer stemde BR tegen (of onthield zich) voorstellen om bestuurders te herbenoemen. Meer dan ooit hield BR bestuurders verantwoordelijk voor het onvoldoende progressie laten zien m.b.t. lange termijn waarde creëren.
- Meer dan 200+ gesprekken met cliënten inzake het rapport en teneinde hun visie te bespreken op rentmeesterschap en zodoende beter de ESG-belangen/wensen die zij belangrijk vinden te begrijpen.

In 2021 verwacht BR met nog meer bedrijven contact te leggen om hun focus op materiele ESG risico's en opportuniteiten te vernemen.

Het stembeleid van de vermogensbeheerder Grantham, Mayo, Van Otterloo (GMO) is dat zij als lange termijn beleggers proberen de belangen van hun cliënten te verdedigen, niet alleen ten tijde van de initiële aankoop van effecten, maar ook gedurende de volledige periode dat deze effecten in de portefeuilles worden gehouden. Daarom stemt GMO m.b.t. de aandelenbeleggingen die zij beheert conform het door GMO gevoerde beleid en procedures tenzij - in het geval van afzonderlijk beheerde accounts - klanten een andere opdracht geven.

Voor klanten die zoals SPA expliciet de verantwoordelijkheid voor het stemmen aan GMO hebben gedelegeerd, hanteert GMO hierop afgestemde procedures en een vastgelegd stembeleid. GMO gebruikt een derde partij voor de uitvoering van haar stembeleid (i.c. ISS). De beleidsuitgangspunten en de procedures van GMO beschrijven de taken waarvoor ISS wordt ingehuurd, zoals de volmacht richtlijnen, tijdig indienen van stemmen, de administratieve afhandeling van het stemproces, hoe belangenconflicten zullen worden aangepakt en verslaggevingseisen. ISS publiceert haar voting policies per regio op hun website: <http://www.issgovernance.com/policy-gateway/2016-policy-information/>.

Klanten die de verantwoordelijkheid voor het stemmen aan GMO hebben gedelegeerd, kunnen overeenkomen dat m.b.t. een specifieke stemming GMO op een bepaalde wijze zal stemmen. Een kopie van GMO's stembeleid is beschikbaar op aanvraag of kan worden gevonden op de website van de SEC (www.sec.gov), als onderdeel van GMO's Trust registratie.

Het volledige stembeleid is te vinden in 2 documenten waarover SPA beschikt ('GMO Trust proxy voting policy' en het 'GMO-proxy voting policies and procedures'-document). Voor de beleggingsfondsen waarin SPA belegt, is het stembeleid van GMO Trust van toepassing. GMO Trust delegeert de verantwoordelijkheid voor het stembeleid echter aan de 'investment adviser' van de beleggingsfondsen van GMO LLC, dus vandaar twee documenten. Per kalenderjaar worden tenslotte nog de volgende twee rapporten per GMO-fonds geproduceerd:

- Vote Summary Report (VSR). Dit rapport bevat per onderneming iedere 'voting policy recommendation' van ISS, en de daadwerkelijk uitgebrachte stemmen.
- Ballot Level Statistical Issues Summary Report (SIS). Dit rapport geeft een weergave van de stemhistorie per thema.

3.2.9.5 Compliance

Er zijn in het verslagjaar in het licht van de gedragscode en de compliance regeling van het fonds door de compliance officer geen bevindingen van overtredingen of andere schendingen geconstateerd.

3.2.9.6 Code Pensioenfondsen

In het eerste kwartaal van 2021 is de Code Pensioenfondsen weer helemaal nagelopen en is er een schriftelijke rapportage gemaakt met een beschrijving of – en zo ja hoe – aan iedere norm voldaan wordt. Het bestuur leeft de Code Pensioenfondsen vrijwel geheel na. In de drie⁸ gevallen dat dit (gedeeltelijk) niet het geval is, is dit elders in dit hoofdstuk beschreven en wordt uitgelegd waarom er niet aan voldaan wordt.

⁸ Een deel betreft het vraagstuk van de diversiteit, waarbij het ontbreken van een vrouw in het bestuur de reden is dat niet geheel voldaan wordt aan de Code, zie paragraaf 3.2.8 Governance. De andere 2 gedeeltelijke afwijkingen waardoor grotendeels maar niet geheel voldaan wordt betreffen ontslag en het communicatiebeleid.

3.2.10 Beleidsontwikkelingen omtrent het vermogensbeheer

3.2.10.1 Uitvoering beleggingsbeleid Atos Middelloon (ML) en Atos Eindloon (EL)

Met betrekking tot de uitvoering van het vermogensbeheer in de Return Portefeuille (waarmee het overrendement nagestreefd wordt) werd in 2020 het in 2018 vernieuwde beleid verder aangescherpt. In het vierde kwartaal van 2020 zijn de mandaat-overeenkomsten aangepast om de wijzigingen door te voeren die voortvloeide uit de beslissingen die het bestuur nam in het kader van de opvolging van de aanwijzing van DNB. Het vernieuwde beleid is nog steeds toegespitst op multi asset mandaten met een actief en deels passief beheer en de mogelijkheid om anticyclisch dynamisch te beleggen.

Het beleid kent minder vrijheidsgraden voor de mandaathouders dan voorheen, omdat de doelstellingen meer expliciet geformuleerd zijn en er meer begrenzings zijn opgenomen. Deze begrenzings betreffen allen de inkadering van de grenzen van het actief beheer. Zie verder de details inzake het beleggingsbeleid voor ATOS ML en Atos EL in paragraaf 3.4 en voor ATOS BP in paragraaf 3.5.

In 2020 zijn in het rentehedge-mandaat van BlackRock (de Risk Control Portefeuille) enkele aanpassingen doorgevoerd; beheerde BR deze portefeuille voorheen nog passief en werden er door het bestuur concrete opdrachten verstrekt om optimalisatie van de Risk Control Portefeuille te bewerkstelligen (met deze transacties werd het rendement van de portefeuille dan ietwat verbeterd tegen een gelijkblijvend of aanvaardbaar stukje extra risico), nu beheert BR actief deze portefeuille en is het bestuur niet meer direct betrokken. Het mandaat is aangepast en van strikte richtlijnen en begrenzings voorzien, o.a. met betrekking tot het spreadrisico. Er waren geen aanpassingen in de afdekking van de langetermijnverplichtingen (continuering van 20% rentehedge), wel werd er overgestapt van de UFR-rente naar de marktrente.

3.2.10.2 Toeslagbeleid

Bij de vaststelling van het toeslagpercentage geldt als richtlijn de afgeleide Consumenten Prijsindex (CPI) voor alle huishoudens. Het bestuur beslist ieder jaar opnieuw in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken uiteindelijk worden aangepast. Ter financiering van deze voorwaardelijke toeslagtoezegging is geen bestemmingsreserve gevormd. Hiervoor werd en wordt ook geen premie betaald. De ambitie was in 2020 100% CPI-huishoudens afgeleid. Een verhoging van de pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen vanwege loon- of prijsstijging heet "toeslag" (voorheen "indexatie" genoemd). De voorwaardelijkheid van de toeslagverlening is vastgelegd in de pensioenregeling. In de pensioenregeling is gekozen voor categorie D1⁹ van de toeslagenmatrix, zoals gepubliceerd door DNB en het ministerie van SZW.

Toeslagbesluit

Als gevolg van het herstelplan en het wettelijk verbod om onder de 110% te indexeren heeft het bestuur van SPA besloten dat de pensioenuitkeringen en de opgebouwde pensioenen per 1 januari 2020 niet werden aangepast aan de gestegen prijzen. De doelstelling, een toeslag van 100% van

⁹ D.w.z. dat indexatie niet gegarandeerd is en afhankelijk is van de beleggingsresultaten.

het "CPI Huishoudens afgeleid"-cijfer over de periode november 2018 – oktober 2019 was 1,1%. De doelstelling werd derhalve ook in 2020 niet gehaald. In de komende jaren zal er, conform het herstelplan, rekening mee moeten worden gehouden dat dit streven weer niet gehaald wordt. Dit is derhalve een aan het overeengekomen ambitieniveau gerelateerd risico voor de belanghebbenden op korte en op de iets langere termijn. De totale gemiste toeslag sinds 2000 is per 1 januari 2020 opgelopen tot minimaal 7,6% (voor degenen die in 2013 in dienst traden bij Atos en nog rechthebbende zijn bij het fonds) tot 21,5% (voor degenen die al sinds 2000 onafgebroken rechthebbende zijn bij het fonds). De gemiste toeslag is overigens ook het gevolg van het niet nakomen van de bijstortingsverplichting door Atos Nederland B.V. in 2004 en 2009, waarover indertijd afwijkende afspraken zijn gemaakt tussen het fonds en Atos Nederland B.V. die tot lagere bijstortingen hebben geleid. In 2021 en 2022 zal deze achterstand naar verwachting nog verder oplopen. Het bestuur gaat ervan uit dat indien de rente weer stijgt, inhaalindexatie ook tot de mogelijkheden zou kunnen behoren (waarvoor wel vooralsnog vereist is dat de dekkingsgraad boven de 130% uitkomt).

Voor een aantal oud Philips-medewerkers geldt de zogeheten "C&P-garantie". De strekking hiervan is dat, indien SPA in enig jaar minder indexeert ten opzichte van het Philips-pensioenfonds, de indexatie voor betreffende groep wordt aangevuld tot het indexatieniveau van het Philips-pensioenfonds. Het is Atos Nederland B.V. die de "C&P-garantie" heeft toegezegd en financiert. Als Atos Nederland B.V. niet betaalt, worden er geen pensioenrechten bijgeschreven. In het boekjaar is de door SPA verleende indexatie lager dan bij het Philips-pensioenfonds. De aan de "C&P-garantie" gerelateerde kostendeekkende koopsom is vastgesteld en die koopsom is bij Atos in rekening gebracht.

3.2.11 Kosten pensioenfond

SPA verstrekt zoveel mogelijk inzicht in de kosten; dit is niet eenvoudig, omdat sommige kosten voor meerdere doeleinden worden gemaakt.¹⁰ De kosten van pensioenfondsen bestaan samengevat uit kosten voor vermogensbeheer en pensioenbeheer.

a) kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer worden uitgedrukt in een percentage van het belegd vermogen. Deze kosten vormen het leeuwendeel van de totale uitvoeringskosten.

Een vrij accurate benadering van de totale kosten van het vermogensbeheer voor de pensioenregelingen levert voor 2020 een post op van € 13.093.700 Als percentage van het gemiddelde beheerde vermogen (€ 3.090.249.000) is dit ongeveer 0,42% (2019: 0,35%). In dit percentage zijn de transactiekosten meegenomen. De beheerkosten exclusief transactiekosten waren 0,27% (€ 8.333.600). De kosten zijn gestegen ten opzichte van 2019 door de overheveling van gelden uit de Risk Control Portefeuille naar de Return Portefeuille (waar de beheerskosten hoger zijn), de overstap van gewone beleggingsfondsen naar ESG-gescreende beleggingsfondsen

¹⁰ Daarnaast is het soms heel moeilijk zo niet onmogelijk om de kosten uit te splitsen en worden deze dan geschat. Dit is bijvoorbeeld het geval in geval van beleggingen in beleggingsfondsen die weer in andere beleggingsfondsen beleggen.

("vergroening van de beleggingen"), de uitbesteding van het Risk Control Portefeuille-beheer als gevolg van de aanwijzing, de extra advieskosten n.a.v. de aanwijzing en omdat SPA meer is gaan beleggen in emerging markets waar veel hogere beheerskosten aan vast zitten dan aan ontwikkelde markten. Vooral de overstap naar ESG fondsen heeft relatief veel extra transactie kosten meegebracht, omdat er dan sprake is van in- en uitstapkosten, die eenmalig zijn. Hetzelfde geldt bij het toekennen van extra gelden in de Return Portefeuille. Volgend jaar zouden de kosten dus weer lager moeten kunnen liggen.

Volgens een onderzoek onder ruim 200 pensioenfondsen (99% van de pensioenfondsenmarkt) van actuariel adviesbureau LCP (2020-editie van het rapport "Werk in uitvoering bij pensioenfondsen) waren de gemiddelde totale vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in Nederland gedaald in 2019 naar 0,55% (2018: 0,56%). De gemiddelde beheerkosten namen daarbij in 2019 af naar 0,46% (2018: 0,47%) terwijl de transactiekosten volgens dit onderzoek gelijk bleven op 0,09%. SPA werkt ook dit jaar dus ietwat goedkoper dan een gemiddeld pensioenfonds, ondanks dat de kosten dit jaar hoger waren.

De over 2020 in kaart gebrachte en aan DNB gerapporteerde transactiekosten bedroegen 0,15% van het vermogen (€ 4.760.100). De transactiekosten waren in 2019 0,095%. De transactiekosten bedroegen volgens bovengenoemd onderzoek in Nederland in 2019 gemiddeld 0,09%. SPA heeft dus in 2020 meer transactiekosten gemaakt; bovenstaand is bij de totale vermogensbeheerkosten al toegelicht hoe dit komt. De verwachting is dat er eenmalige effecten in zitten en dat SPA volgend jaar weer in lijn met andere jaren zal scoren, voor zover er geen grote mutaties zullen plaatsvinden.

Bij het vermogensbeheer is er m.b.t het Middelloon pensioen (ongeveer 90% van het vermogen) geen sprake is van prestatie gerelateerde vergoedingen, ook al is er hierbij wel sprake van actief beheer. In het BP-gedeelte (ongeveer 10% van het vermogen) is er wel sprake van prestatiegerelateerde vergoedingen per beleggingsfonds: als de benchmark van het beleggingsfonds dat gebruikt wordt, wordt verslagen dan ontvangt de vermogensbeheerder een extra vergoeding (die binnen het beleggingsfonds wordt ingehouden en waar dus alleen de gewezen deelnemers die met hun BP-kapitaal in dat specifieke fonds belegd hebben voor betalen (en alleen zij profiteren ook van de outperformance als gevolg van het actief beheer binnen het fonds). Omdat het een redelijke prestatievergoeding over een meerjarig resultaat betreft (3 jaar) meent het bestuur dat dit evenwichtige regeling is. Op lange termijn verslaat het meeste kapitaal in de BP-regeling de benchmark en dus pakt het gunstig uit voor de gewezen deelnemers.

b) kosten pensioenbeheer

De kosten van SPA zijn in 2020 toegenomen. De kosten van pensioenbeheer worden door SPA uitgedrukt in euro's per betrokkene (alle gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) per jaar. Dit zijn de kosten voor de administratie, in- en excasso, communicatie, bestuurskosten en externe adviseurs (voor zover deze niet aan vermogensbeheer worden besteed) en deze bedroegen in 2020 € 1.231.400.

De kosten van de pensioenadministratie zijn € 75,51 per in 2020 betrokkene¹¹ (2019 € 69,04). De stijging van de kosten per betrokkene wordt grotendeels verklaard door hogere actuaris- en governance- kosten (RvT, bestuur) en de extra kosten n.a.v. de implementatie van nieuwe IORP2-regelgeving en de aanwijzing, die hogere personeelskosten met zich bracht. Deze kosten zullen structureel zijn en dus zal het kostenniveau de komende jaren hoger liggen dan de kosten van de afgelopen 5 jaar. De toezichtkosten van het DNB-toezicht stegen in 2020 7,2% en waren € 9,86 (2019: € 9,17) per betrokkene. In 2015 was dit nog maar € 6,60.

De pensioenbeheerkosten in de sector daalden - volgens een onderzoek onder 208 pensioenfondsen (99% van de pensioen-fondsenmarkt) van actuariel adviesbureau LCP - per deelnemer in 2019 naar € 104 van € 106 in 2018. Het serviceniveau is hetzelfde gebleven evenals de complexiteit van de regeling en de aard van het fonds. De kosten zijn relatief laag omdat naar het oordeel van het bestuur er een scherp oog is voor het laag houden van de kosten, terwijl de kwaliteit op peil blijft: ook in 2020 waren er 0 klachten.

3.2.12 (Externe) rapportage en Beleggingsadviescommissie

De Beleggingsadviescommissie hanteert een groot aantal rapportages die SPA in staat stellen om de doelstellingen van het beleggingsbeleid te toetsen (maand- en kwartaalrapportages), waaronder rapportages van Caceis (met rendementen, risico-inventarisaties, etc.) en de vermogensbeheerders. De rapportages maken het onder andere mogelijk voor de Beleggingsadviescommissie en het bestuur om te monitoren of de invulling en/of de hoogte van de afdekking van het renterisico en het risicobudget adequaat plaatsvindt en of de begrenzingsen in acht worden genomen.

Het voornaamste doel van de Beleggingsadviescommissie is om het strategisch en tactisch beleggingsbeleid, dat door het bestuur is vastgesteld, adequaat te volgen en daarover te adviseren. De Beleggingsadviescommissie komt in principe minimaal viermaal per jaar bijeen. De Beleggingsadviescommissie bestond in 2020 uit de volgende leden:

Beleggingsadviescommissie

Naam	Rol	Functie
Drs. Jeroen Boot	adviseur	Vermogensbeheerder bij Bank InsingerGillissen
Drs. Edward Krijgsman	adviseur	Principal adviser, Mercer
Willo Peters	Lid	Bestuurslid Pensioenfonds Atos
Peter Mannaert	Voorzitter	Bestuurslid Pensioenfonds Atos

¹¹ De berekening wijkt af van de wijze waarop open fondsen gewoonlijk deze kosten berekenen, omdat de praktijk in de sector uitgaat van open fondsen met actieve premiebetalende deelnemers en SPA een gesloten fonds is met alleen maar gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De gewezen deelnemers met voortzetting (de arbeidsongeschikten) zouden dan als enige actieven gelden en dit zijn er maar 104. Een berekening op die basis zou alleen maar misverstanden opleveren; voor gesloten fondsen is dat geen adequate optie.

3.2.13 Ontwikkelingen bij Atos

Atos Nederland B.V. (Atos) heeft al 7 jaar een nieuwe pensioenregeling, maar blijft d.m.v. (beperkte) ondersteuning nog zijdelings betrokken bij het fonds. Financieel zijn er – behalve de voorwaardelijke betaalverplichting voor de C&P garantie - geen banden meer, de afspraken behelzen alleen nog ondersteuning met faciliteiten (kantoorruimte die gehuurd wordt), mankracht (het leveren van bestuurders en VO-leden) en kennis- en informatie-uitwisseling. Ook helpt het fonds Atos nog bij het afhandelen van bepaalde arbeidsvoorwaarden van huidig en voormalig personeel (dit betreft de aanvulling op de AOW voor voormalige ex-pats en het betalen van ziektekostenpremies voor een kleine groep gepensioneerden die dit zo hebben afgesproken met Atos). De ontwikkelingen bij Atos zijn alleen nog van belang voor zover het deze aspecten betreft en voor zover Atos wel of niet veel personeel blijft afstoten of kwijtraakt; dit laatste bepaalt immers voor een groot deel de mate waarin er nog waardeoverdrachten (kunnen) plaatsvinden en dus het tempo waarop het aantal betrokkenen bij het fonds afneemt.

3.3 Risicomanagement¹²

Het pensioenfonds beschikt over een Crisisplan, Incidentenregeling, Klachtenregeling, Klokkenluidersregeling, Gedragscode, Privacyregeling, Risicoanalyse belangenverstremming, Risicoanalyse van mogelijke integriteitsrisico's met betrekking tot de taken, verantwoordelijkheden en werkzaamheden van SPA, een Integraal risicomanagement beleidsdocument, een Risicobereidheidsverklaring, het RMF-raamwerk, het Monitoringplan en een document Risico's en beheersmaatregelen. Het integraal risicomanagement heeft als voornaamste doel de belangrijkste risico's van het pensioenfonds te identificeren, c.q. te inventariseren, de beheersmaatregelen voor deze risico's te beschrijven en een instrument te creëren dat zorgdraagt voor een adequate naleving. Het uitvoerende werk m.b.t. het rapporteren over het functioneren en naleven van het risicomanagement is neergelegd bij de houder van de interne auditfunctie.

Uitgangspunt voor het in 2020 opnieuw vormgegeven Risicomodel zijn de doelstellingen van SPA:

Processen

- Vaststellen pensioenregeling
- Vaststellen beleggingsbeleid

Proces overstijgend

- Vaststellen Jaarrekening
- Communicatie (website reglement, bestuursverslag)
- Uitbesteden/Beheren SLA-management:
 - Vermogensbeheer
 - Bewaarneming
 - Uitvoeren actuair werk
 - Uitvoeren regeling

- Administreren personeel
 - Administreren salaris
- IT-risico's

Het bepalen van de kernrisico's en beheersmaatregelen in het integraal risicomanagement is niet statisch; voortdurend wordt onderzocht of de opgenomen beheersmaatregelen goed functioneren en waar de risico's nog aanvullende beheersmaatregelen behoeven. De sleutelfunctiehouder risicobeheer en de vervuller voor de uitvoering van het risicobeheer zullen samen vormgeven aan het overgrote deel van de uitvoering van het risicomanagement d.m.v. risico-opinies en risicorapportages.

Jaarlijks beoordeelt het bestuur verschillende aspecten van het risico-spectrum. Dit gebeurde in 2020 onder andere door middel van een Intern Audit rapport van de Intern Audit Dienst (IAD) van Atos.

Met de komst van een interne audit dienst in 2019 als gevolg van de IORP-regelgeving is de werkwijze aangepast. SPA bewaakt de risico's samenhangend met de mogelijkheid van inadequate of falende processen, mensen of systemen. De risico's worden beheerst met specifieke risicobeheersingsmaatregelen dat het (bruto) risico beperkt en resulteert in een aanvaardbaar (netto)risico. Dit wordt omschreven in het risicomanagement raamwerk en de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA).

Binnen het bestuur is er één bestuurder die de taak risicomanagement uitvoert en één (andere) bestuurder die de taak 'interne audits' expliciet toegewezen heeft gekregen. De bestuurder die de taak risicomanagement uitvoert, is aangewezen om als contact voor de sleutelfunctionaris op dit taakgebied te functioneren. De bestuurder die de taak 'interne audits' expliciet toegewezen heeft gekregen was ook de sleutelfunctiehouder Interne Audit in 2020. De taken en taakverdeling zijn vastgelegd in het Deskundigheidsplan. Daarnaast geldt voor het gehele zittend bestuur dat de focus op de (beleggings)risico's is gericht.

Strategische risico's: risico's in relatie tot de ambitie en doelstellingen

Voor de ambitie en doelstellingen van het fonds wordt verwezen naar paragraaf 3.2.1. Kortweg wil het fonds de nominale pensioentoezegging waarmaken en die toezegging jaarlijks indexeren met 100% van de "CPI-huishoudens afgeleid-"index. Om dat te realiseren moet er beleggingsrisico worden genomen. Dit wordt op een beheerste wijze gerealiseerd, waarbij kapitaalbehoud (het voorkomen van permanent kapitaalverlies) voorop staat.

Risicohouding en risicobereidheid

Het bestuur heeft in lijn met de wettelijke voorschriften zijn risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding concretiseert de houding van het bestuur ten aanzien van de financiële risico's waaraan het fonds is blootgesteld. Bij het vaststellen van de risicohouding heeft het bestuur rekening gehouden met de resultaten van de ALM-studie en overleg met het

¹² Voor meer Risicobeheer en derivaten zie uitgebreide toelichting in de jaarrekening.

Verantwoordingsorgaan. De risicohouding bestaat uit twee delen: de risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds en de risicohouding voor de Life Cycles die SPA gebruikt binnen de BP-regeling.

Risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds

De risicohouding voor de beleggingen voor rekening van het fonds wordt door de wet gedefinieerd in een korte termijn risicohouding en een lange termijn risicohouding:

- De korte termijn risicohouding is door het bestuur ingevuld d.m.v. een bandbreedte om het VEV. Het VEV mag bewegen tussen de 8% en 22,5% van de verplichtingen.
- De lange termijn risicohouding is vertaald naar 2 criteria, de zogenaamde toegestane grenswaarden voor het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets. Het pensioenresultaat van de haalbaarheidstoets geeft inzicht in de mate waarin het beleid van het fonds de pensioenambitie grosso modo kan waarmaken.

Het pensioenresultaat uit de haalbaarheidstoets moet, vanuit de actuele dekkingsgraad bezien en in het mediaanscenario, over een periode van 60 jaar minimaal 90% bedragen. De maximale afwijking hiervan in een zogenaamd slechtweerscenario mag maximaal 40% bedragen. Het bestuur heeft de beleggingstypische risico's op basis van de financiële impact in het licht van deze risicohouding beoordeeld. De niet-beleggingstypische risico's worden beoordeeld op basis van de verwachte financiële impact (dekkingsgraad), de mogelijke gevolgen voor de reputatie en de mogelijk operationeel versturende werking.

De beleggingstechnische-risicobereidheid ('risk appetite') van SPA is op hoofdlijnen als volgt te omschrijven: het fonds kent een dynamisch anticyclisch beleggingsbeleid waarin de vermogensbeheerders ruimte hebben om, afhankelijk van de omstandigheden op de economische en financiële markten meer of minder risico te nemen. Als de marktomstandigheden gunstig zijn (goedkope aandelen, lage rente), dan kan het fonds meer risico nemen en als ze ongunstig zijn (dure aandelen, hoge rente) dan kan het fonds minder risico nemen. Vertaald in dynamische risicobudgetten betekent dat dat conform het DNB-risicomodel (de S-formule) afhankelijk van de omstandigheden een VEV-positie van 8 tot maximaal 22,5% kan worden ingenomen.¹³

Voor de maatregelen ter beheersing van de voornaamste risico's en onzekerheden wordt verwezen naar de ABTN, die op de website (www.pensioenfondsatos.nl) beschikbaar is. De voornaamste risico's die nu gelopen worden zijn het renterisico en koersrisico. Het renterisico wordt heel bewust gelopen door het bestuur: de extreem lage renteniveaus zullen op lange termijn als gevolg van de economische cycli naar verwachting verlaten worden en het fonds kan daar dan optimaal van profiteren. Het renterisico is dynamisch en wordt daarom ook dynamisch benaderd. Als de rente zoals nu laag is, is het risico dat deze nog sterk daalt in absolute zin en statistisch beperkt. Staat de rente op een hoger niveau, dan neemt het risico op rentedalingen toe. In dat geval vermindert het fonds het risico door minder renterisico te nemen, i.c. door het verhogen van de rentehedge.

¹³ In het kader van het risicobewustzijn wordt voorts een korte termijn risico-indicator berekend, i.c. de 6 maands ex ante TE die in principe onder de 16% moet blijven.

Door de naweeën van de 2008 crisis en de nieuwe crisis als gevolg van het coronavirus heeft de rente echter nog niet de historisch lage niveaus verlaten.

Het koersrisico werd in het eerste kwartaal van 2020 beperkt door o.a. voor een relatief laag percentage in aandelen te beleggen en relatief veel beleggingen in liquiditeitsfondsen aan te houden; SPA werd daardoor minder hard getroffen door de daling van de aandelenkoersen in maart.

De verwachte impact op de resultaten en/of de financiële positie indien het renterisico zich voordoet, is dat zowel de dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad verder zullen dalen en een dekkingstekort optreedt. Dit risico heeft zich vanaf 2018 ook daadwerkelijk voorgedaan en heeft de dekkingsgraad ernstig verslechterd. Indien deze negatieve rentebeweging niet kentert dan is uiteindelijk een korting niet uit te sluiten. In het kader van het dynamische beleid is de liquiditeitsfondsen-positie in april 2020 gedeeltelijk aangewend, nu een al lange tijd verwachte daling van de aandelenkoersen zich daadwerkelijk voordeed in het eerste kwartaal van 2020.

Impact risico's in 2020

Er deden zich in 2020 geen significante operationele risico's voor, maar er waren wel veel onzekerheden die een belangrijke impact op het fonds hebben gehad.

De operationele risico's en onzekerheden betroffen de mogelijke gevolgen van de Covid-19 pandemie. Vooraf was heel onduidelijk wat de impact zou zijn voor SPA en haar uitvoerders. Het bestuur heeft de Covid-19 pandemie daarom standaard op de bestuursagenda gezet en ook de frequentie van de bestuursvergaderingen aan het begin van de pandemie verdubbeld. Er werd een tweewekelijkse rapportage opgesteld en d.m.v. conference calls werd bewaakt en beoordeeld wat de operationele en financiële gevolgen waren van de pandemie. Dit was een intensief proces waarbij gelukkig bleek dat er zich geen significante operationele risico's voordeden: zowel SPA als de uitvoerders waren uitstekend in staat de nieuwe werksituatie op te vangen en alles kon uiteindelijk gewoon doordraaien. Operationeel viel de Covid-19 schade uiteindelijk erg mee; de impact was beperkt.

De risico's en onzekerheden op het financiële vlak die in 2020 een belangrijke impact op het fonds hebben gehad, betrof eerdergenoemd renterisico. De rente daalde weer sinds het vierde kwartaal van 2018. Met de impact van dit risico is wel rekening gehouden, maar dit neemt niet weg dat de lage rente langer dan verwacht aanhoudt en het gematerialiseerde risico stevig inhakt in de beleidsdekkingsgraad die gedurende het boekjaar met ruim 7 dekkingsgraadpunten afnam. Het renterisico had een negatief effect op de actuele dekkingsgraad, welk effect door de systematiek nog 12 maanden zal doorwerken en zodoende nadelig is voor de toeslagkansen. Dit renterisico zal ook in 2021 nog een significante impact op de resultaten hebben. Een en ander betekent dat als die rente nog een jaar laag blijft en de aandelenmarkten niet significant stijgen, de beleidsdekkingsgraad onder het scenario van het herstelplan blijft en het herstel dan dus ook weer langer gaat duren. Een eventuele korting na 5 jaar kan ook niet worden uitgesloten: dit blijft een theoretisch belangrijk materieel risico voor het fonds dat – indien het zich materialiseert – naar

verwachting een grote impact zal hebben.¹⁴ Omdat de rente weer ietwat stijgt in 2021 lijkt dit scenario zich overigens voorlopig niet voor te doen; de actuele dekkingsgraad was in mei 2021 alweer gestegen tot 104,8%, waardoor in het eerste kwartaal van 2021 het herstel weer juist veel sneller gaat dan in het herstelplan voorzien.

Het fonds brengt iedere maand aan de hand van een gevoeligheidsanalyse de verwachte impact van de financiële onzekerheden op de financiële positie in kaart. Zodoende is er op maandbasis een goed inzicht in een groot deel van de financiële risico's die er gelopen worden en welke impact bepaalde externe ontwikkelingen zouden kunnen hebben op de positie van het fonds.

Onderstaande tabel laat een zeer groot deel van het realistische universum zien m.b.t. de rente- en koersontwikkeling. De grafiek laat parallelle verschuivingen van de UFR-rente zien.¹⁵ De huidige uitkomsten laten zien dat SPA niet al te grote schokken kan opvangen zonder onder de kritische dekkingsgraad te komen. Onderstaand is een voorbeeld van de gehanteerde gevoeligheidsanalyse opgenomen. De actuele dekkingsgraad is per maart 2021 overigens alweer opgelopen tot 103,7 (t.o.v. de 96,9% startwaarde in onderstaande tabel):

Tabel, Grafische weergave financiële risico's

Effect rente en rendement op actuele dekkingsgraad (s.v.z. per 1 januari 2021):

Scenario Tabel Dekkingsgraad UFR		Rendement zakelijke waarden				
		-25.0%	-12.5%	0.0%	+12.5%	+25.0%
Parallele verschuiving UFR curve	-1.00%	81,5%	84,5%	87,4%	90,4%	93,3%
	-0.75%	83,4%	86,5%	89,5%	92,6%	95,7%
	-0.50%	85,5%	88,7%	91,8%	95,0%	98,2%
	-0.25%	87,7%	91,0%	94,3%	97,5%	100,8%
	0.00%	90,1%	93,5%	96,9%	100,3%	103,7%
	+0.25%	92,6%	96,2%	99,7%	103,2%	106,8%
	+0.50%	95,4%	99,1%	102,8%	106,4%	110,1%
	+0.75%	98,4%	102,2%	106,1%	109,9%	113,7%
	+1.00%	101,7%	105,7%	109,7%	113,7%	117,7%

■ < Minimaal Vereiste Dekkingsgraad
 ■ < Vereiste Dekkingsgraad
 ■ > Vereiste Dekkingsgraad

Kleuren-legenda:

- Rood: dekkingsgraad is lager dan minimum VEV. De pensioenen moeten worden verlaagd als dit 5 jaar continu zo aanblijft.
- Geel: dekkingsgraad is hoger dan minimum VEV maar lager dan VEV. De pensioenen kunnen gedeeltelijk worden verhoogd bij dekkingsgraden vanaf 110%.
- Groen: dekkingsgraad is hoger dan VEV. De pensioenen kunnen gedeeltelijk worden verhoogd. Volledige toeslag is pas vanaf een dekkingsgraad van meer dan 125% mogelijk.

¹⁴ Maar als de rente dan eindelijk weer gaat stijgen, dan kan een dergelijke korting waarschijnlijk weer snel ongedaan gemaakt worden.

¹⁵ Niet-parallelle verschuivingen waarbij het dalende deel van de curve ook niet meer dan 0,5% daalt, vallen overigens binnen deze uitkomsten. Voor grotere niet-parallelle verschuivingen geldt hetzelfde als hierboven is gesteld over parallelle verschuivingen; de kans is klein en de impact is makkelijk in te schatten o.b.v. de wel opgenomen scenario-uitkomsten.

Verslagleggingsrisico's

De belangrijkste ontwikkelingen en gevolgen m.b.t. verslagleggingsrisico's waren in 2020 zeer beperkt. SPA heeft een zeer transparante opzet en een relatief eenvoudige liquide beleggingsportefeuille, wat de verslagleggingsrisico's al mitigeert. De waardering van de instrumenten waarin belegd wordt levert niet veel risico's c.q. onzekerheden op, omdat het vrijwel allemaal beursgenoteerd is. Daarnaast zijn - omdat alle essentiële werkzaamheden zijn uitbesteed - veel partijen betrokken die ieder hun eigen controle uitvoeren op de werkzaamheden, naast de controle door het fonds, de administrateur, de waarmerkend actuaris en de accountant zelf. Dit mitigeert ook al de kans op onregelmatigheden en fouten en vereenvoudigt het waarborgen van de kwaliteit van de verslaglegging.

Uitbestedings- en operationele risico's

SPA beheerst zijn uitbestedings- en operationele risico's o.a. ook door frequente contacten met de uitbestedingspartners. In 2020 zijn voorlichtingssessies bijgewoond door het bestuur en in april 2021 is een digitale kennissessie van de belangrijkste uitbestedingspartner APS voor Sleutelfunctiehouders Interne Audit en -Risicobeheer bijgewoond door de bestuurder met IA in zijn portefeuille. De kennissessie betrof de volgende onderwerpen:
Achmea Pensioenservices en IORPII, Jaarplan Operational Risk & Compliance 2021, Auditwerkzaamheden Internal Audit 2020 en 2021 , DNB rapport Informatiebeveiliging, Toelichting Assurancerapportages 2020 en Risicobeheersing project Accelerate

Uit de kennissessie en bijgeleverde documentatie blijkt dat APS haar bedrijfsvoering en vernieuwing uiterst serieus neemt en daar op diverse manieren intern verantwoording over aflegt. Om te voorkomen dat alle pensioenfonds individueel gaan aankloppen bij APS met het verzoek om inzage te krijgen in de bedrijfsvoering en in de uitvoering van het IT project "Accelerate", heeft APS de kennissessie georganiseerd, interne accountants rapporten voor Assurance gemaakt en dit alles gedeeld met de aan hun verbonden pensioenfonds. Dit allemaal om pensioenfonds te kunnen laten bewijzen dat ze 'In Control' zijn. Op de ladder van "trust me, tell me, show me, prove me" scoren deze acties van APS volgens het bestuur hoog met hun uitgebreide "prove me" rapportage.

Een relevant operationeel (uitbestedings-)risico waar het fonds altijd waakzaam voor is, betreft het risico dat er geen betalingen van pensioenen (en rekeningen) kan plaatsvinden. Dit risico wordt door extra maatregelen gemitigeerd en beheerst. Voor elke functie in het proces is er een achtervang, zodat - indien de vaste uitvoerders niet beschikbaar zijn - er altijd iemand de betalingen kan verrichten. Ook worden er liquiditeiten bij meerdere banken aangehouden, zodat indien één bank operationeel of financieel faalt, de betaling vanuit een andere bank zou kunnen plaatsvinden.

ISAE 3402 verklaringen

De uitbestedings- en operationele risico's worden voor een deel ook gemonitord en beheerst door het analyseren en beoordelen van de ISAE 3402 type II verklaringen of een buitenlandse

equivalent daarvan (SOC I-verklaringen). Dit betreft de ISAE 3402 rapporten van onze voornaamste dienstverleners (de vermogensbeheerders, de bewaarder en Achmea Pensioenservices). De International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) heeft een "ISAE (= International Standard on Assurance Engagement) 3402"-standaard voor "Verzekeringscontroleverslagen voor een Dienstenorganisatie" ontwikkeld.

De rapporten geven een beeld dat de kwaliteit en risicobewaking van onze dienstverleners voldoende gewaarborgd zijn. De rapporten geven als zodanig een goed inzicht in de modus operandi van onze dienstenleveranciers. De SPA-bestuurder met IAD als taak agendeert zijn analyse van het rapport en zijn oordeel altijd in het bestuur en de analyse en het uiteindelijk oordeel van het bestuur worden opgenomen in dit bestuursverslag; verwezen wordt naar bijlage 2 achter in dit jaarrapport waarin de analyse en oordeel van het bestuur per dienstverlener zijn opgenomen.

Privacywetgeving: risico's informatiebeveiliging

Het bestuur is verantwoordelijk voor het inzicht in en sturing op de IT- en Informatiebeveiligingsrisico's in de uitbesteding van haar diensten. In het kader van de in 2018 in werking getreden privacywetgeving heeft het bestuur de risico's in kaart gebracht en de benodigde maatregelen genomen om aan de wet te voldoen. Er is een privacybeleid opgesteld en een privacyverklaring, welke beide op de website zijn geplaatst. Ook zijn er verwerkingsovereenkomsten gesloten met de partijen die voor SPA persoonsgegevens verwerken of voor wie SPA persoonsgegevens verwerkt (dit laatst gebeurt zeer beperkt). Daarnaast is er een verwerkingsregister opgesteld en een privacy officer benoemd. Bij de belangrijkste verwerker van persoonsgegevens, uitvoerder Achmea Pensioenservices (APS, waar 99% van de persoonsgegevensverwerking plaatsvindt) is in het kader van een DNB self assessment een groot risicobeheersingsproject m.b.t. informatiebeveiliging in 2017 afgerond. Met een uitgebreide notitie heeft APS inzicht gegeven in de beheersing van zowel de IT- als de Informatiebeveiligingsrisico's. Daarnaast rapporteert APS over informatiebeveiligingsrisico's in haar kwartaalrapportages. D.m.v. deze rapportages is het bestuur in staat zijn verantwoordelijkheid te nemen en heeft het bestuur op transparante wijze inzicht gekregen in de beheersing van IT- en Informatiebeveiligingsrisico's bij APS. Er zijn in 2020 geen privacy-incidenten geweest.

Compliance

De compliance officer heeft de taak om de naleving van voorschriften en interne procedures te controleren en te signaleren, interpreteren, adviseren en te ondersteunen bij de implementatie van (nieuwe) wet- en regelgeving. Het belang van compliance bij pensioenfondsen neemt toe vanwege toenemende compliance-eisen vanuit wet- en regelgeving. Compliance is het begrip waarmee wordt aangeduid dat SPA werkt volgens normen die in overeenstemming zijn met geldende wet- en regelgeving en door het bestuur geformuleerde kaders.

De compliance officer draagt verder zorg voor de beheersing van compliance risico's, misbruik van voorwetenschap, belangenverstrengeling en integriteit, benadeling van derden, witwassen en terrorist financing, etc. en verankert compliance in de bedrijfsprocessen door het creëren van bewustzijn inzake compliance. Beheersing van het compliance risico is van belang vanwege het

reputatie- en imago, de kans op boetes en dwangsommen bij niet nakoming van de geldende wet- en regelgeving en mogelijke persoonlijke aansprakelijkheid.

Bij de uitvoering van zijn taken maakt de compliance officer gebruik van de richtlijnen in de volgende compliance documenten:

- *Compliance charter*
Het compliance charter beschrijft de principes en de uitgangspunten voor de positie van compliance officer bij SPA.
- *Gedragscode*
Met de gedragscode streeft SPA integer gedrag na. De code is van toepassing op alle verbonden personen.
- *Incidentenregeling*
Incidenten kunnen gemeld worden bij de compliance officer. De incidentenregeling beschrijft hoe met de melding en met het incident wordt omgegaan.
- *Klokkenluidersregeling*
Voor de verbonden personen bij SPA geldt dat zij een beroep kunnen doen op de klokkenluidersregeling als zij menen dat hun positie in gevaar kan komen door het melden van onregelmatigheden of misstanden. De klokkenluidersregeling biedt extra bescherming voor de melder.
- *Uitbestedingsbeleid*
Het uitbestedingsbeleid is bedoeld om de belangen van SPA te waarborgen bij de uitvoering van activiteiten voor SPA door derden.

Bevindingen van de compliance officer:

De compliance officer heeft in zijn rapportage over de naleving van de regelgeving en gedragsnormen over de periode 1 januari tot en met 31 december 2020 de volgende bevindingen geconstateerd (rapportage per 15 april 2021):

Bevindingen 2020

Aanwijzing DNB

DNB heeft in november-december 2019 een on-site validatieonderzoek uitgevoerd, om vast te stellen of de aanpassingen die SPA n.a.v. de aanwijzing van DNB dd.19 december 2017 heeft doorgevoerd daadwerkelijk werken. De scope van het validatieonderzoek was het beleggingsbeleid en de financiële risicobeheersing. Waar met name naar is gekeken is hoe e.e.a. wordt besloten, welke discussies worden gevoerd en hoe de besluiten worden vastgelegd. Het onderzoek bestond uit een deel desk review van de documentatie die SPA aan DNB heeft toegestuurd, en er zijn interviews gehouden. Op 25 februari 2020 heeft DNB haar definitieve rapport van het validatieonderzoek aan SPA toegestuurd, en DNB was van mening dat SPA niet voldoet aan een aantal artikelen van de Pensioenwet, het Besluit Financieel Toetsingskader en het Besluit uitvoering Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

DNB heeft 25 juni 2020, op basis van de bevindingen neergelegd in het validatierapport een tweede aanwijzing aan SPA gegeven. De aanwijzing betreft het financieel risicobeheer en de uitbesteding van de uitvoering van het strategisch beleggingsbeleid van SPA. DNB heeft aangegeven dat SPA uiterlijk 25 oktober 2020 moest voldoen aan de aanwijzing.

DNB meldt in haar schrijven van 8 december 2020 dat SPA heeft voldaan aan de aanwijzing betreffende het onderdeel financieel risicobeheer. Ten aanzien van het onderdeel uitbesteding van het vermogensbeheer concludeert DNB dat gedeeltelijk is voldaan aan de gedragslijn. DNB heeft SPA tot 1 april 2021 uitstel gegeven om ook aan dit onderdeel van de aanwijzing van DNB te voldoen.

SPA heeft de documenten inzake het onderdeel uitbesteding van het vermogensbeheer op 1 april 2021 aan DNB overhandigd. De reactie van DNB is nog te ontvangen en zal een aandachtspunt voor de compliance officer vormen in 2021.¹⁶

IORP II

Bestuurslid Arno Elshout heeft aangegeven af te zien van de functie sleutelfunctiehouder Risicobeheer. Het bestuur van SPA heeft als gevolg hiervan besloten deze functie (tijdelijk) uit te besteden en heeft hiervoor Ronald Sijenaar ingehuurd van het bureau Probability en partners als sleutelfunctiehouder Risicobeheer. De vervulling van de sleutelfunctie Risicobeheer wordt gedaan door het bureau Charco & Dique.

SPA heeft in 2020 de positie van sleutelfunctiehouder Interne audit willen invullen door de benoeming van bestuurslid Ruud Duivenvoorden als sleutelfunctiehouder. DNB heeft de voordracht goedgekeurd, echter, vanwege het plotselinge overlijden van Ruud Duivenvoorden is bestuurslid Arno Elshout aangesteld tot waarnemend sleutelfunctiehouder Interne audit tot er een nieuw bestuurslid is benoemd om deze taak op zich te nemen.

Bestuursverkiezingen

In 2020 zijn er twee verkiezingen voor het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos gehouden. De verkiezingen betroffen een zetel namens de gewezen deelnemers en een zetel namens de pensioengerechtigden. De door het bestuur ingestelde verkiezingscommissie heeft de verkiezingen georganiseerd en erop toegezien dat de verkiezingen conform het verkiezingsreglement zijn verlopen.

Door omstandigheden is de zetel namens de gewezen deelnemers tot op heden nog niet vervuld. De zetel zal in 2021 vervuld worden.

De winnaar van de verkiezingen namens de pensioengerechtigden is inmiddels voorgedragen bij DNB en na goedkeuring door DNB per 1 juni 2021 benoemd.

Algemene verordening gegevensbescherming

Er zijn in 2020 geen meldingen gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens inzake datalekken op basis van de AVG. Het verwerkingsregister SPA is in 2020 bijgewerkt en is up to date.

¹⁶ Inmiddels is een positieve reactie van DNB ontvangen, zie bladzijde 8 en 9.

Pensioenuitvoerder Achmea Pensioenservices rapporteert SPA ieder kwartaal over de naleving van de AVG. Er zijn over 2020 geen significante tekortkomingen geconstateerd.

Gedragcode SPA

Alle verbonden personen hebben de Verklaring naleving gedragscode Stichting Pensioenfonds Atos in 2020 ondertekend.

Overige bevindingen

- Iedere reguliere bestuursvergadering worden nevenfuncties en belangenverstremgeling vastgesteld. De nevenfuncties van de verbonden personen geven geen indicatie van enige belangenverstremgeling en geven geen aanleiding tot nader onderzoek. Het register nevenfuncties SPA is bijgewerkt en up to date;
- SPA heeft onder andere haar financiële- en pensioenadministratie en vermogensbeheer uitbesteed aan derde partijen. De compliance officer heeft vastgesteld dat de partijen waaraan de werkzaamheden zijn uitbesteed hun rapportageverplichtingen na zijn gekomen. Er zijn geen incidenten uit hoofde van de uitbesteede werkzaamheden gerapporteerd;
- SPA heeft voldaan aan de meldingsplichten aan de toezichthouders;
- Er zijn in 2020 geen meldingen ontvangen uit hoofde van de Klokkenuiderregeling;
- Er zijn in 2020 geen meldingen ontvangen uit hoofde van de Incidentenregeling;
- Buiten deze jaarlijkse rapportage heeft er geen andere (directe) rapportage plaatsgevonden.

3.4 Resultaten beleggingen voor Middelloon- en Eindloonregeling

3.4.1 Totaalrendement op alle beleggingen voor rekening van SPA

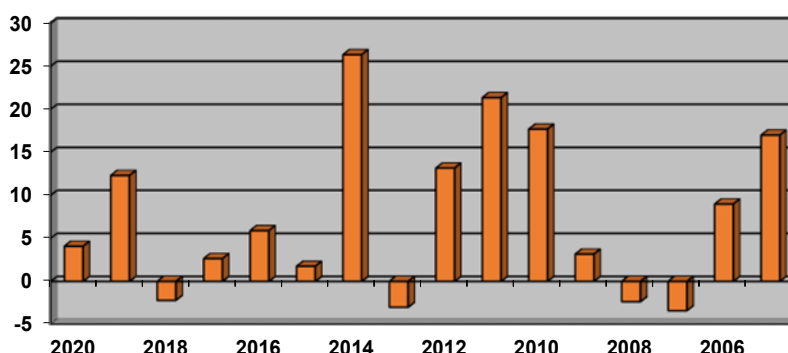
Het totaalrendement op alle beleggingen over 2020 was 4,08 %. Ten opzichte van de vergelijkingsbenchmark (5,55%) was dit een underperformance van 1,47%.

Overzicht meerjarig rendement op alle beleggingen voor rekening van SPA:

Beleggingsrendement:									
(in % over totaal belegd vermogen)									
Benchmark									
						2020		2019 ¹⁷	
						4,08%		11,32%	
						5,55%		12,83%	
2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
-2,20%	2,65%	5,90%	1,75%	26,35%	-3,01%	13,17%	21,35%	17,60%	3,17%

¹⁷ Gecorrigeerd voor valutahedge. Sinds 2019 wordt de valutahedge buiten door het fonds zelf geregeld en niet meer door de vermogensbeheerders binnen hun mandaten.

Tabel: beleggingsrendement in % per jaar

Gemiddeld over laatste 10 jaar: 8,1%.

Mutatie dekkingsgraad als gevolg van 2 reguliere externe marktfactoren

Er zijn twee jaarlijks terugkerende externe marktfactoren die van grote invloed zijn op de dekkingsgraad: A) de rentetermijnstructuur (rekenrente) die het rendement op de verplichtingen bepaalt en B) de koers- en rendementsontwikkelingen van de beleggingen. De dekkingsgraad is de breuk van bezittingen/verplichtingen x 100%.

Ad A) De verplichtingen van SPA betreffen in principe de te verrichten pensioenuitkeringen. De daarvoor benodigde voorziening wordt berekend met behulp van de door DNB voorgeschreven rekenrente. Als deze stijgt, daalt de vereiste voorziening en heeft dit een positief effect op de dekkingsgraad (de noemer in de breuk neemt af). Als de rekenrente daalt, stijgt de vereiste voorziening en heeft dit een negatief effect op de dekkingsgraad (de noemer in de breuk neemt toe).

Ad B) Als het rendement op de beleggingen positief is, dan heeft dit vanzelfsprekend eveneens een positief effect op de dekkingsgraad, immers je vermogensbestanddelen nemen in waarde toe (de teller in de breuk, de bezittingen nemen toe). Als het rendement echter negatief is, dan heeft dit vanzelfsprekend een negatief effect op de dekkingsgraad (de teller in de breuk, de bezittingen nemen af).

Beide marktfactoren kunnen dus ook tegengestelde effecten hebben: de rente kan dalen waardoor de dekkingsgraad daalt (want de verplichtingen nemen in waarde toe), maar als het rendement op de beleggingen tegelijkertijd positief is, stijgt de dekkingsgraad als gevolg daarvan. Het saldo van deze effecten als gevolg van de externe marktfactoren kan dus positief of negatief zijn. Voor 2020 waren de resultaten als volgt:

2020

Rendement beleggingen¹⁸ 4,08%

Rendement verplichtingen¹⁹ -9,60%

	2019	2018	2017	2016	2015	2014
Rendement beleggingen	11,32%	-2,20%	2,65%	5,90%	1,75%	26,35%
Rendement verplichtingen	-11,80%	-3,38%	1,30%	-8,40%	-6,09%	-22,57%
	2013	2012	2011	2010	2009	
Rendement beleggingen	-3,01%	3,17%	21,35%	17,60%	3,17%	
Rendement verplichtingen	3,42%	8,20%	-19,16%	-13,00%	3,90%	

Het rendement op de beleggingen heeft bijgedragen aan een verhoging van het vermogen van SPA. Als gevolg van de gedaalde rente zijn de verplichtingen echter sterk gestegen (met 9,60%), uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen). Deze sterke stijging van de verplichtingen draagt negatief bij aan de dekkingsgraad. Het saldo van het rendement op de beleggingen en de verplichtingen van $(4,08 - 9,60) = -5,52\%$ was in 2020 negatief en had dus een negatief effect op de actuele dekkingsgraad (en nam de totale daling van de actuele dekkingsgraad van 4,2% voor zijn rekening). Aan het proces van stijgende dekkingsgraden door een stijgende rente (en dus lagere verplichtingen) is sinds eind 2018 een eind gekomen. Tussen het vierde kwartaal van 2018 en het vierde kwartaal van 2020 daalde de dekkingsgraad daarom weer, ondanks de redelijk positieve rendementen.

Naast het rendement op de beleggingen en het rendement op de verplichtingen (de rente daalde per saldo in 2020 (rekenrente van 0,7% naar 0,1%!)), waardoor de verplichtingen stegen), zijn er ook nog andere elementen die het verloop van de actuele en/of beleidsdekkingsgraad bepalen.

Deze elementen zijn de volgende:

- de uitbetaalde pensioenuitkeringen;
- de verleende toeslagen;
- overige oorzaken (sterftewinst of -verlies, etc.);
- ontwikkelingen in de 12-maands middeling;
- kosten.

Omdat de dekkingsgraad gedurende het jaar onder de 100% lag, droegen de betaalde pensioenuitkeringen negatief bij aan de dekkingsgraad. Omdat er geen toeslagen zijn verleend in 2020 was er vanuit deze bron geen effect op de dekkingsgraad;

De genoemde overige oorzaken hebben betrekking op diverse mutaties: posten als sterftewinst of sterfteverlies, etc. en zogenaamde kruiseffecten tussen de diverse componenten droegen – al zij

¹⁸ Rendement over het gemiddeld belegd vermogen van het fonds.

¹⁹ Waardeverandering van de verplichtingen als gevolg van de wijziging van de rekenrente over 2020 als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

het beperkt - positief bij aan de dekkingsgraad, terwijl het effect van de 12-maands middeling, die ervoor zorgt dat gedurende het jaar er maanden meetellen met een nog hogere rekenrente c.q. een hogere dekkingsgraad, negatief bijdroeg aan de sterke daling van de beleidsdekkingsgraad, in de zin dat daardoor de daling van de beleidsdekkingsgraad harder verloopt (de actuele dekkingsgraad verviel in 2020 van 101,1% naar 96,9%, de beleidsdekkingsgraad van 100% naar 92,8%);

Per saldo daalde de actuele dekkingsgraad met 4,2% en de beleidsdekkingsgraad met 7,2%. De dekkingsgraadontwikkeling betekende dat in 2020 het herstelplan nog steeds van toepassing was en niet meer op schema zat; herstel wordt volgens de 2021 update van het herstelplan nu per 2026 voorzien. De reële dekkingsgraad van het fonds is overigens 78,0%, deze verslechterde ook (met 4,8% punt).²⁰

3.4.2 Rendement van de deelportefeuilles

De totale beleggingsportefeuille voor ATOS ML was in 2020 gesplitst in een Risk Control Portefeuille en een Return Portefeuille. De Return Portefeuille bestaat uit 2 multi-asset mandaten.

3.4.2.1 De Risk Control Portefeuille

Voor het beleggingsbeleid van SPA is het uitgangspunt ervoor te zorgen dat er voldoende vermogen is om aan de totale pensioenverplichtingen te voldoen; kapitaalbehoud is hierbij het uitgangspunt. Er moet dus voldoende vermogen zijn om alle op dit moment toegezegde pensioenen in de toekomst te kunnen betalen. Daartoe probeert het bestuur het vermogen zoveel mogelijk te behouden en een robuuste groei daarin te laten zien. Dit is de afgelopen 10 jaar gemiddeld genomen goed gelukt (per jaar gemiddeld ruim 8% rendement), maar de totale verplichtingen worden echter berekend ('contant gemaakt') met de rentetermijnstructuur die DNB publiceert en die houdt geen rekening met dit rendement. Die berekent de verplichtingen met een zeer laag rente-rendement dat grotendeels gebaseerd is op de rente op Duitse staatsobligaties. Eén procent verschuiving naar beneden of naar boven van de gemiddelde rente betekent voor het fonds een verandering van de omvang van de berekende verplichtingen van circa 18%. Beweging in de rente doet die omvang van de verplichtingen dus sterk schommelen en dat veroorzaakt ook schommelingen in de dekkingsgraad. Vooral als de rente daalt, kan dit ervoor zorgen dat de dekkingsgraad erg laag wordt. Dit effect was in de periode 2008 – 2011, 2014-2016 en ook van het vierde kwartaal van 2018 tot 2020 bij veel pensioenfondsen zichtbaar. SPA wordt sinds 2008 dus wel steeds rijker in euro's (zie ook het cijferoverzicht op bladzijde 51), maar door de dalende rente en de rekenmethodiek m.b.t. de verplichtingen daalde de dekkingsgraad per saldo in de jaren tot en met 2020. Dit laatste is een direct gevolg van het feit dat het fonds het renterisico slechts beperkt heeft afgedekt. Het extreem lage renteniveau heeft de diverse opeenvolgende besturen van SPA de overtuiging gegeven dat de rente vanaf de recente niveaus in de wat verder liggende toekomst weer op een hoger niveau zal liggen. Om bij stijgende rente kapitaal te behouden (en een stijging van de dekkingsgraad te realiseren) is een beperkte rentehedge vereist. In 2017 en

²⁰ De reële dekkingsgraad is de dekkingsgraad die aanwezig is als bij de verplichtingen voor de toekomst verondersteld wordt dat elk jaar de volledige indexatie zou worden verleend.

begin 2018 is deze visie voorzichtig tot realisatie gekomen, maar daarna viel de rente weer terug, mede door de corona-crisis en blijft deze op een laag niveau liggen. In het eerste kwartaal van 2021 begint de rente pas weer een beetje te stijgen.

De Riskmanagement portefeuille is een beleggingsportefeuille bestaande uit 1) een Risk Control Portefeuille met staatsobligaties uit met name Frankrijk, Oostenrijk, België, Spanje en Italië en renteswaps en 2) – sinds oktober 2018 – voor een klein stukje uit bedrijfsobligaties die in euro genoteerd zijn (zogenaamde “credits”) en die deel uitmaken van de Return Portefeuille. Bij een rentedaling, waarbij de waarde van de pensioenverplichtingen stijgt, wordt er dus door de 20% afdekking nog maar beperkt voor gezorgd dat de Riskmanagement portefeuille in waarde toeneemt, waardoor eventuele rentedalingen een negatief effect hebben op de dekkingsgraad. Met andere woorden: een stijging van de verplichtingen door rentebewegingen betekent nog maar een 20% stijging van de waarde van de Riskmanagement portefeuille. Een daling van de verplichtingen door rentebewegingen betekent automatisch nog maar een daling van de waarde van de Riskmanagement portefeuille van 20% van het bedrag dat de verplichtingen gedaald zijn. Deze portefeuille wordt normaal gesproken gezien als de defensieve component van de totale beleggingsportefeuille, maar omdat de rente nu zo extreem laag is, wordt deze hedge nog maar beperkt toegepast. Dit beleid wordt ook gevoerd, omdat zowel statistisch gezien als gezien het feit dat het al langer werkzame geldverruimingsbeleid van de ECB op haar eind lijkt te lopen, de kans dat de rente op iets langere termijn gaat stijgen veel groter is dan dat deze nog lange tijd verder zou dalen. Dit beleid – en eigenlijk elk prudent vermogensbeheerbeleid - vergt echter wel veel geduld. De corona-crisis heeft vervolgens ervoor gezorgd dat het tijdperk van door de monetaire beleidsmakers afgedwongen lage rente nog enige tijd verlengd is.

BlackRock is de beheerder van de Riskmanagement portefeuille en moet ervoor zorgen dat de effecten van renteschommelingen op de dekkingsgraad beperkt worden tot in de mate waarin deze schommelingen door het bestuur wensen te worden afgedekt. De Risk Control Portefeuille (exclusief de swapswaarde) bedroeg eind 2019 ongeveer 53% van het totaal belegd vermogen. SPA hanteert overigens al jaren een rentestafel voor de rentehedge. Als de rente stijgt, wordt er meer van het renterisico afgedekt.

Resultaat Risk Control Portefeuille

Indien het afdekken van het renterisico tegenover de verplichtingen voor 100% gebeurt, zou het rendement op de Risk Control Portefeuille in principe gelijk kunnen zijn aan de omvang van de verandering van de verplichtingen en het saldo van die twee dus 0% zijn. De dekkingsgraad verandert dan niet door renteschommelingen (maar een fonds kan dan ook niet profiteren van renteontwikkelingen).

Omdat in 2020 het renterisico uiteindelijk maar voor 20% was afgedekt en de rente in 2020 gedaald is, was dit voor 2020 niet het meest gunstige beleid, omdat het rendement op de Risk Control Portefeuille hierdoor lager was dan indien de hedge hoger zou zijn geweest. De vooruitzichten voor dit beleid zijn – gezien de economische- en renteontwikkelingen in de eerste helft van 2021 - in dit opzicht vooralsnog wat beter.

M.b.t. de hedge zijn in 2020 enkele transacties gedaan door BR die er op neerkomen dat er vooral in langere looptijden is belegd in Italiaanse en Spaanse obligaties, omdat het rendement hoger ligt bij deze staatsobligaties. Het uiteindelijke resultaat van de Risk Control Portefeuille in 2020 kan slechts bij benadering berekend worden, immers de verschillende bestanddelen variëren per maand te veel, i.c. de rente, de dekkingsgraad, de omvang van de portefeuille, etc. Uit de berekeningen van Caceis volgt dat het fonds op de Risk Control Portefeuille een rendement had van 4,12%. Dit rendement was vooral het resultaat van koerswinsten in 2020.

De Risk Control Portefeuille kende voor 2020 als rendementsbenchmark voor het afgedekte deel van de toename van de verplichtingen een percentage van 4,67%. Dat wil zeggen dat het hedgebeleid had moeten zorgen dat het rendement van de Risk Control Portefeuille 4,67% had moeten zijn om precies het gewenste renteafdekkingsniveau te halen. Het rendement was echter lager, waardoor bij benadering er een underperformance op de Risk Control Portefeuille was van ongeveer 0,55%. Dit komt 1) door het gebruik van de UFR-rekenrente bij het afdekken van het renterisico, waardoor het vrijwel onmogelijk wordt om ex post precies op de norm van 20% rentehedge uit te komen en 2) door het gebruik van obligaties i.p.v. swaps. Obligaties kunnen andere bewegingen maken (door spreadverschillen tussen landen e.d.) dan de basis van de rekenrente, waardoor het resultaat ook iets zal afwijken van de vooraf gemodelleerde rentehedge.

Het deel van de gestegen verplichtingen als gevolg van rentebewegingen dat afgedekt moest worden door de Risk Control Portefeuille ging dus met 0,55% te weinig omhoog en dit verschil had een negatief effect van ongeveer 0,5% op de dekkingsgraad ultimo 2020. De dekkingsgraad nam daardoor ietwat af. De 80% van het renterisico dat niet afgedekt was, zorgde - door de gedaalde rente en de daardoor gestegen verplichtingen - voor het grootste deel van de verlaging van de beleidsdekkingsgraad.

3.4.2.2 Return Portefeuille

De Return Portefeuille (omvang per 31-12-2020 was € 1.292,9 miljoen, tegen eind 2019 € 1.172,5 miljoen) betreft overwegend beleggingen met een hogere risico/rendement-verhouding, zoals aandelen en bedrijfsobligaties. De Return Portefeuille heeft tot doel om binnen een bepaald risicokader op de lange termijn een hoger rendement te realiseren dan puur nodig is om aan de verplichtingen te voldoen. Zakelijke waarden (aandelen, credits, etc.) renderen naar verwachting hoger dan vastrentende waarden en het rendementsverschil is de bron voor indexatie. Met het rendement dat hoger ligt dan nodig om aan de nominale verplichtingen te voldoen kan een eventuele toeslag gefinancierd worden. Dat hogere rendement is het rendement boven het renteniveau waarmee de verplichtingen worden berekend (de rekenrente waarmee de contante waarde van de verplichtingen berekend wordt).

De vermogensbeheerders hebben in dit kader in 2020 een mandaat toegewezen gekregen dat opdraagt om de ter beschikking gestelde gelden te beleggen in 6 beleggingscategorieën (waaronder cash). In het mandaat is aangegeven hoeveel procent van de ter beschikking gestelde gelden minimaal in een beleggingscategorie belegd moet worden en welk percentage van de ter beschikking gestelde gelden maximaal in een beleggingscategorie belegd mag worden. Door actief

te bewegen tussen deze opgegeven bandbreedtes moeten zij proberen over de langere termijn (drie- tot vijf jaar) een rendementsvergelijkingsbenchmark te verslaan. Deze rendementsvergelijkingsbenchmark bestaat uit 5 van de 6 beleggingscategorieën die gebruikt mogen worden (cash wordt op 0% verondersteld in deze rendementsvergelijkingsbenchmark), waarbij er per beleggingscategorie een spil is bepaald tussen de uitersten van de bandbreedte die voor de beleggingscategorie is gesteld. Die spil is een soort neutrale positie die door het bestuur op basis van een SAA-studie is vastgesteld. Door beleggingscategorieën die duur zijn geworden en een verslechterd rendementsperspectief hebben te verkopen en beleggingscategorieën die goedkoop zijn geworden en een verbeterd rendementsperspectief hebben te kopen en door in cash te beleggen indien in de beleggingscategorieën een grote negatieve correctie wordt verwacht, kan de vermogensbeheerder de benchmark verslaan. Door anticyclisch dynamisch te beleggen kan de benchmark derhalve verslagen worden, overeenkomstig de wijze waarop het bestuur de gehele portefeuille beheert.

Rendement Return Portefeuille

Voor de Return Portefeuille was in 2020 de doelstelling om meerjarig de rendementsvergelijkingsbenchmark te verslaan. Een vermogensbeheerder verslaat de doelstelling als het resultaat over een langere periode meer is dan het rendement van deze benchmark. Dit kan betekenen dat in 1 bepaald jaar de benchmark niet verslagen wordt, bijvoorbeeld omdat een vermogensbeheerder een grote daling verwacht in de aandelenprijzen en daarom tijdelijk minder belegt in aandelen en meer in cash. Als die daling zich dan pas in een volgend jaar voordoet, dan kan deze beleggingstactiek ervoor zorgen dat in dat jaar het rendement achterblijft bij de benchmark. Indien het jaar daarop die daling zich alsnog voordoet, dan zal de benchmark wellicht wel verslagen worden over 2 jaar bezien. De doelstelling om de resultaten van een benchmark te evenaren of te verslaan wordt dus afgemeten aan het meerjarig resultaat, waarbij bij de evaluaties gekeken wordt naar het drie- tot vijfjarig rendement en het rendement sinds de start van de mandaten (april 2007) ook niet uit het oog verloren wordt. Het jaarrendement wordt dus wel kritisch gevolgd (is het verklaarbaar, hoeveel risico is er genomen, waar komt underperformance vandaan, etc.), maar indien het resultaat niet te extreem afwijkt van de benchmark of goed verklaarbaar is is dit jaarresultaat niet doorslaggevend voor het oordeel over de vermogensbeheerder.

Het doel van de Return Portefeuille was derhalve een rendement te behalen van minimaal de rendementsvergelijkingsbenchmark: in 2020 rendeerte de rendementsvergelijkingsbenchmark met 4,75%.

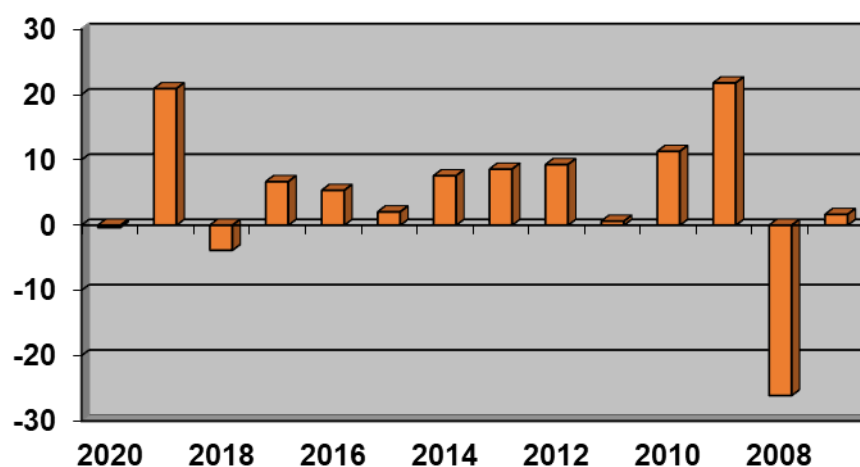
Resultaat Return Portefeuille

Met een resultaat van -0,35% heeft de Return Portefeuille het benchmarkresultaat over heel 2020 van 4,75% niet gehaald. Er werd een slecht resultaat gehaald en de actieve tactische beslissingen van de vermogensbeheerders om af te wijken van de rendementsvergelijkingsbenchmark leverde voor 2020 niet het gewenste resultaat op. Complicerende factor bij de nieuwe opzet is echter wel dat de valutahedge niet meer bij de vermogensbeheerder plaatsvindt, maar bij het fonds zelf. De benchmark is echter in euro. In het resultaat van de vermogensbeheerders zit daardoor ook het

valutaresultaat. Het daadwerkelijke verschil tussen de benchmark en de prestaties van de vermogensbeheerders is dus kleiner. SPA beoordeelt het resultaat over een periode van 3 tot 5 jaar. De vernieuwde Return Portefeuille loopt pas sinds november 2018; de komende 12 tot 24 maanden moet het portefeuilleresultaat verbeteren anders zal het bestuur ingrijpen. Het bestuur zal ook bezien hoe de inconsistentie die ontstaat door het hedgen van het valutarisico buiten de beleggingsmandaten, weg te nemen.

Meerjarige rendementen Return Portefeuille (%):

Tabel: beleggingsrendement in % per jaar*

* Het resultaat is sinds 2019 exclusief de valuthedge die in de periode voor 2018 wel in het resultaat zit.

Resultaat versus doelstelling(en) beleggingsbeleid

De doelstelling van de Return Portefeuille was om in 2020 en over een langere periode de nieuwe samengestelde rendementsvergelijkingsbenchmark te halen.

Door het resultaat van de Return Portefeuille (-0,35%) is deze doelstelling in 2020 niet gehaald. Voor de lange termijn is dat voor de gehele Return Portefeuille overigens ook nog steeds niet het geval. De oorzaak daarvan ligt vrijwel geheel in het zeer slechte jaar 2008, toen de huidige mandaathouders net begonnen waren (de start was april 2007) en de aandelen crisis van 2008 te verwerken kregen.

Bij de rendementen uit bovenstaande tabel is het ook belangrijk om te kijken naar het risico dat er is genomen met de portefeuille. Het door de vermogensbeheerders genomen risico was in 2020 iets groter dan het risico dat genomen wordt als precies conform de rendementsvergelijkingsbenchmark belegd wordt: de standaarddeviatie was hoger in 2020. Om die reden vindt het bestuur het teleurstellend dat de resultaten achter zijn gebleven t.o.v. de benchmark. In de 4 jaren vóór 2020 namen de vermogensbeheerders veelal minder risico dan de benchmark of het maximaal toegestane risicobudget, de portefeuille bestond regelmatig voor een flink deel uit cash of kortlopende liquide beleggingen, zodat het meerjarig rendement met relatief weinig risico behaald is. Dit is een direct gevolg van het voorzichtige beleggingsbeleid dat met name 1 van de vermogensbeheerders en ook het bestuur al enige jaren voert, gericht op kapitaalbehoud. SPA was

in zijn geheel ook in 2020 voorzichtig belegd met een defensieve positie (liquide beleggingen in kortlopende liquiditeitsfondsen) van ruim 25%, hetgeen vrij uitzonderlijk is: dit omdat aandelen, m.n. in de VS, historisch gezien duur werden geacht. Door de extreem lage rente weerhoudt dat beleggers er echter nog niet van om nog steeds aandelen tegen hogere prijzen te willen kopen. SPA bereidde zich al enige tijd voor op een stevige correctie, en die kwam er ook in maart 2020, maar deze daling was nog geen grote crash en herstelde ook heel snel waarna er al snel nieuwe recordstanden op de aandelenbeurzen in 2020 en ook in het eerste kwartaal van 2021 werden gevestigd. Alhoewel o.b.v. een flink aantal historische goede indicatoren de beurzen heel duur zijn, is het optimisme in de markt zo groot dat het nog wel even kan duren voordat een nieuwe grote daling zal inzetten. Door de kunstmatige onderdrukking van de rente door de centrale banken in er geen alternatief voor aandelen; beleggers moeten steeds vaker betalen om geld in cash aan te houden en dat duwt ze als het ware naar de aandelenmarkten. In 2020 werd per saldo het voorzichtige SPA-beleid nog niet beloond: wel kortstondig in het eerste kwartaal van 2020 (toen daalden de aandelen hard en heeft SPA cash overgeheveld naar de Return Portefeuille), maar door matige resultaten van de vermogensbeheerders en de terughoudendheid van SPA met aandelen en de flinke liquide-positie, is er gemist rendement in euro's. Qua dekkingsgraadpunten was dit gemiste rendement in de Return Portefeuille ongeveer 2,5 dekkingsgraadpunten.

Onderstaande tabel geeft de 2020 resultaten van het actieve beheer van de vermogensbeheerders in detail. In de kolommen is zichtbaar wat het actieve beheer qua allocatiekeuzes over de 6 beleggingscategoriën heeft opgeleverd en wat de selectie binnen een beleggingscategorie heeft opgeleverd. Het bestuur meent dat de prestaties in 2020 niet aan de doelstelling voldeden maar negatief daarvan afwijken. De oorzaken zijn uitvoering geanalyseerd in de evaluatie van het vermogensbeheer over 2020; een groot deel van de oorzaak ligt bij de beleggingsstrategie van GMO, die zich richt op "waarde" (value) beleggingen, welke strategie in 2020 het heel matig deed. Omdat er op lange termijn wel toegevoegde waarde wordt verwacht van deze strategie, is er nog geen reden om van het gevoerde beleid af te wijken. Het bestuur meent dat op de langere termijn het verslaan van de vergelijkingsbenchmark voor beide vermogensbeheerders (GMO en BR) mogelijk moet zijn, hetgeen in 2018 (GMO) respectievelijk 2019 (BR) de vermogensbeheerders ook lukte en hetgeen de komende 12 tot 24 maanden ook zal moeten blijken.

Attribution by Asset Class - YTD	Portfolio		Benchmark		Net Management Effect		
	Weight	Return	Weight	Return	Allocation	Selection	Total
Total	100.00	2.64	100.00	5.55	-0.24	-2.52	-2.75
- Return Portfolio	52.34	0.26	48.67	4.75	-0.12	-2.12	-2.24
-- GMO	64.57	-1.66	65.80	4.53	0.00	-3.91	-3.91
--- Equity Developed Markets - GMO	26.63	3.39	35.00	6.33	-0.20	-0.99	-1.19
--- Equity Emerging Markets - GMO	29.42	-5.17	24.00	8.54	0.41	-3.59	-3.19
--- Investment Grade Credits - GMO	9.36	-1.07	10.00	1.21	0.49	0.05	0.54
--- High Yield Credits - GMO	7.53	-2.35	11.00	-0.73	0.11	-0.17	-0.06
--- Emerging Markets Debt - GMO	19.96	-2.59	20.00	-1.01	-0.02	-0.39	-0.41
--- Liquidities - GMO	7.11	--	0.00	-0.42	-1.04	-0.74	-1.77
-- BlackRock	35.43	3.97	34.20	5.18	0.00	-0.39	-0.39
--- Equity Developed Markets - BR	37.35	6.48	45.00	6.33	0.01	0.04	0.05
--- Equity Emerging Markets - BR	25.37	7.37	11.00	8.54	-0.02	-0.20	-0.21
--- Investment Grade Credits - BR	4.33	-0.80	22.00	1.21	-0.01	-0.29	-0.30
--- High Yield Credits - BR	14.13	-1.61	11.00	-0.73	-0.20	-0.10	-0.31
--- Emerging Markets Debt - BR	20.47	-4.92	11.00	-1.01	0.42	-0.83	-0.41
--- Liquidities - BR	-1.68	--	0.00	-0.42	0.07	0.02	0.09
-- Liquidities Other	0.00	3.56	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
- Risk Control	47.66	4.09	51.33	4.67	-0.11	-0.40	-0.51

3.4.3 Beleidsdekkingsgraad

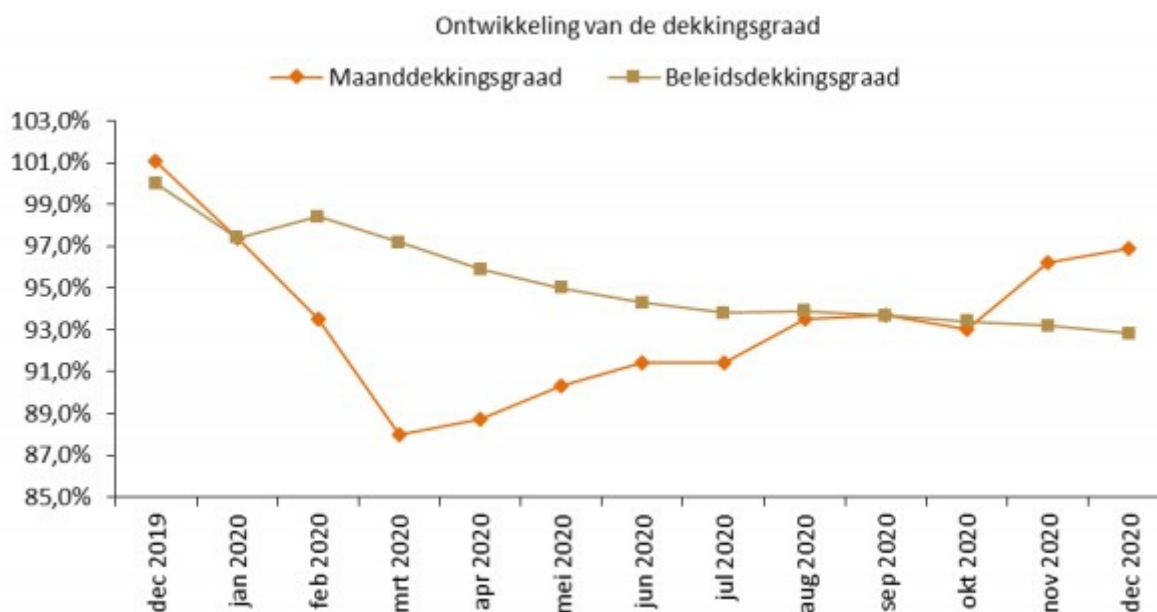
De ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad over 2020 is in onderstaande grafiek zichtbaar gemaakt. De beleidsdekkingsgraad was per 31 december 2019 100,0%. Per 31 december 2020 was de beleidsdekkingsgraad 92,8%. De meest recente beleidsdekkingsgraad is, met een vertraging van 2 weken, altijd op de website van SPA te zien. De dekkingsgraad verloopt zoals onderstaand overzicht laat zien grillig. Ter illustratie is onder de dekkingsgraad het bij SPA aanwezige vermogen opgenomen. Daarmee is goed zichtbaar dat de rekenrentemethodiek tot grillige dekkingsgraden leidt, maar dat in euro's er sprake is van gestage kapitaaltoename. In 2010 had SPA met een dekkingsgraad van 92,5% slechts € 1,28 miljard in het fonds, in 2020 heeft SPA bij een vrijwel gelijke dekkingsgraad van 92,8% maar liefs € 3,14 miljard in bezit bij het fonds.

Dekkingsgraadontwikkeling (vanaf 1 januari 2015 beleidsdekkingsgraad):

2020: 92,8% (€ 3,14 mld)

	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
	100,0%	107,5%	107,7%	100,9%	108,1%	113,9%	109,6%	99,4%	94,7%	92,5%
(€ mld)	3,04	2,71	2,93	3,0	2,80	2,46	1,86	1,85	1,51	1,28

Actuele en beleidsdekkingsgraad ontwikkeling in 2020:

3.4.4 Toekomstparagraaf Covid-19 en SPA

Door het Covid-19 virus heeft ook SPA een sterke daling van de actuele- en daarom beleidsdekkingsgraad te verwerken gekregen. Hierbij is er in de eerste helft van 2020 een aantal maanden een actuele dekkingsgraad van op of onder de 90% behaald, die nog 12 maanden doorwerken in de beleidsdekkingsgraad. Het jaar 2020 is uiteindelijk nog niet zo slecht afgelopen en de vooruitzichten zijn nu, in het tweede kwartaal van 2021, een stuk beter, maar door het feit dat de beleidsdekkingsgraad het gemiddelde is van de 12 actuele maanddekkingsgraden, zal het effect nog lang nawerken. Herstel van de beleidsdekkingsgraad loopt daardoor vertraging op en daarmee ook de termijn waarin het herstelplan gerealiseerd zal worden en de termijn waarop weer aan toeslag gedacht kan worden. Omdat het vaccineren nu wel snel toeneemt, is er wel de hoop dat het effect van de pandemie op de economische welvaart toch mee zal vallen en geen langjarig zwaar effect op de toekomstvooruitzichten van SPA zal hebben. Ook komt een mogelijke rentestijging weer meer in beeld.

3.5 Resultaten en ontwikkelingen beleggingen in de Beschikbare Premiereregelingen

3.5.1 Algemene ontwikkelingen

Het jaar 2020 werd beheerst door de vrees dat er een nieuwe recessie aan zou komen, waardoor het sentiment op de aandelenbeurzen wisselend was maar vooral de rente nadelig beïnvloedde en per saldo weer daalde. Door die weer dalende rente was het jaar voor aandelen uiteindelijk vrij goed, met goede rendementen in de markten. In 2020 zorgde de Covid-19 pandemie voor lagere groeicijfers in de VS en in Europa, volatiele aandelenmarkten en negatieve rentemarkten. Het afbouwen in Europa van het zeer omvangrijk opkopen van obligaties (de zogenaamde Quantitative

Easing, wat een verlagend effect heeft gehad op het renteniveau) werd stopgezet, en er bleef sprake van een lage rente in Europa en ook in de VS daalde hij weer, omdat de FED de economische vooruitzichten zag verslechteren. Die relatief zeer lage rente en het feit dat de bedrijfswinsten overal goed waren, deed de markt geloven dat aandelen nog steeds aantrekkelijk waren om te kopen. Alle aandelenfondsen namen flink in waarde toe. Het Obligatiefonds kon door de gedaalde rente ook een positief resultaat boeken. In 2020 kenden vijf van de zes fondsen die in de Beschikbare Premieregelingen aanwezig zijn positieve rendementen, alleen het Liquiditeitsfonds had een negatief resultaat; het is nu vrijwel niet mogelijk om op liquiditeiten een positief resultaat te halen. Omdat de Centrale Banken de rente onder de 0% houden, is het rendement van dit fonds ook negatief gebleven: -0,6%. Alhoewel de gangbare theorie is dat cash voor "zekerheid en veiligheid" zou moeten zorgen, is deze theorie door de negatieve rente achterhaald geworden: cash aanhouden kost tegenwoordig geld.

Renteontwikkeling

Het beeld was in 2020 wisselend: drie van de zes fondsen versloegen in 2020 de benchmark, 3 fondsen deden dat niet. Het actieve beheer in de fondsen is echter in 2020 zeer profijtelijk geweest. Een enkel fonds, het Europa-fonds, kende een ongelooflijk hoge outperformance: 22,2% tegenover een benchmarkrendement van -1,4%. Omdat het Europa-fonds ook een substantieel deel uitmaakt van het Wereldwijd-fonds, presteerde dat fonds ook uitzonderlijk goed: 19,1% terwijl de benchmark op 8,1% bleef steken. Voor de deelnemers aan het Wereldwijd-fonds, dat bijna iedereen is bij SPA omdat dit fonds in de Life Cycle zit, was het daarbij heel gunstig dat SPA juist in 2019 het gewicht van het Europafonds in het Wereldwijd-fonds sterk had verhoogd in het kader van een herbalanceringsbesluit.

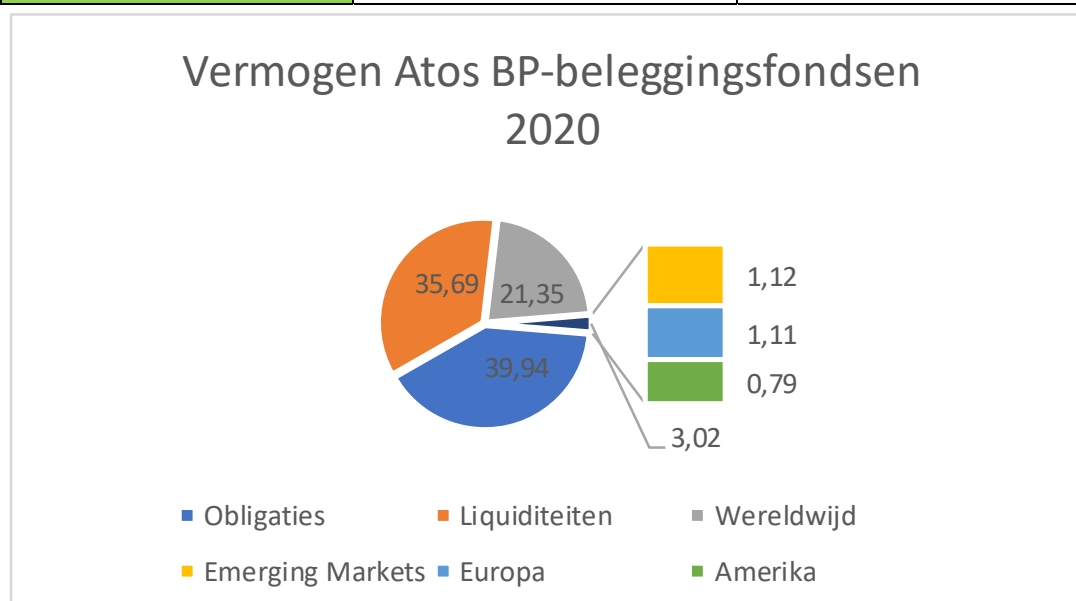
De overall resultaten zijn daarom bevredigend, omdat de belangrijkste fondsen mooie rendementen lieten zien en beter presteerden dan de benchmark. Op de middellangetermijn (3 en 5 jaar) heeft de helft van de fondsen in de gehele BP-portefeuille de benchmark verslagen, en ook voor die periode betrof het de fondsen die binnen de BP Life Cycles het belangrijkste waren voor het behalen van een goed rendement (het Wereldwijd fonds en het Obligatiefonds). Ook op de hele lange termijn (10 jaar) presteren de vermogensbeheerders overall beter dan de benchmark; er zijn maar liefs vier fondsen, waaronder de 2 belangrijkste, die beter dan de benchmark presteren. Dat is het belangrijkste ijkpunt, omdat de meeste mensen voor een lange periode in de fondsen zitten.

3.5.2 Overzicht vermogen in ATOS BP beleggingsfondsen

In de tabel hieronder wordt de waarde en het gewicht van de beleggingsfondsen in het totaal van het belegd vermogen in ATOS BP getoond. Het belegd vermogen was afgerond eind 2020 € 326,4 miljoen. De vastrentende waarden (het Liquiditeitenfonds en het Obligatiefonds), vertegenwoordigen ongeveer 75,6% van het belegd vermogen (circa € 246,9 miljoen). De reden hiervoor is dat deze twee beleggingsfondsen in de eindfase de kern vormen van het Beleggingsprofiel Life Cycle. Meer dan 94% van de gewezen deelnemers met BP-kapitaal heeft gekozen voor het Beleggingsprofiel Life Cycle.

De waarde en het gewicht van de verschillende beleggingsfondsen ten opzichte van het totaal belegd vermogen in ATOS BP: € 326.424.061

Beleggingsfonds	Waarde (€)	% totaal
Obligaties	130.373.140	39,94%
Liquiditeiten	116.497.118	35,69%
Wereldwijd	69.704.411	21,35%
Emerging Markets	3.656.376	1,12%
Europa	3.612.354	1,11%
Amerika	2.580.662	0,79%

3.5.3 Ontwikkelingen per beleggingsfonds

Oriflex Obligatiefonds (39,94% van het totaal)

	2020	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	5,4%	4,4%	3,5%	5,1%
Benchmark	5,0%	4,2%	3,2%	4,7%

De benchmark van het Obligatiefonds is Iboxx Eurozone Sovereign Bond Index. Het Obligatiefonds presteerde beter dan de benchmark (het verschil was 0,4%-punt) en kende door de weer gedaalde rente een goed jaar. Vanwege het beleid van de FED om de rente weer te verlagen alsmede de reactie van de markt daarop werd de rente weer lager en werd het daarom mogelijk om met obligaties nog een hoog rendement te halen. Voor de komende jaren moet er echter wel serieus rekening worden gehouden met lage of negatieve rendementen in dit fonds, omdat de rente wellicht per saldo alleen maar zal stijgen (maar niets is zeker). Ook op de middellange en lange termijn rendeert het fonds beter dan de benchmark.

Oriflex Liquiditeitenfonds (35,66 % van het totaal)

	2020	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	-0,6%	-0,6%	-0,5%	-0,2%
Benchmark	-0,5%	-0,5%	-0,5%	0,0%

De benchmark van het Liquiditeitenfonds is de BofA Merrill Lynch 7 day Euro Libid index. Het Liquiditeitenfonds kende in 2020 weer een matig jaar: het resultaat was negatief (-0,6%) en nog iets slechter dan de benchmark (-0,5%). De crisis en het door de centrale banken gevoerde rentebeleid zijn er de oorzaak van dat er geen goed rendement is te maken op liquiditeiten of dat het rendement zelfs negatief is. Het fonds ontving ook in 2020 desondanks weer een flinke instroom van nieuwe gelden. Alleen op de middellange termijn (5 jaar) behaalt het fonds de benchmark. De benchmark is in dit geval de 3-maands depositorente. Liquiditeit wordt "duur" betaald; de zekerheid die het verschaft kost nu nog steeds geld. SPA waarschuwt de gewezen deelnemers voor dit risico, maar toch kiezen weinig mensen ervoor om hun beleggingen aan het liquiditeitenfonds te onttrekken. Dat kostte van 2016 tot 2020 veel geld, maar in Q1 2020 leverde dat juist weer een voordeel op (ervan uitgaande dat de liquiditeiten anders misschien in aandelen waren belegd).

Oriflex Aandelenfonds Wereldwijd (21,35% van het totaal)

	2020	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	19,1%	10,3%	10,5%	10,2%
Benchmark	8,1%	6,8%	9,0%	8,8%

Het Aandelenfonds Wereldwijd is een mix van de fondsen Europa (48%), Amerika (30%), Japan (10%) en Emerging Markets (12%) en de resultaten in deze fondsen zijn dus ook aanwezig in het Wereldwijdfonds. De benchmark van het Wereldwijdfonds is een combinatie van de benchmark van het Amerika-, Europa-, Emerging Market- en Japanfonds. De benchmark van het Japanfonds is de MSCI Japan index. Het fonds rendeerdte in 2020 beter dan de benchmark (het verschil was maar liefst 11,0%-punt). Op een termijn van 3, 5 en 10 jaar verslaat het fonds de benchmark.

Oriflex Aandelenfonds Emerging Markets (1,12% van het totaal)

	2020	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	12,7%	7,4%	11,1%	9,1%
Benchmark	15,6%	7,8%	11,4%	7,9%

Voor het Emerging Markets fonds was 2020, net als in 2019, een goed jaar. Het over 2020 behaalde rendement was 12,7%, in 2019 werd zelfs nog 25,1% gehaald. De voornaamste oorzaak van dit resultaat is de meevallende groeicijfers en de hoopvolle vooruitzichten. De benchmark van het Emerging Markets is de MSCI All Country Asia ex Japan index. In relatieve zin deed het fonds het slechter dan de benchmark: het fonds haalde 2,9%-punt minder rendement dan de benchmark. Op lange termijn versloeg het fonds de benchmark ruim; het fonds haalt over 10 jaar gezien 1,2%-punt meer rendement dan wat de benchmark heeft bereikt. Relatief (dat wil zeggen ten opzichte van de benchmark) was dit fonds al meer dan 10 jaar op rij het best presterende fonds van de BP-regeling met de grootste outperformance t.o.v. de benchmark, maar door de 2020 prestaties zijn het Europafonds en het Wereldwijdfonds dit fonds nu toch gepasseerd.

Oriflex Aandelenfonds Europa (1,11% van het totaal)

	2020	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	22,2%	11,9%	8,9%	8,5%
Benchmark	-1,4%	3,4%	6,0%	7,0%

De benchmark van het Europa fonds is de MSCI Europe index. Het Europafonds presteerde in 2020 weer heel goed met een rendement van 22,2%. Dit terwijl er in 2019 ook al een heel hoog rendement werd gescoord (32,0%) Het fonds versloeg met uitzonderlijk ruime cijfers de benchmark (+ 23,6%-punt). Daardoor weet het fonds op de middellange (3 en 5 jaar) en lange termijn (10 jaar) de benchmark nu alsnog te verslaan (met respectievelijk 8,5%-, 2,9%- en 1,5%-punt), hetgeen in 2019 nog niet het geval was.

Oriflex Aandelenfonds Amerika (0,79% van het totaal)

	2020	3-jaars rendement	5-jaars rendement	10-jaars rendement
Fonds	15,4%	8,9%	11,6%	11,8%
Benchmark	17,5%	11,8%	13,0%	12,5%

De benchmark van het Amerikafonds is de MSCI US index. Het Aandelenfonds Amerika behaalde in 2020 een goed resultaat van 15,4%, maar dit was wel 2,1%-punt slechter dan de benchmark, terwijl het fonds in 2019 ook al achter bleef bij de benchmark. Op de middellange termijn (3 en 5 jaar) blijft het fonds ook nog steeds achter bij de benchmark, en het verschil is jammer genoeg significant te noemen. Ook op de 10 jaarstermijn blijft het fonds achter bij de benchmark. Het is daarmee het enige aandelenfonds dat op deze termijn achterblijft bij zijn benchmark. De beheerder kan zo bezien dus beter de benchmark volgen.

3.5.4 Resultaat Beleggingsprofiel Life Cycle en Life Cycle Doorbeleggen

Het resultaat van de deelnemer in Beleggingsprofiel Life Cycle wordt beïnvloed door de (en het moment van de) storting (a), de rebalancing op of omstreeks 30 september (b), zijn/haar leeftijd en in welk leeftijdscohort hij/zij zit (c) en natuurlijk het rendement van de fondsen in een bepaalde periode (d). Het resultaat op je beleggingen BP loopt dus niet 1 op 1 gelijk met het rendement dat de beleggingsfondsen in een heel jaar hebben gemaakt. Je 'breekt' gedurende het jaar in op het rendement:

- (a) Voor gewezen deelnemers met voortzetting geldt dat omdat zij iedere maand voor een bepaald bedrag aan participaties aankopen in een beleggingsfonds, vergelijking met het jaarrendement van dat beleggingsfonds niet mogelijk is. Aangezien de waarde van de participaties op en neer gaat wordt het rendement bepaald door het moment van aanschaf.
- (b) Ieder jaar wordt op of omstreeks 30 september de verhouding aandelen/obligaties teruggebracht naar de verhouding die volgens de Life Cycle tabel hoort bij de leeftijd van de deelnemer. Dit betekent bijvoorbeeld dat als de aandelen goed hebben geredeneerd, de verhouding is verschoven naar méér aandelen en erbij rebalancing aandelen worden verkocht en obligaties worden gekocht. Met andere woorden: aandelenrendement wordt (deels) verzilverd. Andersom geldt dat er meer aandelen worden gekocht in een periode waarin de aandelenkoersen relatief laag staan.
- (c) Het rendement van een fonds wordt niet gelijkmatig over een jaar gemaakt; er zijn maanden waarin het rendement positief is en maanden waarin het negatief kan zijn.

Afhankelijk van het moment van instappen in het fonds kan je persoonlijke rendement dus sterk afwijken van het jaarrendement van het fonds.

Iedere deelnemer ontvangt 1 keer per jaar een overzicht van zijn/haar behaalde rendement over het afgelopen jaar. Dit rendement is dus niet zondermeer te vergelijken met het rendement van de bovengenoemde beleggingsfondsen. Als iemand deze informatie per kwartaal wil ontvangen dan kan hij dat verzoeken.

3.5.5 Kosten

Eén van de belangrijkste onderwerpen bij de uitvoering van een beschikbare premieregeling zijn de kosten verbonden aan het beleggen. Eén van de uitgangspunten van SPA is om de kosten van het beheer van de beleggingsfondsen zo laag mogelijk te houden. Er zijn natuurlijk meer voorwaarden, zoals een optimale verhouding tussen risico en rendement, maar wel tegen zo laag mogelijke beheerkosten. Deze kosten gaan namelijk direct ten koste van het rendement van het beleggingsfonds.

De kosten voor het opzetten en in stand houden van een beleggingsfonds, zoals leges, notariële kosten en wettelijke kosten zijn voor rekening van SPA Atos als collectief. Er zit dus in deze kosten een solidariteitsaspect. Voor rekening van de deelnemer zijn de beheervergoeding, performancevergoeding, switchkosten en transactiekosten.

4. Intern toezicht: RvT

4.1 Intern toezicht: Raad van Toezicht

Het intern toezicht wordt vanaf 1 januari 2019 uitgevoerd door een Raad van Toezicht (RvT). Het bestuur heeft conform de wet het Verantwoordingsorgaan een voordracht laten doen voor 3 RvT-leden en heeft de voorgedragen RvT-leden benoemd.

Het door de RvT opgestelde rapport over het boekjaar 2020 luidt als volgt:

"Rapport raad van toezicht Stichting Pensioenfonds Atos

Voorwoord

Door de in 2020 uitgebroken coronapandemie was het niet of nauwelijks mogelijk voor de bestuursorganen om fysiek bij elkaar te komen. Vrijwel alle vergaderingen werden via videoverbindingen gehouden. Hoewel het videobellen voor menigeen nieuw was, is inmiddels iedereen gewend aan deze manier van overleggen en vergaderen op afstand. Hoewel de coronapandemie zowel zakelijk maar ook privé en maatschappelijk impact had en nog steeds heeft, heeft deze bij het fonds niet geleid tot verstoringen in de uitvoering van de pensioenregelingen. In 2020 hebben zich geen personele wijzigingen voorgedaan maar in december 2020 werden bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht opgeschrikt door het toch nog onverwacht

overlijden van Ruud Duivenvoorden. Ruud Duivenvoorden was een gewaardeerd bestuurslid en nog in het najaar van 2020 door zowel de raad van toezicht als DNB goedgekeurd als sleutelfunctiehouder internal audit.

Gedurende 2020 heeft zich een aantal bijzondere ontwikkelingen voorgedaan welke doorlopen in 2021. Naar aanleiding van het validatieonderzoek eind 2019 heeft DNB in 2021 het fonds opnieuw een aanwijzing gegeven. De opvolging daarvan loopt door tot in 2021. De uitvoering en implementatie van aanpassingen in het vermogensbeheer en risicomanagement hebben geleid tot grote verschillen van opvattingen tussen bestuur onderling en tussen bestuur en de overige fondsorganen. Dit heeft mede uiteindelijk geleid tot het terugtreden van de voorzitters van het bestuur en de Beleggingsadviescommissie in 2021.

Wij zien dat alle partijen zich met passie inzetten voor het fonds. De heersende cultuur borgt echter niet dat zaken daadkrachtig wordt afgerond. De raad van toezicht ziet een problematiek die om een krachtige vervolgaanpak vraagt en is van mening dat in 2021 ferme besluiten moeten worden genomen.

Inleiding

De raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Atos (SPA) legt jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. Deze verantwoording is vastgelegd in het eerste deel van dit document. Daarnaast legt de raad van toezicht (hierna aangeduid met 'raad') zijn waarnemingen over het afgelopen jaar vast. Dit vormt het tweede deel van dit document.

Verantwoording

In 2020 is het intern toezicht uitgevoerd door de raad die bestaat uit Bert Oostdam, Jacqueline Verhulst (voorzitter) en Dick Wenting.

De taak van de raad wordt bepaald door het wettelijk kader. Hierbij hoort ook de Code Pensioenfonds en de statuten en reglementen van SPA. De leden van de raad zijn allen lid van de VITP (Vereniging Intern Toezicht Pensioensector) en de raad betreft bij het uitoefenen van zijn taak tevens de VITP-toezichtcode (zie www.VITP.nl). Dit betekent onder meer dat geen enkel onderwerp buiten de reikwijdte van het toezicht valt en de raad zich een oordeel vormt over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt. Daarnaast vormt de raad zich een oordeel over de besturing, de bedrijfsvoering en het beleid van het fonds.

De wettelijke taak van de raad bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de raad de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de raad het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de raad in 2020 goedkeuring verleend aan:

- Besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening 2019
- Gewijzigd functieprofiel algemeen bestuurslid

De raad is in 2020 tien keer bijeengewoest en heeft daarnaast negen keer vergaderd met het bestuur en twee keer met het verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft de raad onder meer gesproken met de directeur en, in het kader van de opvolging van de aanwijzing, diverse malen met DNB. Voorts zijn er vergaderingen bijgewoond en heeft periodiek overleg tussen de voorzitters plaatsgevonden.

Waarnemingen

Voor 2020 heeft de raad een aantal tophema's gedefinieerd waar met name aandacht aan is gegeven:

- Risicomanagement
- Beleggingen
- Communicatie
- Bestuursmodel en rol pensioenbureau
- Toekomst pensioenfonds

In het voorjaar van 2020 bleek dat, hoewel DNB eerder aangaf dat aan het in 2019 uitgevoerde validatieonderzoek door het fonds voldoende opvolging was gegeven, DNB van mening was dat een aanwijzing nodig was om opvolging van verschillende aanbevelingen af te dwingen. Het jaar 2020 heeft voor een belangrijk deel in het teken gestaan van de opvolging van deze aanwijzing en heeft ook de werkzaamheden en waarnemingen van de raad in 2020 voor een groot deel bepaald.

Onderstaand worden, na een schets van het algemeen beeld, de waarnemingen van de raad over 2020 weergegeven.

Algemeen beeld

In 2020 is duidelijk geworden dat de governance van pensioenfonds Atos te wensen overlaat. Hoewel het bestuur in staat is het beleid te bepalen en de ondersteunende diensten zijn uitbesteed geeft het bestuur onvoldoende blijk van het onder controle hebben van de regie op de aansturing. De opzet van de ondersteuning door het kleine pensioenbureau past bij de aard en complexiteit van het fonds maar behoeft strakkere aansturing door het bestuur. Naast dit belangrijke aandachtspunt zijn met name de bestuurlijke continuïteit, de inrichting van de sleutelfuncties, het vermogensbeheer en de werking van het risicomanagement aandachtspunten. Een deel daarvan is in 2020 opgepakt door het bestuur. Ondanks dat het een bewogen jaar was, heeft het bestuur voldoende aandacht gegeven aan de reguliere bedrijfsvoering.

Normenkader

In dit rapport geven wij onze waarnemingen weer aan de hand van normen die horen bij principe 1 van de VITP-toezichtcode. Principe 1 luidt: De zorg voor het pensioen van de deelnemer is leidend voor het toezichthouden. Dit principe is in de VITP-toezichtcode uitgewerkt in enkele normen die we hier onder gebruiken.

De toezichthouders vormen zich een oordeel over de wijze waarop het bestuur de missie, visie en strategie van het fonds vaststelt.

De toezichthouders beoordelen of het fonds de missie, visie en strategie zorgvuldig heeft vastgesteld. Tevens beoordelen de toezichthouders of de doelstellingen en uitgangspunten zorgvuldig zijn vastgesteld.

De vastlegging van beleid vindt plaats in de ABTN. Aanpassing en het actueel houden van de ABTN wordt voorbereid door het pensioenbureau. Mede op aandringen van de raad en ondersteund door de raad is de beschrijving van het proces van het vermogensbeheer herijkt en aangescherpt waarmee de ABTN nu een goed beeld van dit proces geeft en mede als handvat kon dienen bij de opvolging door het fonds van de aanwijzing door DNB. In 2020 is de ABTN door het bestuur, mede naar aanleiding van adviezen van de BAC, verder gecompleteerd en in lijn gebracht met het bijgestelde beleid.

De raad beveelt aan de beleids- en verantwoordingscyclus nader uit te werken hetgeen kan helpen bij het structureren van het beleid.

Lange termijnvisie en strategie is vastgelegd tot 2023. Jaarlijks wordt marginaal getoetst of de toekomstvisie nog steeds bestendig is, met name door een toets op de ontwikkeling in bepaalde cruciale kerncijfers. Nadat in de bestuursvergadering van december 2019 de meerjarige evaluatie gesloten fonds is uitgevoerd is daaraan in januari 2020 verder vervolg gegeven. Daarbij was de conclusie dat er geen aanleiding is het toekomstplan, dat tot 2023 loopt, tussentijds aan te passen. De ontwikkelingen in 2020, waaronder de aanwijzing van DNB, de lopende governance discussie en mogelijke implicaties van het pensioenakkoord maken dat visie en strategie kritisch tegen het licht moeten worden gehouden. Dit is een belangrijke taak voor het bestuur vanaf medio 2021.

Het bestuur heeft in januari 2020 een SWOT-analyse uitgevoerd. Hier kwamen geen nadere bevindingen uit anders dan de aandachtspunten die bij eerdere analyses al waren onderkend.

De toezichthouders vormen zich een oordeel over de besturing van het fonds

De toezichthouders bezien of de bestuurlijke inrichting van het fonds doordacht en adequaat is en of het bestuur zich met regelmaat de vraag stelt of de bestuurlijke inrichting nog steeds adequaat is. Ook bezien de toezichthouders of er een duidelijke verdeling is van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Daarbij beoordelen de toezichthouders of het bestuur, waar nodig, de andere fondsorganen in voldoende mate betreft bij het beleid. De toezichthouders vormen zich niet alleen een oordeel over de geschiktheid van het bestuur, maar ook over het gedrag en de cultuur binnen het fonds.

Pensioenfonds Atos is een gesloten ondernemingspensioenfonds met een paritair bestuursmodel. Het bestuur bestaat in 2020 uit vijf leden: twee leden namens gewezen deelnemers, één lid namens pensioengerechtigden en twee leden namens de werkgever. Het pensioenfonds heeft een pensioenbureau met een directeur en een medewerker.

De bestuursleden zijn allen man en ouder dan 40 jaar en daarmee voldoet het fonds niet aan de door de Code Pensioenfonds gevraagde diversiteit. Het bestuur heeft hier aandacht voor maar dit heeft nog niet geleid tot de beoogde diversiteit.

Het bestuur heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld bestaande uit maximaal zeven leden. Op dit moment bestaat het verantwoordingsorgaan uit vier vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers en twee vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden. Er loopt, naar wij begrijpen, een discussie over de systematiek van de verkiezingen.

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een raad van toezicht.

Het bestuursmodel lijkt passend en functioneert. Medio 2020 is door het bestuur een zelfevaluatie uitgevoerd. Mede op aanraden van de raad vond deze evaluatie plaats onder leiding van een externe deskundige. In september 2020 zijn de bevindingen uit de evaluatie besproken. Een deel van de actiepunten is opgevolgd. De komende bestuurswisselingen maakt dat de uitkomsten uit de zelfevaluatie wellicht minder relevant zijn.

De invulling van posities in het bestuur is een lastig en tijdrovend proces mede door het feit dat bestuursleden worden gekozen door middel van verkiezingen. Gebleken is dat dit niet altijd de meest geschikte manier is om aan geschikte bestuursleden te komen. De verkiezingsprocedure voor een bestuurslid namens de gewezen deelnemers loopt inmiddels al langer dan een jaar. De externe voorzitter van de BAC bekleedt een zetel in het bestuur die was toegewezen aan een gewezen deelnemer.

Mede op aandringen van de raad van toezicht heeft in 2021 een statutenwijziging plaatsgevonden die het mogelijk maakt dat externe bestuursleden kunnen worden benoemd. De ontwikkeling van de bestuurlijke inrichting is in 2020 achtergebleven en de raad van toezicht verwacht dat na de genoemde statutenwijziging uitdrukkelijk aandacht wordt besteed aan de rol- en taakverdeling binnen het bestuur en plaatsing van de sleutelfuncties risicomangement en internal audit binnen het bestuur.

De toezichthouders vormen zich een oordeel over de bedrijfsvoering van het fonds

Een beheerste en integere bedrijfsvoering is de basis van goed pensioenfondsbestuur. Hierbij wordt in het bijzonder bezien of de organisatorische inrichting in voldoende mate borg staat voor een continu inzicht in en overzicht van de belangrijkste risico's in hun onderlinge samenhang. De toezichthouders beoordelen of het fonds de risico's in voldoende mate beheerst.

Op zich is de formele rol- en taakverdeling tussen bestuur, Beleggingsadviescommissie en pensioenbureau duidelijk maar in de praktijk blijkt dat er behoefte is aan meer structuur en centrale coördinatie. De raad verwacht dat dit een speerpunt is van het (voor een groot deel uit nieuwe bestuursleden bestaande) bestuur in 2021.

De ondersteunende processen zijn uitbesteed en worden gecoördineerd door het pensioenbureau.

De raad van toezicht merkt op dat de coördinatie van de uitbestedingsprocessen meer aandacht van het bestuur zouden moeten krijgen zodat meer inzicht wordt verkregen in deze processen. Het bestuur laat na bespreking en besluiten de vastlegging, uitwerking en opvolging al snel over aan de directeur van het bureau. De raad geeft het bestuur in overweging hierbij meer en duidelijker kaders te stellen.

Alle uitbestedingspartners worden periodiek geëvalueerd, onder andere door een uitvoerige analyse van de ISAE 3402 II rapportages. De ISAE-rapportages van de uitvoerders zijn voorzien van een verklaring van een onafhankelijke accountant. Het bestuur geeft goed aandacht aan de ISAE-verklaringen van de uitbestede relaties en dit wordt zichtbaar in de notulen vastgelegd en in het bestuursverslag verantwoord. Internal audit en assurance van onder andere APS is in orde. SOC-verklaringen komen uitgebreid in het bestuur aan de orde.

De compliance officer van het fonds is een medewerker van het pensioenbureau en de onafhankelijkheid van deze functionaris voor deze rol blijft voor de raad van toezicht een aandachtspunt. Een nieuw bestuur zou de opzet van de compliance kunnen herijken waarbij een bredere blik op integriteit gewenst is.

Het risicomanagement bij het pensioenfonds is ingericht en mede vastgelegd in de ABTN. In 2020 is externe expertise ingehuurd als het gaat om risicomanagement. Dit heeft tot gevolg gehad dat de basis voor een gedegen risicomanagement framework is herijkt en strakker is neergezet. De werking ervan was nog niet optimaal, onder andere doordat informatie-uitwisseling met de sleutelfunctiehouder en de externe vervuller niet goed was georganiseerd, maar in 2021 is hier nadere invulling aan gegeven. Zowel raad als bestuur onderschrijven het belang van de doorontwikkeling van het risicomanagement.

Het bestuur heeft IORP II ingericht, sleutelfunctiehouders zijn (voorlopig) benoemd en de vervulling van de sleutelfuncties is ook opgezet.

Door het plotseling overlijden van het bestuurslid Ruud Duivenvoorden wordt het sleutelfunctiehouderschap internal audit tijdelijk waargenomen door een ander bestuurslid. De interne audits worden volgens een driejaars cyclus uitgevoerd door de Internal Audit Dienst van de onderneming Atos. De rapportage maart 2020 richtte zich voornamelijk op het risicomanagement en het risicomanagement framework. Naast een aantal generieke aanbevelingen en bevindingen inzake IT-risico's was er de constatering dat, ofschoon de compliance officer onafhankelijk is, die onafhankelijkheid in het geding kan komen nu de medewerker van het pensioenbureau hiërarchisch valt onder de directeur van het pensioenbureau en als compliance officer rapporteert aan het bestuur, waarbij dit risico niet is benoemd in het framework. Ook de raad ziet dit als een aandachtspunt. Begin 2021 is het auditplan 2021 gepresenteerd.

De toezichthouders vormen zich een oordeel over het beleid van het fonds

De toezichthouders bezien of het beleid van het fonds in overeenstemming is met de missie, visie, strategie, doelstellingen en uitgangspunten van het fonds. De toezichthouders beoordelen tevens of het beleid voldoende effectief is en of een evenwichtige afweging van belangen heeft plaatsgevonden. De toezichthouders beoordelen of de beleidsoverwegingen van het bestuur voldoende kenbaar zijn.

Er zijn in 2020 geen grote wijzigingen in het beleggingsbeleid doorgevoerd. Aanpassing in de mandaten vond plaats naar aanleiding van bevindingen van DNB, welke werden ondersteund door de raad geadviseerde aanscherpingen in de ABTN inzake het proces van vermogensbeheer. De mandaten zijn op onderdelen aangepast, begrenzingsen zijn aanmerkelijk uitgebreid en de verantwoordelijkheden en doelstellingen van de vermogensbeheerders zijn scherper afgebakend. In het kader van regulier onderhoud van de portefeuille werden wijzigingen doorgevoerd in het beleid renteafdekking en toepassing van derivaten. Mede in het licht van marktontwikkelingen ten gevolge van de coronapandemie werd, met aandacht voor het rebalancing beleid, een deel van de liquiditeiten aangewend voor belegging in de returnportefeuille.

In 2020 waren er verschillende bijzondere zaken (zoals de coronapandemie, de aanwijzing en verkiezingen) waarover gecommuniceerd is met de belanghebbenden bij het fonds. Het communicatiebeleid zoals in 2018 vastgesteld wordt voor een groot deel uitgevoerd door externe partijen en het is aan te bevelen dit beleid, nadat het bestuur volledig bemenst is, te evalueren en zo nodig aan te scherpen.

In de notulen is zichtbaar dat de bespreking van risico-opinie, een risicoafweging en evenwichtige belangenafweging, behoudens enkele uitzonderingen, aan de orde komt. Het verdient aanbeveling om dit in de voorleggers op een gestructureerde manier op te nemen.

Het bestuur verantwoordt zich over het beleid in de notulen en jaarlijks in het bestuursverslag. De raad neemt waar dat het verantwoordingsorgaan zich kritisch opstelt en dat het bestuur regelmatig overleg met het verantwoordingsorgaan voert. Het verantwoordingsorgaan ziet erop toe dat het bestuur voldoende aandacht geeft aan de evenwichtige belangenafweging.

Uit gesprekken met de sleutelfunctie Risicobeheer leidt de raad af dat het bewustzijn van risico's bij het bestuur en de actiebereidheid bij het bestuur om beheersmaatregelen te treffen als risico's gesignaleerd worden, voor verbetering vatbaar is. Het bestuur heeft onder begeleiding door Charco & Dique opnieuw naar de risico's gekeken en heeft de risicobereidheid opnieuw vastgesteld. Daarbij is een nieuw format ontwikkeld voor de kwartaalrapportage van de sleutelfunctiehouder. De vervulling van de risicomangementfunctie en de uitvoering van het sleutelfunctiehouderschap werden in 2020 bemoeilijkt door een gebrekkige communicatie tussen bestuur, bureau en de vervuller en sleutelfunctiehouder.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft in april 2021 een inventarisatie van de Code Pensioenfondsen uitgevoerd, mede op basis van de acht thema's uit de Code. Het bestuur streeft naar naleving van de normen uit de Code Pensioenfondsen. Het bestuur legt in het bestuursverslag verantwoording af over de naleving van de Code. Enkele normen worden niet nageleefd en hiervoor is in het bestuursverslag een toelichting opgenomen. Wij hebben bedoelde inventarisatie beoordeeld en daarbij een aantal opmerkingen geplaatst. Deze aandachtspunten worden in 2021 door de raad nader met het bestuur besproken en zijn geen belemmering geweest voor het goedkeuren van het bestuursbesluit tot vaststelling van het bestuursverslag en jaarrekening 2020.

Volgens norm 47 van de Code Pensioenfondsen betreft het intern toezicht de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak. In de navolgende tabel zijn per thema uit de Code Pensioenfondsen de bevindingen van de raad van toezicht opgenomen.

THEMA	WAARNEMINGEN
Vertrouwen waarmaken	De uitvoering van de pensioenregeling wordt op deugdelijke wijze gedaan en wekt vertrouwen. De aanwijzing van DNB en de moeizame invulling van bestuursfuncties maken dat het vertrouwen kwetsbaar is. Gestructureerd te werk gaan kan het vertrouwen versterken.
Verantwoordelijkheid nemen	Veel werkzaamheden zijn uitbesteed en deze uitbesteding is vastgelegd en wordt jaarlijks geëvalueerd. Aansturing door het bestuur van uitbesteede werkzaamheden is minder zichtbaar.
Integer handelen	De raad van toezicht neemt waar dat de brede blik op integriteit wordt gemist.
Kwaliteit nastreven	Kwaliteit in de uitvoering wordt nagestreefd en behaald. Op bestuursniveau moeten opleidingsplannen meer uitgewerkt worden en is externe deskundigheid in het bestuur zeer gewenst.
Zorgvuldig benoemen	De diversiteitsdoelstellingen worden vooralsnog niet gehaald. Van belang is hier meer creatief en actief mee om te gaan. De verkiezingsprocedure maakt van zorgvuldig benoemen een langdurig en precair proces.
Gepast belonen	Beloning binnen het fonds is sober. Vastlegging van de uitgangspunten en het integrale beloningsbeleid is in 2020 op uitdrukkelijk verzoek van de RvT ter hand genomen en in 2021 tot stand gekomen.
Toezicht houden en inspraak waarborgen	Door de inrichting is toezicht en inspraak conform wetgeving geborgd. Verdere optimalisering van de vervulling van de rollen is gewenst.
Transparantie bevorderen	Bestuur rapporteert over het gevoerde beleid maar de beleids- en verantwoordingscyclus wordt niet op een gestructureerde manier toegepast.

Zelfevaluatie raad van toezicht

De raad heeft in april 2021 de zelfevaluatie over het jaar 2020 uitgevoerd. Hieronder volgt het verslag van deze evaluatie.

Het jaar 2020 en de eerste maanden van 2021 was een moeilijke periode voor het pensioenfonds. De aanwijzing van DNB drukte een zware stempel op het bestuur en de overige organen van het

fonds. Bestuurlijk gezien was het overlijden van de heer Duivenvoorden een zware slag, waarna begin 2021 ook nog de aankondiging van het vertrek van twee bestuursleden volgde.

De raad heeft zich afgevraagd hoe het zover kon komen dat een aanwijzing van DNB (de tweede in de geschiedenis van het fonds) nodig was en of de raad dit had kunnen voorkomen.

Belangrijk punt is dat het fonds een beleggingsbeleid voert waarbij aan zowel bestuur als vermogensbeheerders bepaalde beleggingsvrijheden zijn toegekend. Daarbij waren binnen de mandaten en ook binnen de bestuursprocedures de afspraken en de beoordelingscriteria op onderdelen niet strak genoeg. De raad deelt overigens de opvattingen van DNB hierover. De raad heeft ook zelf, in het kader van het toezicht, een kritisch blik op het beleggingsproces geleverd met adviezen voor aanscherping van het proces zoals vastgelegd in de ABTN. Hierbij hebben de raad, het bureau en het bestuur goed kunnen samenwerken, de raad is gehoord door het bestuur. Ook heeft de raad medio 2020 de vraag gesteld of en zo ja in hoeverre bepaalde onderdelen van het beleid toegevoegde waarde opleveren of wellicht een belemmerende rol spelen bij de beheersing van de portefeuille, onder meer ten aanzien van tactische asset allocatie (waaronder de cash-positie) en actieve componenten in de LDI portefeuille.

Er is gaandeweg veel gesproken over 'cultuur' binnen het fonds. Dit is tevens aangekaart door DNB. Alle betrokkenen (bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht) zien dit als aandachtspunt. Hierbij is sprake geweest van voortschrijdend inzicht. Cultuur in de zin van het te lang vasthouden aan de overtuiging dat het fonds in staat is, kort gezegd, "de markt te verslaan" en op korte termijn posities in te nemen. Deze overtuiging werd gedeeld door een aantal bestuursleden (maar uitdrukkelijk niet door de voorzitter van de BAC) en de directeur van het pensioenbureau. De raad heeft op dit punt inbreng kunnen leveren en advies kunnen geven.

Er is echter meer nodig om tot cultuurverandering te komen. Twee bestuursleden hebben besloten om hun functie neer te leggen. Verder ontstond in 2021 een vacature voor de opvolging van de heer Duivenvoorden en is een ander bestuurslid aftredend en niet herkozen. Dit alles geeft een nieuw bestuur alle ruimte voor een nieuwe beleidsopvatting en borging van reeds getroffen verbeteringen in het beleggingsproces en aanpalend risicomanagement. De suggesties hierbij van de raad zijn grotendeels door het bestuur omarmd en het jaar 2021 moet het jaar worden van een doorstart en een frisse blik. Ook het verantwoordingsorgaan heeft hier een belangrijke bijdrage aan geleverd. De raad heeft mee kunnen helpen aan de basis hiervoor door het afgeven van een visie op de governance en het door het bevorderen van het tot stand komen van herziene en op maat afgestemde functieprofielen voor bestuursleden.

In de komende periode met het nieuwe bestuur zal de raad strak letten op consistentie tussen doelstelling, strategie en overtuigingen. De raad zal erop toezien dat het bestuur een goede monitoring van het vermogensbeheer en bijbehorend risicomanagement borgt. De raad zal onverminderde aandacht vragen voor het evenwicht en tegenwicht bij besluitvorming en beheersing van krachtenvelden tussen bestuur en pensioenbureau, binnen het bestuur, binnen de

Beleggingsadviescommissie en tussen Beleggingsadviescommissie en bestuur. De raad heeft, mede op grond van de ervaringen in 2020, het voornemen om individuele gesprekken met de bestuursleden en directie te intensiveren en te formaliseren, met name waar het gaat om het doorvoeren van gewenste veranderingsprocessen. De raad zal toezien op de beheerste bedrijfsvoering en het hanteren van een goede werking van de control cyclus.

Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

Wij constateren dat het proces van totstandkoming van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2020 zorgvuldig is geweest. Naar onze mening geeft het bestuur in het bestuursverslag voldoende verantwoording over risicobeheersing. Het bestuur heeft naar onze mening bij de uitoefening van zijn taak belangen goed afgewogen. Uit beoordeling van het concept bestuursverslag constateerden wij een aantal tekstuele en principiële aandachtspunten welke wij hebben gemeld aan het bestuur. Wij hebben op basis van het definitieve bestuursverslag geconstateerd dat het bestuur goed aandacht heeft gegeven aan de principiële punten. Resterende aandachtspunten agenderen wij voor het jaar 2021. Wij geven goedkeuring aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening.

De raad van toezicht dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Amstelveen, 14 juni 2021

Bert Oostdam

Jacqueline Verhulst (voorzitter)

Dick Wenting"

4.2 Reactie bestuur op verslag van de Raad van Toezicht

Het bestuur dankt de RvT voor haar verslag en voor de goedkeuring van het bestuursbesluit tot vaststelling bestuursverslag en de jaarrekening. Het bestuur benadrukt dat de startproblemen in de communicatie met de risicomanagementfunctie nog in 2020 zijn opgelost, mede door het verder uitbreiden van het gebruik van de documentatiesysteem Share. Dit loopt nu goed. Ook de voorleggers worden vaker gebruikt, maar zijn volgens het bestuur niet bij ieder agendapunt nuttig. De aanbevelingen en suggesties tot verbetering zal het bestuur ter hand nemen.

5. Verantwoordingsorgaan

5.1 Verantwoording afleggen

Het bestuur van SPA legt over het boekjaar 2020 beleidsmatig verantwoording af aan het Verantwoordingsorgaan (VO). Het bestuur is verheugd dat de samenwerking met het VO goed loopt. Er zijn 2 overlegvergaderingen geweest (dit hadden er 3 moeten zijn maar door het overlijden van Ruud Duivenvoorden is het decemberoverleg verplaatst naar januari 2021). Het VO dient jaarlijks een algemeen oordeel te geven over:

- het door het bestuur in het verslagjaar uitgevoerde beleid en het handelen van het bestuur in het verslagjaar; en
- beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst.

5.2 Algemeen oordeel VO

“Oordeel van het Verantwoordingsorgaan (VO) over 2020

Inleiding algemeen

De COVID pandemie heeft vele gevolgen voor het functioneren van de maatschappij en dus ook voor SPA. Voor het fonds waren in het begin vooral de mogelijke gevolgen voor de financiële positie belangrijk. Het bestuur moest daarom voorrang geven aan die zorg door het instellen van een crisisberaad. Vergaderingen moesten online gaan plaatsvinden, Vooral in het begin was er een grote zorg over de verstoringen die de pandemie met zich zou brengen. Het jaar 2020 is een bijzonder jaar voor de maatschappij en daarom ook voor SPA.

Voor het VO betekende dit ook een extra belasting. Het online vergaderen gaat goed maar soms is het lastig.

Inleiding

Het pensioenfonds is een rechtspersoon en heeft op basis van de wet en haar statuten een interne organisatie waarin vastgelegd is hoe de organen van het fonds zich tot elkaar verhouden. Het VO is één van de organen. Het VO heeft zich bij haar aantreden in 2018 met begeleiding van een extern adviseur gebogen over haar rol. Het VO heeft als het resultaat van dat proces een normenkader voor haar optreden opgesteld.

Het VO ziet als randvoorwaarden voor het effectief functioneren:

- a. Het VO moet zich houden aan zijn bevoegdheden zoals verwoord in wet en statuten;
- b. Het VO moet richting het bestuur respectievelijk de Raad van Toezicht redelijk en billijk handelen, met respect voor elkaars positie, waarbij een welwillende houding jegens elkaar uitgangspunt is.

In het VO moet men zich ook redelijk en billijk richting, tegenover, en naar elkaar gedragen. Het VO gaat ervan uit dat ook het bestuur en de RvT deze uitgangspunten delen.

De informatie gebruikt bij het oordeel van het VO over het gevoerde beleid.

Het VO heeft bij het vormen van een oordeel de beschikking over het jaarverslag van het bestuur, het verslag van de Raad van Toezicht, het rapport van de actuaris, het rapport van de certificerende actuaris en het rapport van de accountant. En verder beschikt het over de verslagen van de bestuursvergaderingen, de aanwijzing van DNB, de rapportages van CACEIS (voorheen Kas Bank) en Achmea Pensioen Services en de adviesaanvragen met de onderbouwing van de voorgenomen besluiten. In 2020 zijn ook de Sleutelfunctiehouders die volgens de IORP richtlijnen zijn aangewezen regelmatig verslag gaan doen van hun werkzaamheden. Ook deze verslagen zijn bestudeerd.

In het kader van de jaarverslagcyclus is met het bestuur, de RvT, de accountant, de actuaris en de certificerende actuaris gesproken en met de directeur van het fonds.

Samenvattend oordeel

Het VO kan zich op een aantal punten niet vinden in het gevoerde beleid. Dat is een samenvatting van onderstaande punten waarin positieve en negatieve oordelen zijn opgenomen.

1. Het VO heeft een positief oordeel over getoonde betrokkenheid en werkkraft bij het fonds van het bestuur en pensioenbureau afgelopen jaar. Met name de vele extra (wekelijkse) vergaderingen en notulen zijn een zware belasting geweest.
2. Het VO heeft een positief oordeel over gevoerde operationele beleid, het is zeer positief dat het pensioenfonds in zulke tijden in staat is gebleken de dagelijkse gang van zaken effectief doorgang te laten vinden.
3. Het VO heeft een negatief oordeel over het bestuurlijk handelen, vooral inzake de bestuurlijke inrichting en de continuïteit in de bezetting van de bestuursfuncties. Besluiten waren dikwijls niet goed onderbouwd en kwamen vertraagd tot stand. Ook was er soms sprake van acties waarbij het niet duidelijk was of het een actie van het bestuur of van een bestuurslid was. Het VO heeft meerdere malen haar zorgen daarover uitgesproken - vooral over de continuïteit - maar dit leidde niet tot voldoende en tijdige acties. Het VO verwijst verder ook naar de constatering in de paragraaf in het jaarverslag over de zelfevaluatie van het bestuur.
4. Het VO kan er ook niet om heen, om meer formele redenen, een negatief oordeel te geven over het niet op orde hebben van de uitvoering van het beleggingsbeleid. Dit vanwege de twee aanwijzingen van DNB hierover binnen drie jaar. Wel past daarbij de opmerking dat vooral de tweede aanwijzing van DNB voortvarend is aangepakt.
5. Het VO is negatief over de omgang van het bestuur met het VO. Het VO verwacht dat het bestuur respect toont voor de positie van het VO. Het VO is van mening dat dit onvoldoende tot uiting komt in de omgang van het bestuur met het VO. Communicatie is dikwijls onvolledig of vertraagd. Reacties en adviezen van het VO zijn te vaak genegeerd of met grote vertraging behandeld. Kenmerkend is dat in de zelfevaluatie van het bestuur niet wordt ingegaan op de omgang met de andere fondsorganen. Het bestuur moet zich ook verantwoordelijk voelen voor het mogelijk maken van het optimaal functioneren van het VO.
6. Het VO betreft zich deze oordelen ook ten dele aan en evalueert wat het VO zelf beter kan doen.

Het VO betreft in haar oordeel dat het bestuur erkent dat het er slechts deels in geslaagd is de in de missie, visie en strategie gestelde doelen te bereiken en de uitleg wat daarvan de oorzaken zijn.

In het onderstaande verslag wordt het oordeel verder toegelicht en komen ook kritische punten naar voren die naar het oordeel van het VO aandacht en opvolging vragen.

Het VO stelt vast dat op grond van de verstrekte informatie in het jaarverslag, de bevindingen van de Raad van Toezicht, het rapport van de accountant en de rapporten van de actuaris en de certificerende actuaris dat het bestuur een duidelijke verantwoording heeft afgelegd over het jaar 2020.

Het VO stelt verder vast dat uit de gesprekken en de documentatie duidelijk is dat de operationele zaken zoals een zorgvuldige registratie van verplichtingen en bezittingen op orde zijn. Ook is het aantal klachten van belanghebbenden nihil.

De formele communicatie binnen het fonds in het verslagjaar is door het beter werken met SharePoint voor alle communicatie verder verbeterd. Hierdoor is de schriftelijke verslaglegging en archivering eenvoudiger geworden.

Het VO vertrouwt erop dat het bestuur de aanbevelingen in de diverse rapporten en in dit verslag zal bespreken en op een evenwichtige wijze tot besluitvorming ter zake zal komen.

Gespreksonderwerp VO- Bestuur: regelmatig inzicht in actielijst en de voortgang ervan.

Opgemerkt moet worden dat in de eerste vier maanden van 2021 intensief overleg is geweest over de governance, het beloningsbeleid en de statuten; en dat dit proces uiteindelijk tot positieve resultaten heeft geleid en waarvan de implementatie onderweg is. Dat in dit proces de communicatie met het VO niet optimaal is verlopen betreft het VO.

Het VO ziet desondanks de verdere samenwerking met het bestuur, nu en ook na de komende bestuurswisselingen, en de Raad van Toezicht (RvT) met vertrouwen tegemoet.

Bevindingen

Hieronder worden de belangrijkste aspecten uit de diverse verslagen en rapporten behandeld:

Missie, visie en strategie

De missie en visie zijn in 2020 niet gewijzigd. De strategie beschrijving is wel aangepast. Het VO merkt op dat dit vooral gaat over het Defined Benefit (DB) deel en minder over het Beschikbare Premie (BP) deel.

Het is inmiddels standaard geworden dat het bestuur moet melden dat zij haar missie niet heeft waargemaakt omdat opnieuw geen toeslag kan worden verleend. Daarbij moet worden opgemerkt dat dit mede komt doordat uiteindelijk in de eerste plaats gestreefd wordt naar het kapitaal behoud m.a.w. het kunnen voldoen aan de nominale verplichtingen. Dat uit zich onder meer door risicobeperking door het aanhouden van veel liquide middelen. Het behoud van kapitaal is bereikt. Het streven om de pensioenaanspraken waardevast te houden is helemaal niet bereikt.

Aanwijzing DNB, Validatie onderzoek DNB

Eind 2019 heeft DNB een validatie onderzoek afgerond. Het verslag kwam in februari 2020 beschikbaar. Het was teleurstellend dat het rapport kritisch was over de beleggingscyclus en het integrale risicomanagement. In juni 2020 heeft DNB haar oordeel opnieuw vertaald in een aanwijzing.

Het bestuur heeft veel tijd moeten besteden aan het verwerken van deze aanwijzing. In april 2021 heeft DNB laten weten dat de aanwijzing naar tevredenheid is opgevolgd.

Het VO heeft de voortgang gevolgd in haar contact met het bestuur en de Raad van Toezicht. De DNB stelt in haar eindoordeel in haar brief van 30 april 2021 dat DNB verwacht dat SPA zich proactief inspant om te zorgen dat het financieel risicobeheer en de monitoring en periodieke evaluatie van de uitbesteding van het strategisch beleggingsbeleid zowel in opzet als in uitvoering conform wet- en regelgeving functioneert.

Het VO herhaalt haar advies om de controle op de naleving hiervan expliciet bij de voorzitter van de BAC neer te leggen in analogie van de SFH (Sleutelfunctiehouder) bij andere onderwerpen.

Discussie over de governance en de bezetting van de zetels in het bestuur.

In het verslag over 2019 heeft het VO haar zorgen geuit over de kwetsbaarheid van de bestuursbezetting mede door lange procedures bij benoemen, werkdruk, afwezigheid vanwege ziektes, etc.

Als voorbeeld dient een vacature voor een zetel bestemd voor een gewezen deelnemer die in januari 2018 is ontstaan. In september 2019 is een verkiezing procedure gestart, deze is tot op heden (begin mei 2021) nog niet afgerond door een benoeming. Eind 2020 ontstonden meer vacatures. Eén vacature ontstond door het overlijden van een bestuurder waardoor waardevolle ervaring en expertise wegviel. Ook besloten de voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de BAC (tevens in april 2019 tijdelijk aangesteld als bestuurder) om per 1 juli 2021 resp. 1 mei op te stappen. Verder was de vertegenwoordiger van de gepensioneerden in het bestuur aan het einde van zijn zittingsperiode en bij verkiezingen voor deze zetel werd een andere kandidaat gekozen. Het VO heeft regelmatig haar zorgen over de moeizame invulling van deze vacatures aangegeven. Als er al een kandidaat is en deze vervolgens is goedgekeurd door DNB moet deze zich nog inwerken.

In oktober 2020 werd het VO gevraagd om advies uit te brengen over het voornemen om het bestuur uit te breiden met een zesde lid. Het VO heeft daar negatief over geadviseerd en aangedrongen op een bredere evaluatie van de governance opzet. En daarbij ook het advies herhaald om te regelen dat de statuten aangepast zouden worden zodat het (tijdelijk) aanstellen van 2 externe bestuurders ook regulier mogelijk zou worden (de wet laat bij een paritair bestuur toe dat twee externe bestuurders worden benoemd). Het bestuur heeft de adviesaanvraag daarna ingetrokken en is eind 2020 een proces gestart om de governance te heroverwegen, het beloningsbeleid aan te passen en de statuten in lijn met de uitkomsten te wijzigen. Eén van de redenen die het moeilijk maakte om bestuurders aan te trekken was het beloningsbeleid dat te veel potentiële kandidaten deed besluiten zich terug te trekken.

Het bestuur is in februari 2021 met een raamwerk gekomen en heeft dat overlegd met RvT en VO. Dat leidde tot een drietal adviesaanvragen in april 2021. Het VO heeft naar aanleiding van de aanvragen meerdere adviezen uitgebracht. Het bestuur heeft daarop besloten om de governance te veranderen en de statuten in lijn daarmee aan te passen.

Gespreksonderwerp VO met Bestuur en RvT.

In de tweede helft van 2021 over de invulling van de nieuwe governance structuur en het bespreken van de samenwerking tussen deze drie organen.

Zorgvuldig benoemen: procedures bij benoeming en ontslag

De basis hiervoor is de Code Pensioenfondsen die duidelijke richtlijnen bevat.

Het bestuur geeft in haar verslag over 2020 aan dat zij voor wat betreft het VO afwijkt van de Code. De Code voorziet dat het ontslag van leden van het VO door het VO geschiedt maar in de statuten van SPA is geregeld dat het bestuur deze bevoegdheid heeft. Het VO heeft al in 2018 gesteld dat de argumenten voor deze afwijking van de Code onvoldoende zijn.

Het VO heeft in het proces dat vooraf ging aan de installatie van de RvT de aanbeveling gedaan om op een samenhangende manier in statuten en reglementen te regelen wat er moet gebeuren als een orgaan of een lid van een orgaan niet functioneert, vooral omdat door de komst van de RvT, procedures beter op elkaar kunnen worden afgestemd en beveelt aan dat opnieuw te bezien en daarbij ook de procedures voor het VO aan te passen.

Het bestuur is van mening dat daar geen voldoende reden voor is. Een gesprek over dit onderwerp is in 2020 niet gevoerd.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur en VO-RvT: Beoordeling van de samenhang van procedures bij benoeming en ontslag en afwijkingen van deze procedures van de Code Pensioenfondsen.

Evenwichtige belangenafweging

In het verslag van het bestuur is een paragraaf opgenomen met een expliciete uitspraak over dit onderwerp. In de eerste plaats wordt beoordeeld of gewezen deelnemers en gepensioneerden gelijkelijk worden behandeld. Daarbij is het uitgangspunt dat de toeslagverlening voor beiden hetzelfde moet zijn. Andere maatregelen worden door het bestuur getoetst op evenwichtigheid en de uitkomsten worden vastgelegd.

Het bestuur stelt dat het huidige beleggingsbeleid tot evenwichtige resultaten leidt voor de betrokkenen. Het bestuur wil dus niet vanwege de evenwichtige belangenbehartiging het beleggingsbeleid aanpassen. Het VO wil de discussie over het wel of niet evenwichtig zijn hiervan nu niet verder voeren. Als er een ander evenwicht wenselijk zou zijn is verandering van het beleggingsbeleid nodig. Dat lijkt nu - in het licht van de corona crisis - niet opportuun. In de haalbaarheidstoets van 2021 en de komende ALM-studie zal het onderwerp opnieuw aan de orde komen. Uiteraard gaat ook de uitwerking van het pensioenakkoord hierin een rol spelen.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur en VO-RvT: Evenwichtige belangenafweging in het algemeen en met name de intergenerationele belangenafweging.

Monitoring Code Pensioenfondsen.

In het Visitatiecommissie rapport van 2017 is de aanbeveling gedaan aan het bestuur om de Code Pensioenfondsen jaarlijks op de agenda te zetten en hierbij het VO te betrekken. In 2020 heeft het bestuur wel een compliance onderzoek gedaan echter het VO daarbij niet betrokken.

Het VO heeft bij het overzicht van 2020 vraagtekens gezet bij enkele thema's en heeft deze ter kennis gebracht van het bestuur.

Het jaarverslag van het bestuur geeft aan dat SPA compliant is met de code op een drietal deelgebieden na. Het bestuur heeft in april 2021 de compliance met de Code opnieuw getoetst en heeft het VO daar wederom niet bij betrokken.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur: De vraagtekens zullen in het regulier overleg met het bestuur aan de orde komen. Enkele onderwerpen ervan komen in dit verslag al aan de orde.

Investment beliefs, beleggingsbeleid en resultaten van het beleggingsbeleid en cultuur

a. Het beleggingsbeleid en de risicohouding Middelloonregeling (ML).

De beleggingsuitgangspunten (investment beliefs) zijn beleidsuitgangspunten die vastliggen in de ABTN. Bij het vastleggen van de risicohouding zijn ondergrenzen van de haalbaarheidstoets en het strategisch vereist eigen vermogen vastgelegd. Het beleggingsbeleid en de risicohouding zijn in 2020 in principe niet veranderd maar wel verder uitgewerkt mede door de verwerking van de aanwijzing van DNB. Het VO beoordeelt dat positief. Het beleggingsbeleid is een goede vertaling van de risicohouding en voldoet aan de beleidsuitgangspunten. Het bestuur heeft voldoende inzicht gegeven in zijn keuzes met betrekking tot het strategische beleggingsbeleid en de rente afdekking. In haar jaarverslag heeft het bestuur uitgebreid de risico's en de behaalde resultaten van het beleggingsbeleid toegelicht.

Het is te betreuren dat het beleggingsresultaat in 2020 matig is. De vermogensbeheerders hebben in 2020 de benchmark die in 2018 werd vastgesteld niet waargemaakt. Hoewel het resultaat pas over meerdere jaren kan worden beoordeeld is het moeilijk te begrijpen waarom in een jaar dat bv. de AEX en de Dow Jones index met ongeveer 4 % zijn gestegen geen beter resultaat is gehaald. Het VO accepteert de verantwoording door het bestuur en beseft dat het een voortzetting is van het beleid van voorgaande jaren is. Echter het voorgenomen grondige onderzoek naar de prestatie van de vermogensbeheerders is noodzakelijk en het VO is benieuwd naar de resultaten. Het is zorgelijk dat in de zelfevaluatie van het bestuur wordt gesteld dat het huidige beleggingsbeleid niet meer door alle (huidige) bestuursleden wordt gesteund.

In het huidige dynamische beleid moet het bestuur op belangrijke punten een positie innemen zoals het verdelen van het vermogen in een return deel en een risk control deel. De besluitvorming wordt moeilijk als er een discussie is over het beleggingsbeleid als zodanig. Een grondige evaluatie van het beleid is dus erg belangrijk voordat wordt besloten het beleid structureel aan te passen om weer tot een gezamenlijke grondslag te komen. Dit moet een belangrijke prioriteit zijn van het bestuur in de nieuwe bezetting.

Het VO heeft in 2020 nog een interne cursus gevolgd over de ABTN om beter voorbereid te zijn in het gesprek met het bestuur en als voorbereiding voor de komende ALM studie.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur: Het VO wil met het bestuur verder overleg plegen over het beleggingsbeleid en de te verwachten resultaten voor de komende tijd. Dit vooral ook in het kader van de ALM studie 2021.

b. Het beleggingsbeleid en de risicohouding voor Beschikbare Premie (BP).

In 2019 is de risicohouding voor het BP Life Cycle deel vastgelegd. Het bestuur heeft daarover advies gevraagd. De risicohouding werd voor de bestaande Life Cycle berekend via een voorgeschreven model. In haar advies heeft het VO de berekende risicohouding voor kennisgeving aangenomen.

Daarbij heeft het VO twee adviezen gegeven:

1. Ga na of het huidige Life Cycle model nog wel optimaal is. Het model stamt immers uit 1998 bij de overgang naar Oriflex en is eenmaal herzien in 2002. In de afgelopen jaren zijn er zoveel veranderingen geweest zoals het verhogen van de pensioenleeftijd, de invoering van de prognose tabel, de invoering van FTK en het effect daarvan op de inkoopfactoren, de

structurele verlaging van de rente en de invloed daarvan op de vermogens categorieën enzovoort.

2. Ga na of de doelstelling die in de ABTN staat wel wordt waargemaakt. De doelstelling die indertijd is geformuleerd is dat de gemiddelde gewezen deelnemer bij pensionering in staat wordt gesteld om met het BP kapitaal een pensioen in te kopen dat in lijn ligt met de pensioenaanspraak bij een volledige middelloonregeling.

In 2020 is een aangepaste doelstelling in de ABTN opgenomen omdat de eerdere doelstelling niet meer hanteerbaar is. De doelstelling is nu een zo goed mogelijk pensioen te realiseren. Deze doelstelling is niet concreet en er kan dus niet vastgesteld worden of deze wordt waargemaakt. Op het bovenstaande advies om te onderzoeken of het huidige lifecycle model nog wel optimaal is heeft het bestuur dit niet direct willen oppakken, maar dit voor Q4 2021 op de agenda gezet. De beleggingsresultaten waren in 2020 positief. De meeste fondsen hebben de benchmark gehaald. Dat is een positieve uitkomst.

Gespreksonderwerp VO-Bestuur: Het VO zal over het beleggingsbeleid voor het Beschikbare Premie deel en specifiek over de Life Cycle met het bestuur verder in gesprek gaan.

Beleid duurzaam beleggen

Het bestuur heeft haar beleid in 2020 met betrekking tot maatschappelijk verantwoord en duurzaam beleggen duidelijk verwoord. Het bestuur houdt in het beleggingsbeleid rekening met de ESG eisen, dus met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen, en de wettelijke eisen over wapens en kinderarbeid. SPA heeft, zoals de nieuwe “Sustainable Finance Disclosure Regulation” vereist, in begin 2021 verklaard dat het geen speciaal beleid heeft om de mogelijke negatieve gevolgen op de duurzaamheid van beleggingen te bepalen, doch wel overgestapt is naar ESG-gescreende beleggingsfondsen. De eerste indruk over de keuze is positief wegens de argumentatie van bestuur en omdat de nieuwe materie nog niet is uitgekristalliseerd, waardoor een pensioenfonds met een profiel als SPA lastig wordt om voorop te lopen.

Gespreksonderwerp VO-bestuur:

Het VO wil in het bovengenoemde gesprek met het Bestuur over het vermogensbeheer en beleggingsbeleid ook aan de orde stellen of en hoe een meer actief beleid mogelijk is zowel voor het ML als het BP beleggingsbeleid.

Toeslagbeleid

Opnieuw heeft het bestuur het besluit moeten nemen om geen toeslagverlening (indexatie) toe te passen. Indien inhaalindexatie mogelijk is zal dat voor iedereen per jaargang hetzelfde zijn en zal eerst de indexatie van het laatste jaar waarin geen indexatie is verleend worden ingehaald.

De toeslagverlening blijft al langdurig achter bij de ambitie en het maximale gemis is nu ruim 20 %. (Zie ook de tabel op de website.) Het ziet er naar uit dat binnen afzienbare tijd geen inhaal indexatie mogelijk is, wat een teleurstellend vooruitzicht is. Het nieuwe pensioenstelsel zou indexatie vergemakkelijken, alleen is het onduidelijk wat dit voor een gesloten fonds betekent. Het VO zal actief meedenken over de gevolgen van het akkoord en daarvoor de noodzakelijke opleidingen volgen.

Beloningsbeleid.

Het VO heeft in haar oordeel over 2019 aandacht gevraagd voor dit onderwerp. Er was naar haar mening wel sprake van een sober beloningsbeleid, maar ook dat onvoldoende sprake was van een **samenhangend** beloningsbeleid en dat het beleid niet voldoet aan punt 42 van de Code Pensioenfonds (de Code zegt: *de beloning staat in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie eisen en tijdsbeslag*). Vanwege haar eigen betrokkenheid heeft het VO aan de RvT gevraagd om dit onderwerp verder te behandelen. De RvT heeft dit als actiepunt voor 2020 op haar agenda gezet.

In oktober 2020 heeft het bestuur een onderzoek gestart dat in februari 2021 leidde tot een raamwerk dat besproken is met RvT en VO. In april 2021 volgde daarop een adviesaanvraag. Het VO heeft wettelijk het recht om hierover advies uit te brengen. Het VO heeft een positief advies uitgebracht. Het eerdere beleid ging uit van vrijwilligers die hun inzet niet koppelden aan de beloning. Een marktconform beleid moet ook betekenen dat de relatie met de betrokkenen moet verzakelijken.

Gespreksonderwerp VO-RvT en VO-Bestuur: Met RvT en bestuur spreken over de implementatie van dit samenhangend beloningsbeleid.

Klachten

Het jaarverslag van het bestuur geeft aan dat er in 2020 geen klachten zijn geweest. Het bestuur besteedt elk halfjaar aandacht aan dit onderwerp.

De uitvoerder registreert ook eventuele klachten.

Het VO heeft ook via haar kanalen geen klachten ontvangen. Het is positief dat er geen klachten zijn. De procedure om klachten in te kunnen indienen via de website acht zij voldoende duidelijk.

Kosten

De cultuur t.a.v. uitvoeringskosten, kosten vermogensbeheer en beloningsbeleid van het fonds is te omschrijven als sober en doeltreffend. Het VO ondersteunt dit. De stijging t.o.v. voorgaande jaren is logisch verklaarbaar en wordt beschreven. De eenmalige overstapkosten naar ESG-gescreende beleggingsfondsen waren in 2020 een factor in die stijging.

De verantwoording door het bestuur is voldoende onderbouwd en toegelicht door de opname van de kosten in het kernoverzicht en de beschrijving in de paragraaf “kosten pensioenfonds” in het jaarverslag. Het verdient aanbeveling om bij de kerncijfers de aanbevelingen van het AFM rapport²¹ omtrent het onderverdelen van de kosten te gebruiken, temeer omdat vanwege het pensioenakkoord extra aandacht voor dit onderwerp nodig gaat zijn wegens het zogenaamde invaren van pensioenadministraties.

²¹ “Meer aandacht nodig voor de verantwoording van kosten door pensioenfonds - AFM onderzoek naar kostentransparantie en -verantwoording in jaarverslagen van pensioenfonds”, AFM, 1 april 2021, paragraaf 3.3

Communicatie

Het VO heeft uit de aard van haar opdracht speciale aandacht voor de communicatie met de belanghebbenden. Door de Wet Verbeterde Premieregeling worden de mogelijkheden en dus ook de keuzes die de belanghebbenden mogen/moeten/kunnen maken weer complexer. De vraag blijft hoe dit zo inzichtelijk mogelijk te maken en hoe communicatie daarbij kan helpen.

In de communicatie met de belanghebbenden speelt ook UPO 2020 een rol. De uitwerking van het UPO 2020 is met het VO besproken en vastgesteld. In het UPO worden de gewezen deelnemers gewezen op de risico's die optreden als het economisch meezit of tegenzit.

Het bestuur had zonder overleg met het VO besloten om het UPO 2020 niet te versturen omdat ook in 2019 een UPO was verstuurd. De publicatie daarover en de instructies hoe gewezen deelnemers alsnog het UPO 2020 konden opvragen bleek te summier en niet correct. In december 2020 is op dringend verzoek van het VO alsnog deze informatie duidelijk zichtbaar, vindbaar en correct gepubliceerd op de website van SPA. Het VO is positief over het feit dat dit alsnog gebeurd is. Belangrijk is dat daarbij gewezen wordt op het feit dat de informatie ook online door het Pensioenregister beschikbaar wordt gesteld aan belanghebbenden.

Verslag over 2020 van de Raad van Toezicht

Vanaf 1 januari 2019 kent SPA een Raad van Toezicht (RvT). Het VO heeft driemaal vergaderd met de RvT.

Daarbij stond centraal de bezorgdheid van RvT en VO over de continuïteit van het bestuur.

De RvT heeft verantwoording afgelegd aan het VO in haar rapport over 2020 dat opgenomen is in het jaarverslag. Het rapport is in het kader van het jaarwerk in een vergadering VO-RvT op 27 mei 2021 besproken.

Het VO heeft daarbij opgemerkt dat de paragraaf over de verantwoording slechts opnoemt wat de wettelijke status is van de RvT en verder het aantal vergaderingen aangeeft. In het verdere verslag komen bevindingen, acties en resultaten aan de orde. Met de RvT is afgesproken dat de verantwoording in het komende jaar meer expliciet zal worden. Ook heeft het VO opgemerkt dat volgens het reglement van de RvT bij haar zelf evaluatie input aan het VO moet worden gevraagd en dat dit niet is gebeurd. De RvT zal dit volgende keer wel doen.

Het VO herkent zich niet in de waarneming van de RvT dat er grote verschillen in opvatting zijn tussen de fondsorganen. Met name wil het VO uitdrukkelijk stellen geen onderdeel te zijn van de genoemde cultuur binnen het fonds en zeker niet m.b.t. het aspect toegespitst op het beleggingsbeleid: *het te lang vasthouden aan de overtuiging dat het fonds in staat is de markt te verslaan.*

Het VO heeft in 2018 haar inbreng geleverd bij het beleggingsbeleid met name omdat zij moet adviseren over de risicohouding. De uitkomst is gebaseerd op meerdere iteraties door verschillende adviseurs in 2018. Door alle aanpassingen vanwege de aanwijzingen van DNB en de steun daarbij van de RvT is er nu een robuust beleggingsbeleid. In theorie zou het beleid een goed evenwicht moeten opleveren tussen behoud van het vermogen en de kans op indexatie. Diverse herstelplannen en haalbaarheid studies hebben laten zien dat dit evenwichtige resultaat haalbaar is.

De realiteit is teleurstellend zeker in 2020. Het VO vermoedt dat dat in de eerste plaats aan de uitvoering ligt. Uiteraard is het VO ongerust over die resultaten en zou een grondige analyse willen

zien waarom die tegenvallen. Maar nu al vooropstellen dat het beleggingsbeleid op de schop moet en dat met name daarvoor een cultuuromslag nodig is volgens het VO prematuur.

Het is belangrijk dat de RvT in een mogelijk veranderingsproces vooral haar rol als toezichthouder blijft benadrukken.

Het VO is positief over de samenwerking en de activiteiten van de RvT in het afgelopen jaar en de verslaglegging daarover en spreekt de verwachting uit dat deze goede samenwerking zal worden gecontinueerd.

Gespreksonderwerp met de RvT: toezicht plan 2021, implementatie van de veranderde governance en de evaluatie van het beleggingsbeleid

Rapport van de actuaris en certificerend actuaris

Het rapport van de actuaris is helder. Het is verheugend dat de afstemmingsproblemen rondom de jaarrekening zeer beperkt zijn.

De certificerend actuaris heeft de actuariële verklaring 2020 afgegeven.

De certificerend actuaris geeft daarbij een oordeel over het voldoen aan een aantal artikelen uit de pensioenwet. Daarbij heeft de certificerend actuaris vastgesteld dat behalve bij het voldoen aan het vereist vermogen en het minimaal vereist vermogen SPA aan alle artikelen van de wet voldoet. En verder dat het fonds volledig voldoet aan de prudent person regels, een onderwerp wat speelde bij de eerste aanwijzing. De certificerend actuaris heeft wel enige aandachtspunten geformuleerd en aanbevelingen om deze op te lossen. Het VO gaat ervanuit dat de aanbevelingen worden opgevolgd.

De aanbevelingen uit het rapport 2019 zijn opgevolgd.

Het VO heeft opgemerkt dat in het rapport niet wordt gerefereerd aan het werk van de Sleutelfunctiehouder Actuaris en zou dat in de toekomst wel willen zien om ook beter de rapporten van de SFH te kunnen volgen.

Rapport van de accountant

De accountant heeft een goedkeurend oordeel gegeven over de jaarrekening 2020 van SPA en ook vastgesteld dat het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening. Gesteld wordt ook dat voldoende aandacht is gegeven aan onder andere risicobeheer, vermogensbeheer en pensioenbeheer. Bij de service organisaties zoals Achmea Pensioen Services, CACEIS en de vermogensbeheerders wordt gesteld dat de in de ISAE 3402 rapportages opgenomen beheers doelstellingen toereikend zijn om de relevante risico's af te dekken.

Activiteiten VO

Samenstelling

Het VO bestaat uit zes leden. In augustus 2020 heeft Chris Bell het lidmaatschap beëindigd. Wij danken Chris voor zijn bijdragen en inzet.

Voor de opvolging van Chris moest daarna een verkiezing worden georganiseerd omdat de reservelijst van de vorige verkiezing was uitgeput. Het bestuur is verantwoordelijk voor deze verkiezing. Bij aanvang bleek dat de in het reglement opgenomen procedure onvoldoende helder

was. Na lang overleg is een aangepast reglement vastgesteld en is de verkiezing georganiseerd in april 2021. De uitslag is dat Thomas van Kuipers en Ronald Kamphuis zijn verkozen.

Activiteiten

In bovenstaande reacties is al impliciet ingegaan op de activiteiten van het VO.

Het VO heeft in 2020 15 keer vergaderd waarvan twee keer met het bestuur, en drie keer met de Raad van Toezicht.

Het VO heeft in 2020 één verzoek voor een advies gekregen. Het advies betrof de mogelijke uitbreiding van het bestuur.

Daarnaast heeft het VO driemaal ongevraagd advies uitgebracht. Het betrof hier:

- Advies over het gebruik van SharePoint voor onderlinge communicatie tussen de fonds organen.
- Advies omtrent communicatie over de UPO 2020. Zie het onderwerp “Communicatie” hierboven.
- Advies omtrent de manier waarop verkiezingen moesten worden georganiseerd voor het invullen van de vacatures binnen het VO.

Het VO heeft via bijdragen aan pensioennieuws ook bijgedragen aan de communicatie met de achterban.

Evaluatie VO werkzaamheden

In het jaarverslag 2019 werd bij elk relevant onderwerp vermeld wat het VO met het bestuur wil bespreken. Het VO heeft in een gedetailleerd werkplan de voorbereiding van die gespreksonderwerpen met het bestuur, en met RvT of intern, vastgelegd en die verdeeld over haar leden. Regelmatig is de voortgang hiervan besproken.

Een aantal onderwerpen van het werkplan zijn niet aan de orde gekomen vanwege onder meer urgente te maken keuzes, prioriteiten vanwege de COVID pandemie en capaciteit. Gepoogd gaat worden met een beperkte groep speerpunten en meer met themasessies te werken.

Een belangrijk onderwerp in de komende jaren is de uitwerking van het pensioenakkoord. Het is nog onduidelijk wat dat voor gesloten fondsen zal gaan betekenen. Het VO volgt **proactief** de ontwikkelingen en zal in 2021/2022 extra aandacht aan dit onderwerp besteden.

Het VO evalueert **ieder jaar** haar eigen functioneren mede aan de hand van het gekozen normenkader. Het normenkader voldoet ruimschoots, het moet nog wel worden aangepast vanwege het aanwezig zijn van de RvT en de Sleutelfunctiehouders.

In de evaluatie is aandacht gegeven aan de effectiviteit en de efficiëntie van haar bijeenkomsten, frequenter en korter was de strekking. Bij de evaluatie wordt het VO bijgestaan door een externe coach. Deze is ook betrokken bij het opstellen van het werkplan.

Het VO zal een verslag van haar werkzaamheden publiceren in het Pensioennieuws op de website van het pensioenfonds.

Voor vragen of opmerkingen rondom het eigen optreden staat het VO altijd open voor contact met de gewezen deelnemers en gepensioneerden (onze “Achterban”).

Namens het Verantwoordingsorgaan

Thomas van Kuipers
Voorzitter

Dick Koster
Secretaris

5.3 Reactie bestuur op oordeel van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur dankt het VO voor haar oordeel. Het bestuur zal in overleg met het VO aan de slag gaan met de in het oordeel genoemde aandachtspunten en ziet uit naar een voortzetting van een vruchtbare samenwerking.

6. Vaststelling jaarrekening 2020

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos heeft de jaarrekening 2020 vastgesteld op 14 juni 2021.

Amstelveen, 14 juni 2021

Namens het Bestuur,

Frank Winnubst
Voorzitter

Louis Alting

Willo Peters

Peter Mannaert

7. Profiel en algemene gegevens (per 31-12-2020²²)

SPA voert een viertal gesloten pensioenregelingen uit. Daarnaast registreert SPA nog de rechten van 3 kleine gesloten regelingen die in het verleden zijn overgenomen (2 van KPMG en 1 van KPN). De twee grootste regelingen zijn zogenoemde hybride regelingen: de ATOS ML 65 (voorheen Oriflex ML) en de ATOS BP 65 (voorheen Oriflex BP) regeling alsmede de ATOS ML 62,5 en de ATOS BP 62,5. ATOS ML 65 was een middelloonregeling tot een inkomen van € 44.287,- per jaar (grens per 2020, inclusief vakantiegeld en eventueel eindejaarsuitkering) met een voorwaardelijke toeslag. Daarboven geldt een beschikbare premierregeling (ATOS BP 65). De pensioenrichtleeftijd is 65 jaar, maar het is mogelijk om eerder of later met pensioen te gaan.

De ATOS ML 62,5 en de ATOS BP 62,5 regeling heeft eenzelfde opzet maar een pensioenrichtleeftijd van 62,5 jaar. Voorts zijn er nog twee eindloonregelingen: één met een pensioenrichtleeftijd van 65 jaar en één met een flexibele pensioenrichtleeftijd tussen 60 en 65 jaar.

De pensioenregelingen van SPA voorzien in een ouderdomspensioen en onder voorwaarden een wezenpensioen. Bovendien bestaat de mogelijkheid om het overlijdensrisico voor de partner af te dekken door middel van uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen. De pensioenregeling ATOS BP bood de mogelijkheid om bij te sparen om mogelijke pensioengaten te repareren, maar dat is nu ook gesloten.

De pensioenregeling kende een lage franchise (het bedrag waarover je geen pensioen opbouwt in verband met de AOW) en een relatief hoog opbouwpercentage met zo veel mogelijk pensioengevende inkomenselementen. Dit gebeurde mede om hieruit een mogelijk nabestaandenpensioen (na pensionering) te financieren.

Voor de toeslag (indexatie) is gekozen voor de zogenoemde D1-variant uit de Toeslagenmatrix van De Nederlandsche Bank (DNB).²³ Deze variant houdt in dat de toeslag van het pensioen voorwaardelijk is. Er bestaat geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslag plaatsvindt. Er wordt geen geld voor de toeslag gereserveerd en er wordt geen premie betaald voor de toeslag; de toeslag wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

In de pensioenreglementen, die de verhouding tussen de gewezen deelnemers (met voortzetting), pensioengerechtigden en SPA regelt, zijn de rechten en plichten voortvloeiend uit de oude, indertijd geldende, pensioenovereenkomst vastgelegd.

De algemene doelstelling van SPA is om de uit de voormalige pensioenovereenkomst voortvloeiende pensioenregeling en pensioenreglementen in overeenstemming met de Pensioenwet na te komen en uit te voeren voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

²² Tenzij anders aangegeven.

²³ De Toeslagenmatrix is te vinden op de website van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (www.rijksoverheid.nl)

De pensioenregelingen worden uitgevoerd voor 104 gewezen deelnemers met voortzetting, 13.090 gewezen deelnemers en 3.114 pensioengerechtigden. Doordat er weer mensen zijn overleden of hun recht op wezenpensioen verloren, is het totale aantal betrokkenen gedaald ten opzichte van 2019, al is de daling beperkt (minder dan 1%).

Uitvoering van de pensioenregelingen en het grootste deel van het beheer van het vermogen is ondergebracht bij externe, professionele partijen. De dagelijkse uitvoerende werkzaamheden zijn in handen van het personeel van SPA. Het Pensioenbureau heeft onder meer als taak het door het bestuur van SPA gevoerde beleid voor te bereiden en deels uit te voeren. Het Pensioenbureau bestond in 2020 uit twee pensioendeskundigen en de directeur.

SPA hecht waarde aan een goede communicatie. Daarbij staat, gezien de complexiteit van het fenomeen pensioen, de persoonlijke benadering voorop. SPA communiceert via een eigen internetsite (www.pensioenfondsatos.nl), via een regelmatig verschijnende digitale nieuwsbrief en via haar bureau, waar iedereen per e-mail of telefoon terecht kan met vragen.

SPA heeft de rechtsvorm van een stichting en is gevestigd in Amstelveen. Het bestuur van SPA bestaat uit twee vertegenwoordigers voor de gewezen deelnemers (met voortzetting), één lid namens de pensioengerechtigden en twee werkgeversleden. Voor de dagelijkse uitvoerende werkzaamheden heeft SPA personeel in dienst (werkzaam op het pensioenbureau).

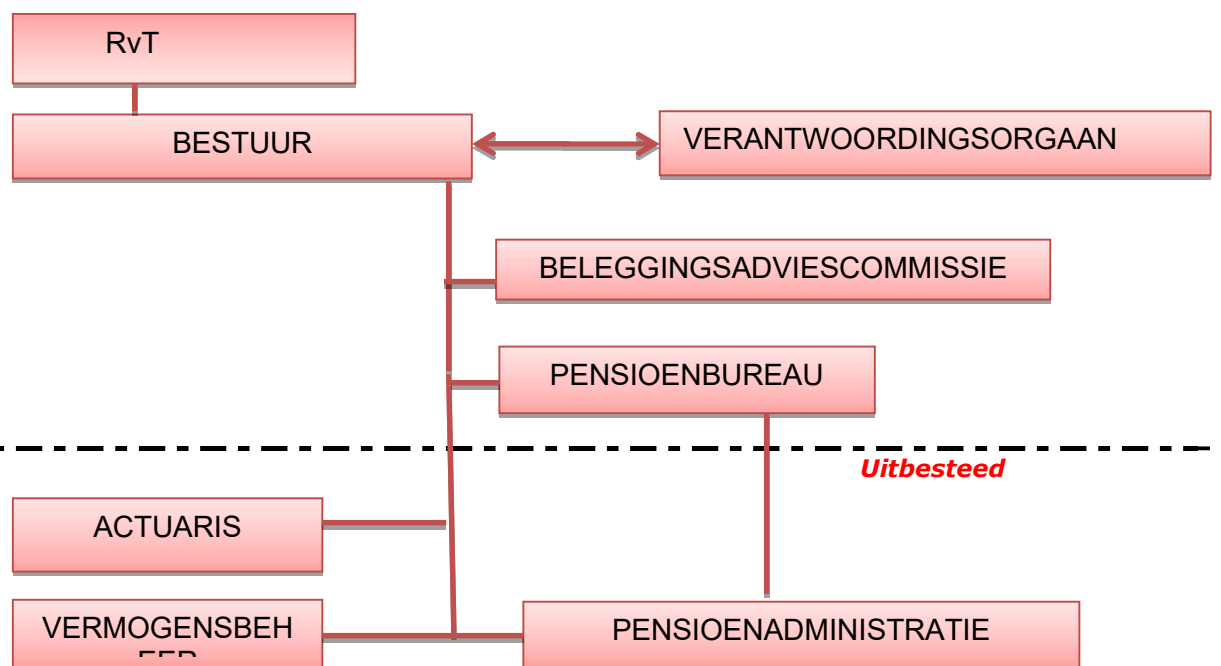
De twee werkgeversleden in het bestuur worden voorgedragen door de werkgever. Het lid voor de gepensioneerde en de twee werknemersleden worden door middel van algemene verkiezingen verkozen. Het bestuur kiest de voorzitter, de secretaris en de vicevoorzitter. Het bestuur is te allen tijde eindverantwoordelijk voor het gevoerde beleid.

Naast het bestuur kent SPA een Raad van Toezicht met 3 externe leden en een Verantwoordingsorgaan. Het Verantwoordingsorgaan werd in overeenstemming met de statuten en het reglement inzake het Verantwoordingsorgaan gekozen door de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Het Verantwoordingsorgaan heeft naast de bevoegdheden genoemd in artikel 115 en 115b van de Pensioenwet een aantal extra bevoegdheden toegewezen gekregen. Het Verantwoordingsorgaan geeft advies en een oordeel over het gevoerde beleid van SPA; dat oordeel wordt opgenomen in het jaarrapport van SPA. Het Verantwoordingsorgaan bestaat statutair uit 6 leden: 4 vertegenwoordigers van de gewezen deelnemers en 2 vertegenwoordigers van de pensioengerechtigden.

Het bestuur heeft een Beleggingsadviescommissie ingesteld. Deze Beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid in brede zin en toetst de beleggingsresultaten aan de doelstellingen van het beleggingsbeleid. De Beleggingsadviescommissie bestaat uit minimaal vier leden, waarvan minimaal twee beleggingsdeskundigen en minimaal één bestuurslid.

SPA heeft geen uitvoeringsovereenkomst met de onderneming Atos in Nederland. Wel zijn er afspraken tussen SPA en de onderneming over informatie-uitwisseling, ondersteuning en facilitering.

De organisatie van SPA in 2020

Algemene gegevens

Naam en vestigingsplaats

Stichting Pensioenfonds Atos is gevestigd te Amstelveen. SPA voert 4 gesloten pensioenregelingen uit voor:

- gewezen deelnemers die a) medewerkers in dienst van de werkgever Atos in Nederland zijn (en daarbij aangesloten ondernemingen); of b) voormalige medewerkers van Atos in Nederland of haar voorgangers zijn (inclusief de medewerkers die in dienst zijn van SPA); en
- gepensioneerden die voormalige medewerkers van Atos in Nederland of haar voorgangers zijn.

Bestuur²⁴

De samenstelling van het bestuur is in 2020 gewijzigd. In december 2020 is Ruud Duivenvoorden overleden.

Namens de werkgever:

Frank Winnubst, voorzitter

Namens de gewezen deelnemers (met voortzetting):

Peter Mannaert, lid

Willo Peters, plaatsvervangend voorzitter

Namens de pensioengerechtigden:

Arno Elshout, secretaris

Raad van Toezicht

Jacqueline Verhulst, voorzitter

Dick Wenting

Bert Oostdam

Beleggingsadviescommissie

Peter Mannaert (voorzitter)

Edward Krijgsman

Jeroen Boot

Willo Peters

Verantwoordingsorgaan²⁵

namens de gewezen deelnemers

- Thomas van Kuipers (voorzitter)
- Lai Wu (plaatsvervangend secretaris)
- Carlo Reijnders

namens de pensioengerechtigden

- Hans van der Horst (plaatsvervangend voorzitter)
- Dick Koster (secretaris)

Pensioenbureau

Het Pensioenbureau bestond in 2020 uit:

Gé Overdevest, directeur

Frank de Roo, pensioendeskundige

Erwin Vosse, pensioendeskundige

Verkiezingscommissie bestuursverkiezingen

Erwin Vosse

Dick Koster

Thijs Gerrits

Joyce Tanamal

Accountant

Baker Tilly N.V.

²⁴ Het bestuur bestond uit 4 mannen. De mannen waren 58, 59, 63 en 72 jaar oud.

²⁵ Het Verantwoordingsorgaan bestond uit 4 mannen en 1 vrouw. Deze mannen waren 46, 81, 59 en 70 jaar oud en de vrouw was 41 jaar oud.

Actuaris

Uitvoerend actuaris: Achmea Pensioenservices N.V.

Waarmerkend actuaris: Ron Wagenaar, verbonden aan Phenox Consultants B.V.

Adviserend actuaris: Achmea Pensioenservices N.V./Mercer B.V.

Pensioenbeheer

Achmea Pensioenservices N.V. (onderdeel van Achmea B.V.)

Vermogensbeheer

BlackRock B.V.

Grantham, Mayo Van Otterloo Inc (GMO)

Bewaarder/Custodian en beleggingsadministratie

Voor het beheer en bewaren van effecten, performance meting en rapportage, verbruikleen en de beleggingsadministratie maakt SPA gebruik van CACEIS Bank S.A. (de nieuwe naam van KAS BANK) en JP Morgan N.A.. Voor de beleggingsadministratie van de BP-regeling maakt het fonds ook nog gebruik van State Street N.A..

Clearingmember en back-up clearingmember

Credit Suisse International S.A. en Citigroup Global Markets Limited.

GVAN

De gepensioneerden hebben zich verenigd in een 'Gepensioneerden Vereniging van Atos in Nederland' (GVAN). In 2020 heeft als gevolg van de Covid-19 pandemie er geen gepensioneerdendag plaatsgevonden.

Compliance officer

Erwin Vosse

Stichting Pensioenfonds Atos

Jaarrekening 2020

1 BALANS PER 31 DECEMBER

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

	2020	2019
ACTIVA		
Beleggingen voor risico pensioenfonds (1)	2.802.495	2.698.222
Beleggingen voor risico deelnemers (2)	326.424	327.598
Vorderingen en overlopende activa (3)	377	718
Overige activa (4)	8.299	16.365
	<u>3.137.595</u>	<u>3.042.903</u>
PASSIVA		
Stichtingskapitaal en reserves (5)	-88.831	29.262
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds (6)	2.542.733	2.357.167
Voorzieningen voor risico deelnemers (7)	326.424	327.598
Langlopende schulden (8)	1.101	1.146
Overige schulden en overlopende passiva (9)	356.168	327.730
	<u>3.137.595</u>	<u>3.042.903</u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	2020	2019
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)		
Actuele dekkingsgraad	96,9	101,1
Beleidsdekkingsgraad	92,8	100,0
Reële dekkingsgraad	78,0	82,8

2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

		2020	2019
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen	(10)	317	571
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(11)	35	39
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen	(12)	92.101	240.730
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(13)	19.211	28.806
Overige baten	(14)	3.464	185
		115.128	270.331
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(15)	46.694	42.691
Pensioenuitvoeringskosten	(16)	1.563	1.329
Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen	(17)		
C&P-garantie		294	513
Rentetoevoeging		-7.252	-4.042
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen		-46.619	-42.687
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten		-1.563	-1.329
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		1.277	-1.679
Wijziging DNB rentetermijnstructuur		280.714	308.825
Wijziging overige actuariële grondslagen		-55.246	-
Resultaat op sterfte		-756	-2.726
Resultaat op arbeidsongeschiktheid		-71	-77
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling		15.967	19.558
Overige resultaten		-1.179	-536
		185.566	275.820
Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers	(18)	-1.174	5.059
Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfondsen	(19)	-1.380	933

Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers (20)	1.952	3.141
	<u>233.221</u>	<u>328.973</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>-118.093</u></u>	<u><u>-58.642</u></u>

(*) De nummering verwijst naar de toelichting

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie reserve algemene risico's	7.410	11.023
Mutatie beleggingsreserves	59.937	10.923
Mutatie overige reserves	-185.440	-80.588
	<u><u>-118.093</u></u>	<u><u>-58.642</u></u>

3 KASSTROOMOVERZICHT

(x € 1.000)

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

	2020	2019
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premiebijdragen voor risico pensioenfonds	686	-
Ontvangen premiebijdragen voor risico deelnemers	36	39
Ontvangen waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	1.576	3.610
Betaalde pensioenuitkeringen	-46.583	-42.598
Betaalde waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	-263	-4.444
Betaalde waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-1.995	-3.164
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-1.401	-1.187
Overige baten en lasten	29	185
Langlopende schulden	-45	-195
	<u>-47.960</u>	<u>-47.754</u>
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangen inzake verkopen/aflossingen beleggingen	1.302.891	651.317
Betaald inzake aankopen/verstrekkingen beleggingen	-1.329.865	-668.893
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	51.014	54.244
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	19.995	23.696
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-4.141	-3.747
	<u>39.894</u>	<u>56.617</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-8.066</u>	<u>8.863</u>
Samenstelling geldmiddelen		
	2020	2019
Liquide middelen per 1 januari	16.365	7.502
Mutatie liquide middelen	-8.066	8.863
Liquide middelen per 31 december	<u>8.299</u>	<u>16.365</u>

4 ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

Stichting Pensioenfonds Atos (hierna 'SPA' of 'het pensioenfonds'), feitelijk en statutair gevestigd te Amstelveen, is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41184442.

Het doel van SPA is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden in het geval van ouderdom en overlijden. Daarnaast verstrekt SPA uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw meer. Er zijn geen actieve deelnemers meer en er wordt geen premie meer door de sponsor afgedragen.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

Het bestuur heeft op 14 juni 2021 de jaarrekening vastgesteld.

Vergelijking met voorgaand verslagjaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand verslagjaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf 'Schattingswijzigingen'.

Schattingswijzigingen

Prognosetafel

De actuariële grondslagen en veronderstellingen voor de berekening van de reële waarde van de pensioenverplichtingen worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer het vergelijk van veronderstellingen voor sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van SPA. In september 2020 heeft het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) de nieuwe Prognosetafel AG2020 gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten de voorziening pensioenverplichtingen vanaf september 2020 te baseren op deze tafel. Dit heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 55,2 miljoen. Dit resultaat is in de staat van baten en lasten opgenomen onder 'wijziging overige actuariële grondslagen'.

Presentatiewijzigingen

SPA belegt in beleggingsfondsen. Met het oog op transparantie is de toelichting op beleggingen gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ('look through'). Toelichtingen in de paragraaf "Risicobeheer en derivaten" kunnen daarom afwijken van de balansposten.

De vergelijkende cijfers 2019 zijn voor een beperkt aantal beleggingsposten anders gepresenteerd in de specificaties in de toelichting op de balans dan in de jaarrekening 2019. Dit is gebeurd voor een verbeterd inzicht.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar SPA zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een verplichting is in de balans opgenomen, als het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Een actief of verplichting is niet (meer) in de balans opgenomen:

- Als door een transactie (nagenoeg) alle toekomstige economische voordelen en (nagenoeg) alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen.
- Vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Hierdoor kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties', die zowel een actief als een passief kan zijn.

Baten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermeerdering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Lasten zijn in de staat van baten en lasten opgenomen, als een vermindering van het economisch potentieel -samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting- heeft plaatsgevonden en de waarde daarvan betrouwbaar is vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een actief en een verplichting zijn gesaldeerd (netto) opgenomen, als er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen én de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De hiermee samenhangende rentebaten en rentelasten zijn eveneens gesaldeerd opgenomen.

Reële waarde

Activa en verplichtingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, tenzij anders is aangegeven.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening volgens Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt, die van invloed zijn op de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa, verplichtingen, baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren, die -gegeven de omstandigheden- als redelijk zijn beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen, die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen zijn opgenomen:

- in het verslagjaar waarin de schatting is herzien, als de herziening alleen voor dat verslagjaar gevolgen heeft, of
- in het verslagjaar van herziening en toekomstige verslagjaren, als de herziening gevolgen heeft voor zowel het verslagjaar als toekomstige verslagjaren.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d., zijn als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde.

Baten en lasten uit transacties in vreemde valuta's zijn omgerekend naar euro's tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

	31-12-2020	31-12-2019
Australische Dollar (AUD)	1,59	1,60
Canadese Dollar (CAD)	1,56	1,46
Zwitserse Frank (CHF)	1,08	1,09
Deense Kroon (DKK)	7,44	7,47
Brits Pond Sterling (GBP)	0,90	0,85
Hongkongse Dollar (HKD)	9,49	8,75
Japanse Yen (JPY)	126,26	121,95
Noorse Kroon (NOK)	10,48	9,86
Zweedse Kroon (SEK)	10,05	10,51
Singaporese Dollar (SGD)	1,62	1,51
US Dollar (USD)	1,22	1,12

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Algemeen

Beleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, tenzij anders is aangegeven.

Derivaten zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie.

Participaties in beleggingsfondsen zijn gewaardeerd volgens de grondslagen voor de onderliggende beleggingen ('look-through'-benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen is aangesloten bij de hoofdcategorie.

(Reële) waardebepaling

Voor de meerderheid van de reële waardebepaling van beleggingen is gebruik gemaakt van genoteerde marktprijzen. Dit is het geval als beleggingen verhandeld worden aan een effectenbeurs. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van waarderingsmodellen en -technieken:

1. Onafhankelijke taxaties: vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe onafhankelijke taxateurs. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxaties wordt gecontroleerd.
2. Netto contante waarde (NCW-)berekeningen: de te ontvangen kasstromen zijn contant gemaakt op basis van de markttrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
3. Andere methode(n):
 - Geen directe marktnotering, maar andere uit de markt waarneembare data.
 - Een waardering gebaseerd op een transactie in een niet-actieve markt met een niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).
 - Een waardering volgens waarderingsmodellen en -technieken gebaseerd op marktdata.
 - Een waardering niet gebaseerd op marktdata, maar op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.
 - Een waardering gebaseerd op de intrinsieke waarde uit recente rapportages van fundmanagers en fund-to-fund managers. Hieronder vallen beursgenoteerde fondsen met een 'Net Asset Value'-koers.

Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen.

Als de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten):

- Vorderingen en schulden uit beleggingen zijn gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.
- Liquide middelen vermogensbeheer zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Het verschil met reële waarde is bij deze posten in het algemeen gering als gevolg van het korte termijn karakter. In de toelichting zijn deze posten opgenomen onder 'genoteerde marktprijzen'.

Aandelen

- Beursgenoteerde aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurswaarde per balansdatum.
- Niet-beursgenoteerde (participaties in) aandelen(fondsen) zijn gewaardeerd op basis van de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum, inclusief opgelopen rente:

- Voor beursgenoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum (mid price).
- Voor niet-beursgenoteerde (participaties in) vastrentende waarden(fondsen) is dit de intrinsieke waarde.

Derivaten

Derivaten zijn gewaardeerd tegen genoteerde marktprijzen of NCW-berekeningen.

Derivaten met een negatieve waarde zijn in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Overige beleggingen

Overige beleggingen zijn gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum:

- Voor beursgenoteerde overige beleggingen is dit de beurswaarde per balansdatum.
- Voor niet-beursgenoteerde overige beleggingen is dit de intrinsieke waarde.

Onder overige beleggingen zijn beleggingen opgenomen, die niet als één van de hiervoor benoemde beleggingen geclassificeerd kunnen worden. Verder zijn onder overige beleggingen opgenomen nog af te wikkelen beleggingstransacties en liquide middelen beheerd door de vermogensbeheerder.

Collateral met een positieve waarde is opgenomen onder overige beleggingen.

Collateral met een negatieve waarde is onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Securities lending

SPA neemt deel aan securities lending, waarbij beleggingen voor een korte periode worden uitgeleend aan andere marktpartijen. De uitgeleende beleggingen blijven op de balans van het pensioenfonds volgens de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

De als onderpand ontvangen geldmiddelen zijn opgenomen onder beleggingen. Als het onderpand is herbelegd, dan zijn deze beleggingen opgenomen in de betreffende beleggingencategorie. De schuld voor het ontvangen onderpand is opgenomen onder de overige schulden en overlopende passiva.

Als beleggingen als onderpand zijn ontvangen, dan zijn deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans van het pensioenfonds opgenomen maar in de toelichting vermeld.

Alle baten en lasten zijn volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de desbetreffende transacties verantwoord en opgenomen in de rentebaten en -lasten in de staat van baten en lasten.

Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers zijn middelen op rekeningen van deelnemers die zelf het beleggingsrisico dragen in het kader van de beschikbare premieregeling.

De waarderingsgrondslagen voor beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor beleggingen voor risico pensioenfonds.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, als er sprake is van oninbaarheid.

Overige activa

Onder overige activa zijn liquide middelen opgenomen, voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden zijn. Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties zijn opgenomen onder beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves zijn bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief de (technische) voorzieningen voor risico pensioenfondsen en voor risico deelnemers, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. De reserves zijn:

- Reserve algemene risico's: gelijk aan het minimaal vereist vermogen.
- Beleggingsreserve: maximaal gelijk aan het vereist eigen vermogen.
- Overige reserve: het reservetekort of -overschot van het pensioenfonds, dat voortvloeit uit de toepassing van de rekenregels uit de ABTN.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

De technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen zijn gewaardeerd op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen (reële waarde). Hierbij is het volgende van belang:

- Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen.
- De contante waarde is bepaald met behulp van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- Bij de berekening is uitgegaan van de op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.
- Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening opgenomen. Er is hierbij geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.
- Bij de berekening is rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.
- Bij de bepaling van de actuariële grondslagen en veronderstellingen is uitgegaan van voor DNB acceptabele grondslagen, waarbij rekening is gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

In de technische voorzieningen zijn opgenomen:

- Voorziening C&P-garantie: een extra voorziening voor de tot en met 2020 toegekende toeslagen van bepaalde oud-Philips-medewerkers.
- Voorziening Akzo-garantie: een extra voorziening voor de tot en met 2020 toegekende toeslagen van bepaalde oud-Akzo-medewerkers.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2020:

Rekenrente

De gemiddelde rekenrente per 31 december 2020: 0,1% (31 december 2019: 0,7%).

Overlevingstafels

De door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020, startkolom 2021 (2019: Prognosetafel AG2018, startkolom 2020). Deze tafel is gecorrigeerd voor het verschil tussen de gehele Nederlandse bevolking en de gewezen deelnemerspopulatie van SPA door gebruik te maken van de ervaringssterftetabel "Mercer Hoog".

Partnerschap

Voor alle gewezen deelnemers jonger dan 65 jaar is aangenomen, dat zij gehuwd zijn. In de overige gevallen is uitgegaan van de feitelijke burgerlijke staat.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de mannelijke gewezen deelnemer en 3 jaar ouder dan vrouwelijke gewezen deelnemer.

Leeftijdsbepaling

De leeftijdsbepaling gebeurt in maanden nauwkeurig.

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De voorziening voor uitgesteld wezenpensioen is gelijk aan 5% van de voorziening voor uitgesteld nabestaandenpensioen voor de slapers.

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

De contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw is voor 100% opgenomen in de technische voorzieningen.

Voorziening voor uitvoeringskosten

Er is een kostenopslag opgenomen van 2% van de voorziening pensioenverplichtingen voor toekomstige administratie- en excassokosten. Vanaf 2013 is een additionele kostenvoorziening opgenomen.

Voorziening voor ongehuwden ouderdompensioen

De factor voor het ongehuwden ouderdompensioen is gelijk aan de factor voor het ouderdompensioen vermenigvuldigd met '(1 - gehuwdheidsfrequentie op pensioendatum)'.
(1 - gehuwdheidsfrequentie op pensioendatum)

Voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de voorzieningen voor risico van deelnemers is bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Langlopende schulden

Langlopende schulden zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, inclusief de direct toe te rekenen transactiekosten. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (het ontvangen bedrag met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten).

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Daarna tegen de geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als er geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

- Actuele dekkingsgraad: (totale activa -/- schulden) / (technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers * 100%.
- Beleidsdekkingsgraad: het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad fluctueert minder dan de actuele dekkingsgraad. Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen.
- Reële dekkingsgraad: de verwachte stijging van de prijzen is meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.
- Vereiste dekkingsgraad: de benodigde dekkingsgraad gelet op de beleggingsrisico's als gevolg van het strategisch beleggingsbeleid en volgens de wettelijke rekenregels.
- Minimaal vereiste dekkingsgraad: de minimaal benodigde buffer. Als de beleidsdekkingsgraad hieronder komt, is er sprake van een dekkingstekort.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn sterk gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderinggrondslagen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten zijn opgenomen in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Dit zijn de aan werkgever en deelnemers in rekening gebrachte en te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen. Premies zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Dit zijn bijdragen van werkgever en deelnemers in het kader van de beschikbare premieregeling.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers

De beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers zijn op dezelfde wijze vastgesteld. (In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Directe beleggingsopbrengsten zijn rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten, e.d. Dividend is verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten zijn gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten:

- Er is geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen.
- Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen.
- Verkoopkosten zijn verantwoord als onderdeel van de herwaarderingen.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer zijn de externe kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Overige baten

Overige baten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen zijn de aan gewezen deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

Pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds zijn de wijzigingen in de waarde van de technische voorzieningen, onder meer door:

C&P-garantie

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening voor bepaalde oud-Philips-medewerkers.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De technische voorzieningen zijn in het verslagjaar opgerent met -0,324% (2019: -0,235%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2019.

Ontrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Ontrekkingen voor uitvoeringskosten

In de technische voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen en door het maken van kosten in het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Jaarlijks wordt per 31 december de reële waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur.

Wijziging overige actuariële grondslagen

Hieronder is opgenomen de overgang in het verslagjaar op de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020.

Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling

Uit de beschikbare premieregeling valt:

- bij overlijden voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van nabestaandenpensioen;
- bij pensionering voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van pensioen;
- bij ontslag een kapitaal vrij, dat kan worden aangewend voor inkoop van pensioen.

Overige resultaten

Een aantal oorzaken leidt tot overige resultaten:

- Vervroeging en uitstel van ingang van pensioen door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.
- Uitrust en omzetting van pensioensoorten (bijvoorbeeld uitrust van nabestaandenpensioen in een hoger ouderdomspensioen) door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.

Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers

De mutatie voorzieningen voor risico deelnemers is bepaald door de mutatie in de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds en risico deelnemers

Dit is het saldo van overgenomen en overgedragen pensioenaanspraken.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode:

- Alle ontvangsten en uitgaven zijn hierbij als zodanig gepresenteerd.
- Er is onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

5 TOELICHTING OP DE BALANS

(x € 1.000)

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

SPA belegt in beleggingsfondsen. Met het oog op transparantie is de toelichting op beleggingen gebaseerd op de beleggingen in de portefeuilles van deze beleggingsfondsen ('look through'). Toelichtingen in de paragraaf 'Risicobeheer en derivaten' kunnen daarom afwijken van de balansposten.

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	713.927	1.694.344	29.318	-35.158	2.402.431
Aankopen	493.062	813.464	22.463	-	1.328.989
Verkopen	-455.650	-825.980	-	-	-1.281.630
Overige mutaties	-	-263	300	20.952	20.989
Waardemutaties	7.334	7.502	30.055	-	44.891
Stand per 31 december 2020	<u>758.673</u>	<u>1.689.067</u>	<u>82.136</u>	<u>-14.206</u>	<u>2.515.670</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

					286.825
					<u>2.802.495</u>

	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2019	527.555	1.649.070	30.897	-13.840	2.193.682
Aankopen	97.382	550.571	20.124	-	668.077
Verkopen	-31.804	-594.950	-	-	-626.754
Overige mutaties	-	-1.321	265	-21.318	-22.374
Waardemutaties	120.794	90.974	-21.968	-	189.800
Stand per 31 december 2019	<u>713.927</u>	<u>1.694.344</u>	<u>29.318</u>	<u>-35.158</u>	<u>2.402.431</u>

Bij: Derivaten met een negatieve waarde

					295.791
					<u>2.698.222</u>

Aan- en verkopen van derivaten zijn gesaldeerd opgenomen.

Overige mutaties zijn mutaties die niet het gevolg zijn van aankopen, verkopen en waardemutaties, maar van mutaties in beleggingsdebiteuren, -crediteuren en liquide middelen vermogensbeheer. Dit zijn bijvoorbeeld te vorderen dividend (-belasting), nog af te wikkelen transacties en lopende interest.

Derivaten en collateral met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

De beleggingen zijn als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfondsen	2.802.495	2.698.222
-onder overige schulden en overlopende passiva (derivaten)	<u>-286.825</u>	<u>-295.791</u>
Subtotaal	2.515.670	2.402.431
-onder overige schulden en overlopende passiva (collateral)	<u>-66.410</u>	<u>-25.426</u>
	<u><u>2.449.260</u></u>	<u><u>2.377.005</u></u>

Onderpand (collateral) met betrekking tot derivaten

SPA belegt in derivaten. Afhankelijk van de waarde van de derivaten wordt onderpand (collateral) ontvangen of verstrekt. Bij een positieve waarde van de derivaten wordt onderpand ontvangen, bij een negatieve waarde wordt onderpand verstrekt.

Ultimo 2020 is € 85,1 miljoen aan onderpand ontvangen in liquiditeiten door een positieve waardeontwikkeling van de derivaten (2019: € 25,4 miljoen). Van de € 85,1 miljoen aan ontvangen onderpand staat € 66,4 miljoen op de balans en € 18,7 miljoen niet op de balans. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Ultimo 2020 is € 9,0 miljoen aan onderpand verstrekt in (staats)obligaties door een negatieve waardeontwikkeling van de derivaten (2019: € 0,7 miljoen in liquiditeiten). De verstrekte (staats)obligaties zijn opgenomen onder de vastrentende waarden.

Securities lending

SPA stelt een deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor uitlening aan andere marktpartijen (securities lending). SPA behoudt het economisch eigendom. De uitgeleende beleggingen blijven op de balans van SPA volgens de waarderingsgrondslagen van SPA.

Reële waarde: waarderingsmethodiek op basis van Richtlijn 290

	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxaties</u>	<u>NCW- berekeningen</u>	<u>Andere methode(n)</u>	<u>Totaal</u>
Per 31 december 2020					
Aandelen	758.673	-	-	-	758.673
Vastrentende waarden	1.689.067	-	-	-	1.689.067
Derivaten	-	-	82.136	-	82.136
Overige beleggingen	<u>-14.206</u>	-	-	-	<u>-14.206</u>
Totaal	<u><u>2.433.534</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>82.136</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>2.515.670</u></u>
	<u>Genoteerde marktprijzen</u>	<u>Onafhankelijke taxaties</u>	<u>NCW- berekeningen</u>	<u>Andere methode(n)</u>	<u>Totaal</u>
Per 31 december 2019					
Aandelen	713.927	-	-	-	713.927
Vastrentende waarden	1.694.344	-	-	-	1.694.344
Derivaten	-	-	29.318	-	29.318
Overige beleggingen	<u>-35.158</u>	-	-	-	<u>-35.158</u>
Totaal	<u><u>2.373.113</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>29.318</u></u>	<u><u>-</u></u>	<u><u>2.402.431</u></u>

Aandelen

De aandelen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Specificatie naar soort:				
Beursgenoteerde aandelenbeleggingsfondsen	<u>758.673</u>	<u>100,0</u>	<u>713.927</u>	<u>100,0</u>

Ultimo 2020 en 2019 zijn geen aandelen uitgeleend.

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Specificatie naar soort:				
Staatsobligaties	585.415	34,7	585.948	34,6
Beleggingsfondsen	<u>1.103.652</u>	<u>65,3</u>	<u>1.108.396</u>	<u>65,4</u>
	<u>1.689.067</u>	<u>100,0</u>	<u>1.694.344</u>	<u>100,0</u>

De vastrentende waarden ultimo 2020 en 2019 bestaan volledig uit genoteerde vastrentende waarden.

Ultimo 2020 is een bedrag van € 540,9 miljoen (2019: € 447,2 miljoen) aan obligaties uitgeleend (securities lending). Voor het risico van niet-teruglevering zijn zekerheden in aandelen ontvangen tot een bedrag van € 408,9 miljoen (2019: € 366,6 miljoen) en zekerheden in obligaties tot een bedrag van € 132,0 miljoen (2019: € 80,6 miljoen).

Derivaten

De derivaten zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2020	31-12-2019
Specificatie naar soort:		
Rentederivaten (renteswaps)	66.674	25.414
Valutaderivaten (valutatermijncontracten)	<u>15.462</u>	<u>3.904</u>
	<u>82.136</u>	<u>29.318</u>

SPA gebruikt uitsluitend derivaten voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, moeten zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) bevinden. SPA gebruikt derivaten om het valuta- en renterisico af te dekken (dragen bij aan een vermindering van het risicoprofiel) en om een doeltreffend portefeuillebeheer te vergemakkelijken.

Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met partijen met een hoge kredietwaardigheid. Bovendien wordt zoveel mogelijk gewerkt met onderpand.

SPA maakt gebruik van onder meer de volgende derivaten:

- Renteswaps: met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Met renteswaps wordt de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloed.
- Valutatermijncontracten: met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot de verkoop van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Met valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

De derivatenposities per 31 december 2020:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Rentederivaten (renteswaps)	2.574.046	352.796	286.122
Valutaderivaten EUR/GBP	77.359	28	641
Valutaderivaten EUR/USD	574.591	14.675	44
Valutaderivaten overig	102.143	1.462	18
		<u>368.961</u>	<u>286.825</u>

De derivatenposities per 31 december 2019:

Type contract	Contract- omvang	Activa	Passiva
Rentederivaten (renteswaps)	1.537.285	320.156	294.742
Valutaderivaten EUR/GBP	36.705	-	1.049
Valutaderivaten EUR/USD	416.373	280	-
Valutaderivaten overig	30.230	4.673	-
		<u>325.109</u>	<u>295.791</u>

Derivaten met een negatieve waarde zijn onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

De derivaten zijn als volgt op de balans opgenomen:

	31-12-2020	31-12-2019
-onder beleggingen voor risico pensioenfondsen	368.961	325.109
-onder overige schulden en overlopende passiva	<u>-286.825</u>	<u>-295.791</u>
	<u>82.136</u>	<u>29.318</u>

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

	31-12-2020	31-12-2019
Specificatie naar soort:		
Cash collateral	-	688
Liquide middelen	-14.260	-36.440
Beleggingsdebiteuren: Nog af te wikkelen transacties	44	568
Beleggingsdebiteuren: Dividend	9	10
Beleggingsdebiteuren: Overige	1	16
	<u>-14.206</u>	<u>-35.158</u>

De negatieve liquide middelen ultimo 2020 betreffen de afwikkeling van valutatermijncontracten en een margin-rekening bestemd voor de centraal geclearde swaps.

Collateral met een negatieve waarde is onder de overige schulden en overlopende passiva opgenomen.

Het collateral is als volgt op de balans opgenomen:

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
-onder beleggingen voor risico pensioenfonds	-	688
-onder overige schulden en overlopende passiva	<u>-66.410</u>	<u>-25.426</u>
	<u><u>-66.410</u></u>	<u><u>-24.738</u></u>

2. Beleggingen voor risico deelnemers

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Stand per 1 januari	327.598	322.539
Premie en stortingen	876	816
Uitkeringen en onttrekkingen	-21.261	-24.563
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	19.211	28.806
Stand per 31 december	<u><u>326.424</u></u>	<u><u>327.598</u></u>

De beleggingen voor risico deelnemer zijn als volgt gespecificeerd:

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Aandelenfonds	79.007	80.126
Obligatiefonds	130.524	132.321
Liquiditeitsfond	117.012	115.687
Beleggingsdebiteuren en -crediteuren	-119	-536
	<u><u>326.424</u></u>	<u><u>327.598</u></u>

3. Vorderingen en overlopende activa

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Vordering op werkgever inzake premiebijdragen C&P-garantie	317	686
Vordering op werkgever inzake premiebijdragen voor risico deelnemers	2	3
Vordering op werkgever inzake compensatie ziektekosten en AOW	58	29
	<u><u>377</u></u>	<u><u>718</u></u>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

4. Overige activa

	<u>31-12-2020</u>	<u>31-12-2019</u>
Liquide middelen	<u><u>8.299</u></u>	<u><u>16.365</u></u>

Onder liquide middelen zijn opgenomen kasmiddelen en onmiddellijk opeisbare banktegoeden, die niet het karakter van beleggingen hebben.

Daarnaast is onder liquide middelen de Escrowrekening ING-hiaat opgenomen. ING heeft het totaalbedrag aan pensioenhiat van alle ingestroomde medewerkers beschikbaar gesteld aan SPA. SPA heeft dit bedrag ondergebracht in een depot, de Escrowrekening ING-hiaat. SPA zorgt voor de overheveling van het pensioenhiat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerders zijn onder overige beleggingen opgenomen. Er zijn geen kredietfaciliteiten van toepassing.

Het kredietrisico van banken wordt gemitigeerd door gebruik te maken van banken met een zo hoog mogelijke rating. Door de sectorbrede ratingverlaging van banken kan AAA niet meer worden gehanteerd, omdat er dan te weinig partijen zijn voor de vereiste transacties (m.n. swaps). Er wordt gespreid (meerdere tegenpartijen) zaken gedaan met zeer grote, gerenommeerde banken met minimaal een A-rating.

De banktegoeden worden zo laag mogelijk gehouden.

PASSIVA

5. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

	Beleggings- reserve	Overige reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2020	254.896	-323.197	97.563	29.262
Uit bestemming saldo van baten en lasten	59.937	-185.440	7.410	-118.093
Stand per 31 december 2020	<u>314.833</u>	<u>-508.637</u>	<u>104.973</u>	<u>-88.831</u>

	Beleggings- reserve	Overige reserve	Reserve algemene risico's	Totaal
Stand per 1 januari 2019	243.973	-242.609	86.540	87.904
Uit bestemming saldo van baten en lasten	10.923	-80.588	11.023	-58.642
Stand per 31 december 2019	<u>254.896</u>	<u>-323.197</u>	<u>97.563</u>	<u>29.262</u>

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Solvabiliteit				
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	2.780.326	96,9	2.714.027	101,1
Af: (technische) voorzieningen voor risico pensioenfondsen én risico deelnemers	2.869.157	100,0	2.684.765	100,0
Eigen vermogen	-88.831	-3,1	29.262	1,1
Af: vereist eigen vermogen	419.806	14,6	352.459	13,1
Vrij vermogen	-508.637	-17,7	-323.197	-12,0
Minimaal vereist eigen vermogen	104.973	3,7	97.563	3,6
Actuele dekkingsgraad		96,9		101,1
Beleidsdekkingsgraad		92,8		100,0
Reële dekkingsgraad		78,0		82,8

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt SPA gebruik van het standaardmodel van het besluit FTK. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in de paragraaf 'Risicobeheer en derivaten'.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan bevindt SPA zich in een situatie van dekkingstekort. Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad, maar wel tenminste gelijk is aan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan bevindt SPA zich in een situatie van reservetekort.

Ultimo 2020 bevindt SPA zich in situatie van een dekkingstekort. Omdat de beleidsdekkingsgraad lager is dan 100%, is er ultimo 2020 tevens sprake van onderdekking.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad is als volgt:

	2020	2019
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	101,1	103,7
Uitkeringen	-	0,1
Beleggingsresultaat	3,7	10,0
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	-9,6	-11,8
Overige oorzaken	1,7	-0,9
Dekkingsgraad per 31 december	<u>96,9</u>	<u>101,1</u>

Onder "overige oorzaken" is in 2020 onder meer het effect van de overgang op de Prognose tafel AG2020 opgenomen.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad is de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat het pensioenfonds theoretisch voldoende vermogen heeft om aan de pensioenverplichtingen te voldoen én om de pensioenen volledig te verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad ultimo 2020 is 78,0%.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft sinds 2015 een reservetekort en heeft bij DNB een herstelplan ingediend. Uit de op 23 maart 2021 ingediende evaluatie van het herstelplan blijkt dat herstel wordt verwacht binnen 6 jaar - en dus binnen de gestelde maximale hersteltermijn - zonder aanvullende maatregelen. Een belangrijke bijdrage aan het herstel wordt geleverd doordat er voorlopig geen indexatie mogelijk is.

Ultimo april 2021 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 96,2%.

6. Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Mutatieoverzicht technische voorzieningen

	Technische voorzieningen
Stand per 1 januari 2020	2.357.167
Mutatie technische voorzieningen	185.566
Stand per 31 december 2020	<u>2.542.733</u>
	Technische voorzieningen
Stand per 1 januari 2019	2.081.347
Mutatie technische voorzieningen	275.820
Stand per 31 december 2019	<u>2.357.167</u>

Mutatie technische voorzieningen

	2020	2019
C&P-garantie	294	513
Rentetoevoeging	-7.252	-4.042
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-46.619	-42.687
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-1.563	-1.329
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.277	-1.679
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	280.714	308.825
Wijziging overige actuariële grondslagen	-55.246	-
Resultaat op sterfte	-756	-2.726
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-71	-77
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling	15.967	19.558
Overige resultaten	-1.179	-536
	<u>185.566</u>	<u>275.820</u>

Het effect door de overgang op de Prognosetafel AG2020 is opgenomen onder 'wijziging overige actuariële grondslagen'. Dit heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 55,2 miljoen. Zie voor de toelichting van de overige posten de toelichting van de mutatie technische voorzieningen in de staat van baten en lasten.

Specificatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds:

	31-12-2020	31-12-2019
Gewezen deelnemers met voortzetting	25.127	25.948
Gewezen deelnemers	1.556.389	1.470.392
Pensioentrekkenden	944.096	842.943
Schadereserve	5.268	5.177
Voorziening C&P-garantie	4.746	5.175
Voorziening Akzo-garantie	155	247
Additionele kostenvoorziening	6.952	7.285
	<u>2.542.733</u>	<u>2.357.167</u>

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw en zijn er geen actieve deelnemers meer.

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De per 1 januari 2014 gesloten pensioenregeling was een hybride regeling:

- ATOS ML: een middelloonregeling die gold voor het inkomen tot € 43.356 per jaar (inclusief eindejaarsuitkering en/of vakantiegeld).
- ATOS BP: boven dit inkomen gold een beschikbare premieregeling.

De pensioen(richt)leeftijd is 65 jaar, maar het is mogelijk om eerder of later met pensioen te gaan.

Eerder zijn al de ATOS ML en BP (62,5) - een regeling met eenzelfde opzet, maar met een pensioen(richt)leeftijd van 62,5 jaar - en de twee eindloonregelingen gesloten.

De pensioenregelingen voorzien in een ouderdomspensioen, onder voorwaarden een wezenpensioen en de mogelijkheid om het overlijdensrisico voor de partner af te dekken door uitruil van ouderdomspensioen in nabestaandenpensioen.

ATOS BP bood de mogelijkheid om bij te sparen.

Toeslagverlening

ATOS ML heeft een voorwaardelijke toeslagverlening. Er is geen recht op toeslag en het is niet zeker óf en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening plaatsvindt. Voor de toeslagverlening wordt geen geld gereserveerd en geen premie betaald. De toeslag wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

7. Voorzieningen voor risico deelnemers

	2020	2019
Stand per 1 januari	327.598	322.539
Premie en stortingen	876	816
Uitkeringen en onttrekkingen	-21.261	-24.563
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	19.211	28.806
Stand per 31 december	<u>326.424</u>	<u>327.598</u>

8. Langlopende schulden

	31-12-2020	31-12-2019
Escrowrekening ING-hiaat	<u>1.101</u>	<u>1.146</u>

Onder liquide middelen is de Escrowrekening ING-hiaat opgenomen. ING heeft het totaalbedrag aan pensioenhiaat van alle ingestroomde medewerkers beschikbaar gesteld aan SPA. SPA heeft dit bedrag ondergebracht in een depot, de Escrowrekening ING-hiaat. SPA zorgt voor de overheveling van het pensioenhiaat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

Het merendeel van de schuld heeft een looptijd van langer dan 5 jaar.

9. Overige schulden en overlopende passiva

	31-12-2020	31-12-2019
Derivaten met een negatieve waarde	286.825	295.791
Ontvangen collateral	66.410	25.426
Reservering omzetbelasting	-	3.249
Afdracht loonheffing en premies	1.028	972
Uitkeringen	753	669
Te betalen administratiekosten	145	137
Te betalen adviseurskosten	48	51
Te betalen vermogensbeheerkosten	767	1.104
Te betalen overige kosten	192	35
Verzekeringsmaatschappij	-	186
Waardeoverdrachten voor risico pensioenfonds	-	67
Waardeoverdrachten voor risico deelnemers	-	43
	<u>356.168</u>	<u>327.730</u>

De derivaten zijn met name renteswaps, afgesloten voor de rentehedge. Door rentedalingen hebben deze een negatieve waarde (2020: € -286,8 miljoen; 2019: € -295,8 miljoen). Voor dezelfde rentehedge zijn ook renteswaps afgesloten die bij rentedaling een positieve waardeontwikkeling laten zien (2020: € +368,9 miljoen; 2019: € +325,1 miljoen). Het saldo van deze twee posities is in 2020 toegenomen (2020: € +82,1 miljoen; 2019: € +29,3 miljoen).

Afhankelijk van de waarde van de derivaten wordt onderpand (collateral) ontvangen of verstrekt. Bij een positieve waarde van de derivaten wordt onderpand ontvangen, bij een negatieve waarde wordt onderpand verstrekt. Ultimo 2020 is € 85,1 miljoen aan onderpand in liquiditeiten ontvangen en is geen onderpand in liquiditeiten verstrekt. Van de € 85,1 miljoen aan ontvangen onderpand staat € 66,4 miljoen op de balans en € 18,7 miljoen niet op de balans. Het ontvangen onderpand dient als zekerheid en moet worden terugbetaald als het contract is nagekomen en de zekerheid niet moet worden ingeroepen.

Alle schulden hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het doel van SPA is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden, nabestaanden en arbeidsongeschikte deelnemers. Om dit doel te realiseren streeft SPA naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen. SPA wordt hierbij geconfronteerd met risico's.

Het belangrijkste risico is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat SPA niet over voldoende vermogen beschikt voor dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van algemeen geldende normen en specifieke door het FTK opgelegde normen. Als de solvabiliteit zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte is voor toeslagverlening. In het uiterste geval moet SPA de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat SPA over minder vermogen beschikt dan vereist.

	31-12-2020	31-12-2019
Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:		
(Technische) voorzieningen voor risico pensioenfonds én risico deelnemers	2.869.157	2.684.765
Buffers:		
S1 Renterisico	6.372	56.866
S2 Risico zakelijke waarden	279.844	196.613
S3 Valutarisico	138.461	95.482
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	156.308	146.775
S6 Verzekeringstechnisch risico	72.421	69.008
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheerrisico	55.412	49.352
Diversificatie effect	-289.012	-261.637
Totaal S (vereiste buffers)	<u>419.806</u>	<u>352.459</u>
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)	3.288.963	3.037.224
Aanwezig vermogen (totaal activa - schulden)	2.780.326	2.714.027
Tekort	<u><u>-508.637</u></u>	<u><u>-323.197</u></u>

SPA heeft voor de afdekking van risico's derivaatcontracten afgesloten. Hiermee is bij het bepalen van de vereiste buffers rekening gehouden. Bij de berekening van de buffers past het SPA het standaardmodel van het besluit FTK toe, waarbij uitgegaan wordt van het vereist vermogen in evenwichtssituatie, gebaseerd op de strategische asset mix. Verondersteld wordt dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen manifesteren (diversificatie). Dit diversificatie-effect zorgt voor een vermindering van het totaal aan vereiste buffers.

Beleid en risicobeheer

In de Pensioenwet zijn solvabiliteitsregels bepaald. Het FTK geeft invulling aan deze regels, zoals de wijze waarop solvabiliteit wordt getoetst.

Het bestuur heeft met ALM-studies een beleidskader vastgesteld, gebaseerd op de doelstellingen van SPA. Het beleidskader geeft maatregelen aan bij een benodigde verbetering van de solvabiliteit. Het beleidskader is integraal opgezet (risico's worden niet afzonderlijk maar in relatie tot elkaar beoordeeld) en geeft de ruimte (risicobudget) aan voor het beleggingsbeleid. De beleggingscommissie geeft verder uitvoering aan het beleggingsbeleid, zoals met richtlijnen en rapportagestructuren.

Het solvabiliteitsrisico is één van de belangrijkste risico's.

Het is vooral de beweging van de marktrente die de solvabiliteit (in de wettelijk voorgeschreven beleidsdekkingsgraad) van SPA in gevaar kan brengen. Dit is het renterisico.

De beleggingsportefeuille bestaat uit twee delen:

- De Risk Control (RC)-portefeuille heeft als doel de waardeontwikkeling van de pensioenverplichting voor een bepaald percentage te volgen.
- De Return-portefeuille heeft als doel waarde toe te voegen aan de totale portefeuille.

Door de opzet en inrichting van de RC-portefeuille wordt het renterisico (onderdeel van het marktrisico), voor een (strategisch) deel beperkt. Omdat na 2015 de kans op een rentestijging op de wat langere termijn hoger wordt ingeschat dan de kans op een rentedaling, was het renterisico in de portefeuille ultimo 2020 voor 20% (marktrente) afgedekt. Er wordt daarmee om strategische redenen bewust een korte termijn solvabiliteitsrisico gelopen.

Een risico is dat de pensioenverplichting zich anders ontwikkelt dan de RC-portefeuille. Aan de pensioenverplichtingskant wordt dit risico beperkt door minimaal een keer per kwartaal de actuele kasstromen te berekenen, die dan als actuele benchmark gelden. Aan de beleggingskant wordt dit risico beperkt door deze actualisatie van de benchmark en door een beperkt aantal staatsobligaties toe te staan in de RC-portefeuille. De ontwikkeling van de pensioenverplichtingen en de RC-portefeuille wordt gevolgd met rapportages, waarbij wordt beoordeeld of de strategische renteafdekking werkt en wat de effecten zijn van diverse ontwikkelingen met ex post afwijkingen (zoals spread-ontwikkelingen).

Het doel van de Return-portefeuille is extra rendement te realiseren ten opzichte van de RC-portefeuille. De doelstelling is een totaal verwacht rendement van minstens de performance vergelijkingsbenchmark, die samengesteld is uit een gewogen vijftal benchmarks van de verschillende asset categorieën. Om het risico van een (te) eenzijdige visie op de markten te voorkomen is de Return-portefeuille verspreid over meer dan één vermogensbeheerder en twee portefeuilles.

Over de beleggingsportefeuille wordt marktrisico gelopen.

S1 - S4 Marktrisico's

Het marktrisico omvat het renterisico, het prijs(koers)risico en het valutarisico. Marktrisico omvat de mogelijkheden voor winst of verlies door een verandering van marktfactoren. Marktfactoren zijn bijvoorbeeld marktprijzen van aandelen, vastgoed en private equity (prijsrisico), maar ook valutakoersen (valutarisico) en rentes (renterisico).

De strategie van SPA met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerst volgens de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overallmarktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

De mate waarin de beleggingsportefeuille gevoelig is voor het rente, prijs- en valutarisico is hierna toegelicht. Vervolgens zijn de overige risico's toegelicht.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de looptijd van de beleggingen meer overeenkomt met de looptijd van de verplichtingen.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten met duration. Duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor rentebewegingen weer.

	31-12-2020		31-12-2019	
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	1.689.067	7,2	1.694.344	6,9
Vastrentende waarden (incl. derivaten)	1.771.203	8,2	1.723.662	6,4
Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	2.542.733	18,2	2.357.167	18,2

Een verschuiving van 1 procentpunt naar boven of beneden van de gemiddelde rente betekent een verandering van de omvang van de pensioenverplichtingen van circa 18,2% (2019: circa 18,2%).

Ultimo 2020 is de duration van de beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen ('duration-mismatch'). Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van de beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de reële marktrentestructuur), waardoor de dekkingsgraad stijgt. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Renterisico's kunnen worden afgedekt met renteswaps en vastrentende waarden. Zoals aangegeven wordt het renterisico in de RC-portefeuille voor een (strategisch) deel afgedekt. SPA heeft de afdekking van het renterisico sinds 2016 verlaagd naar 20% (marktrente).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd op basis van 'look through' is als volgt:

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Resterende looptijd < 1 jaar	394.263	23,5	362.937	21,4
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	454.012	27,1	557.854	33,0
Resterende looptijd > 5 jaar	829.282	49,4	770.789	45,6
	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>	<u>1.691.580</u>	<u>100,0</u>

S2 en S4 Prijsrisico

Het prijsrisico is het risico van waardewijzigingen door prijsontwikkelingen, veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen zijn gewaardeerd tegen reële waarde (waardewijzigingen direct in het saldo van baten en lasten verwerkt), zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door spreiding en beperking van het risicobudget.

	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Specificatie participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen naar sector op basis van 'look through':				
Participaties in vastgoedmaatschappijen	19.818	100,0	21.866	100,0
	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Specificatie participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	506	2,6	663	3,0
Europa niet EU	1.055	5,3	339	1,6
Noord-Amerika	4.617	23,3	5.973	27,3
Midden- en Zuid-Amerika	-	-	49	0,2
Azië, excl. Japan	6.326	31,9	4.923	22,5
Pacific	6.904	34,8	8.738	40,0
Overige	410	2,1	1.181	5,4
	19.818	100,0	21.866	100,0
	31-12-2020		31-12-2019	
	In %		In %	
Specificatie aandelen naar sector op basis van 'look through':				
Basismaterialen	61.292	8,4	41.956	6,2
Communicatie diensten	58.546	8,1	38.554	5,7
Cyclische consumptiegoederen	111.859	15,4	74.603	11,1
Defensieve consumptiegoederen	50.100	6,9	58.997	8,7
Energie	31.741	4,4	36.279	5,4
Financiële dienstverlening	137.013	18,9	122.508	18,2
Gezondheidszorg	54.255	7,5	81.920	12,1
Industrie	58.741	8,1	74.424	11,0
Nutsbedrijven	22.732	3,1	25.284	3,8
Technologie	136.508	18,8	118.439	17,6
Overige	3.918	0,4	1.706	0,2
	726.705	100,0	674.670	100,0

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Specificatie aandelen naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	151.513	20,9	179.309	26,6
Europa niet EU	71.905	9,9	58.188	8,6
Noord-Amerika	142.035	19,6	231.453	34,3
Midden- en Zuid-Amerika	11.044	1,5	6.343	0,9
Azië, excl. Japan	242.616	33,4	107.009	15,9
Pacific	85.499	11,8	83.065	12,3
Overige	22.093	2,9	9.303	1,4
	<u>726.705</u>	<u>100,0</u>	<u>674.670</u>	<u>100,0</u>

S3 Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat de waarde van de vreemde valuta ten opzichte van de euro daalt. Dit geldt voor beleggingen met een prijs niet in euro's.

Het beleid van SPA voor de middelloon- en eindloonregeling is dat het valutarisico voor tussen de 47,5% en 52,5% wordt afgedekt. Dit gebeurt door het afdekken van alle vastrentende waarden in Amerikaanse Dollar, Britse Pond en Japanse Yen. Als de totale valutaexposure dan nog niet voor minimaal 47,5% is afgedekt, dan wordt de aandelenexposure in Amerikaanse Dollar, Britse Pond en Japanse Yen afgedekt tot een dusdanige hoogte dat alsnog minimaal 47,5% van de totale valutaexposure is afgedekt.

Het beleid van SPA voor de beschikbare premiereregeling is volledige afdekking van de risico's voor Amerikaanse Dollar, Japanse Yen en Britse Pond door het afsluiten van valutatermijncontracten.

De vreemde valutapositie per beleggingscategorie na afdekking door valutaderivaten op basis van 'look through':

	31-12-2020	31-12-2019
Participaties in vastgoedbeleggingsinstellingen	19.466	21.449
Aandelen	640.902	576.116
Vastrentende waarden	538.083	446.536
Derivaten	-805.300	-520.215
Overige beleggingen	8.622	14.466
	<u>401.773</u>	<u>538.352</u>

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten op basis van 'look through':

	Positie voor afdekking	Valuta- derivaten	Nettopositie na afdekking 2020	Nettopositie na afdekking 2019
Euro (EUR)	1.293.764	820.079	2.113.843	1.862.797
Australische Dollar (AUD)	17.399	-4.486	12.913	8.481
Canadese Dollar (CAD)	10.048	1.458	11.506	13.897
Zwitserse Frank (CHF)	17.142	-5.194	11.948	14.527
Deense Kroon (DKK)	5.750	-4.039	1.711	1.455
Brits Pond Sterling (GBP)	72.996	-92.503	-19.507	26.883
Hongkongse Dollar (HKD)	81.567	-	81.567	48.845
Japanse Yen (JPY)	99.769	-132.040	-32.271	44.162
Noorse Kroon (NOK)	6.022	-199	5.823	12.440
Zweedse Kroon (SEK)	10.106	-955	9.151	12.772
Singaporese Dollar (SGD)	11.639	-234	11.405	7.964
US Dollar (USD)	568.985	-590.183	-21.198	195.689
Overige	305.212	23.513	328.725	151.237
	<u>2.500.399</u>	<u>15.217</u>	<u>2.515.616</u>	<u>2.401.149</u>

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico dat een tegenpartij niet in staat is aan zijn (betalings)verplichting te voldoen. Dit risico speelt vooral bij vastrentende waarden. SPA heeft zijn vermogensbeheer volledig uitbesteed. In het uitbestedingsbeleid zijn maatregelen genoemd om dit kredietrisico te beperken c.q. uit te sluiten. De kredietwaardigheid van de tegenpartij en de spreiding over meer partijen is bijvoorbeeld een belangrijke voorwaarde om dit risico te beperken.

Specificatie vastrentende waarden naar soort op basis van 'look through':	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Staatsobligaties	1.053.193	62,8	972.970	57,5
Bedrijfsobligaties	532.071	31,7	609.144	36,0
Hypotheken	13.697	0,8	18.376	1,1
Inflation linked bonds	18.002	1,1	26.495	1,6
Geldmiddelen	60.594	3,6	64.595	3,8
	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>	<u>1.691.580</u>	<u>100,0</u>

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
Specificatie vastrentende waarden naar regio op basis van 'look through':				
Europa EU	1.129.200	67,4	1.202.555	71,1
Europa niet EU	45.684	2,7	38.446	2,3
Noord-Amerika	265.405	15,8	267.323	15,8
Midden- en Zuid-Amerika	70.181	4,2	34.501	2,0
Azië, excl. Japan	45.510	2,7	20.698	1,2
Pacific	57.682	3,4	86.543	5,1
Overige	63.895	3,8	41.514	2,5
	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>	<u>1.691.580</u>	<u>100,0</u>

De kredietwaardigheid van debiteuren van de vastrentende portefeuille op basis van 'look through' is in het volgende overzicht weergegeven:

	31-12-2020		31-12-2019	
		In %		In %
AAA	92.477	5,5	91.335	5,4
AA	532.727	31,8	556.057	32,9
A	276.807	16,5	361.872	21,4
BBB	279.112	16,6	259.137	15,3
Lager dan BBB	368.266	22,0	293.663	17,4
Geen rating (m.n. deposito's of repo's die van nature geen rating hebben)	128.168	7,6	129.516	7,6
	<u>1.677.557</u>	<u>100,0</u>	<u>1.691.580</u>	<u>100,0</u>

Kredietrisico speelt ook een grote rol bij derivaten. Dit risico wordt onder meer beperkt door strikte toepassing van het uitbestedingsbeleid. Daarnaast heeft SPA in het mandaat van de beheerder van de RC-portefeuille voorwaarden opgenomen die de risico's bij derivaten voldoende beperken. Een belangrijke voorwaarde daarbij is de vereiste van collateral (onderpand) voor de openstaande positie. Ultimo 2020 is € 85,1 miljoen aan onderpand ontvangen in liquiditeiten (2019: € 25,4 miljoen). Ultimo 2020 is € 9,0 miljoen aan onderpand verstrekt in (staats)obligaties (2019: € 0,7 miljoen in liquiditeiten).

S6 Verzekeringstechnisch risico

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn het langlevens- en overlijdensrisico.

Langlevensrisico

Het belangrijkste verzekeringstechnische risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de bepaling van de technische voorzieningen. De opbouw van het pensioenvermogen volstaat dan niet voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2020 met adequate correcties voor ervaringssterfte (ervaringssterfte-tabel "Mercer Hoog") is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat SPA in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico is uitgedrukt in risicokapitalen. Het overlijdensrisico is niet herverzekerd.

S7 Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan SPA op korte termijn niet aan haar verplichtingen voldoen. Het gaat hierbij dus om de kortere termijn, bij de overige risico's vooral de langere termijn (solvabiliteit).

Het liquiditeitsrisico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten. De beleggingsportefeuille is heel liquide.

S8 Concentratierisico

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van beleggingen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Als aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

Grote posten zijn een vorm van concentratierisico. Een grote post is een post die meer dan 2% van het balanstotaal is. Om dit te bepalen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur (land of tegenpartij) worden gesommeerd. De grote posten zijn in het volgende overzicht weergegeven:

	31-12-2020	31-12-2019
Belgische staat	106.602	119.656
Franse staat	147.685	140.536
Italiaanse staat	91.650	97.085
Oostenrijkse staat	120.801	114.554
Spaanse staat	112.607	114.118
BlackRock Funds ICAV - Global High Yield (Vastrentende waarden)	64.563	-
BlackRock Global Funds - ESG Emerging Markets (Vastrentende waarden)	91.265	-
BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond (Vastrentende waarden)	334.437	330.785
BlackRock ICS Euro Liquidity Fund (Vastrentende waarden)	235.031	181.597
BlackRock ICS Euro Liquid Environmentally Aware Fund (Vastrentende waarden)	-	147.802
GMO Core Plus Bond Fund (Vastrentende waarden)	-	73.090
GMO Emerging Country Debt Fund (Vastrentende waarden)	164.800	84.906
iShares (Vastrentende waarden)	-	71.788
BlackRock CCF Developed World ESG Screened Index Fund (Aandelen)	165.783	-
BlackRock Emerging Markets Index Fund (Aandelen)	116.953	-
GMO Emerging Markets Fund (Aandelen)	249.089	131.906
GMO International Equity Fund (Aandelen)	203.249	198.193
GMO Quality Fund (Aandelen)	-	74.007
iShares (Aandelen)	-	125.396

Dit zijn weliswaar beleggingen die aan de definitie van grote post voldoen, maar die niet leiden tot een concentratierisico waarvoor extra buffers of maatregelen nodig zijn. Het zijn zeer degelijke Europese staatsobligaties en zeer liquide en breed gespreid belegde beleggingsfondsen, waaronder liquiditeitsfondsen.

SPA had in 2020 een hoge concentratie van beleggingen in enkele BlackRock ETF's (€ 725,3 miljoen), namelijk BlackRock Funds ICAV - Global High Yield, BlackRock Global Funds - ESG Emerging Markets, BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond en BlackRock Institutional Cash Series Euro Liquidity Fund. Dit zijn zeer liquide en breed gespreid beursgenoteerde beleggingsfondsen. Deze concentratie is feitelijk cash en near cash, gespreid in meer dan 3000 kortlopende titels. Van een materiële concentratie is daarom geen sprake.

De risico's van deze concentraties werden lager ingeschat dan de risico's van verdere spreiding, wat beleggen in minder veilige landen of in landen met extreem lage rente zou betekenen. Het kredietrisico en marktrisico van alternatieve landen werd als meer bezwaarlijk gezien dan het concentratierisico.

S9 Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Deze risico's worden beheerst door hoge kwaliteitseisen te stellen aan de bij de uitvoering betrokken organisaties op het gebied van interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij BlackRock (66,0% van de portefeuille), Grantham, Mayo Van Otterloo (GMO; 33,6% van de portefeuille) en bankrekeningen (0,4% van de portefeuille). Met deze partijen zijn overeenkomsten en service level agreements (SLA) afgesloten. De afhankelijkheid van deze partijen wordt beheerst door de bewaring van stukken uit de beleggingsportefeuille bij CACEIS Bank SA, Netherlands Branch (custodian).

De pensioenuitvoering is uitbesteed aan Achmea Pensioenservices N.V. Met Achmea Pensioenservices N.V. is een overeenkomst en een SLA afgesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders, custodian en pensioenuitvoerder met performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE-rapportages).

Omdat hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's, zijn hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

Systeemrisico

Het systeemrisico is het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor SPA niet beheersbaar.

S10 Actief beheerrisico

Het actief beheerrisico heeft betrekking op de ruimte om bij de uitvoering van het beleggingsbeleid af te wijken van de strategisch nageleefde portefeuille. De mate van actief beheer is bepaald aan de hand van de tracking error ten opzichte van de voor de portefeuille vastgestelde benchmark. De mate van het actief beheerrisico is bepaald aan de hand van de total expense ratio.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is een relatie tussen SPA en Atos Nederland B.V. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 met Atos nog gelden, zijn enkele afspraken over samenwerking, informatie-uitwisseling en het faciliteren van diverse materiële en immateriële ondersteuning.

Transacties met bestuurders

De beloning van bestuurders is toegelicht bij de pensioenuitvoeringskosten (zie "6. Toelichting op de staat van baten en lasten"). Er zijn geen leningen verstrekt aan en er zijn geen vorderingen op (voormalige) bestuurders. Vier bestuurders, de directeur en medewerkers van het pensioenbureau nemen deel aan de pensioenregeling van SPA.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende contractuele verplichtingen

SPA heeft per 1 januari 2017 een nieuwe pensioenbeheerovereenkomst afgesloten met Achmea Pensioenservices N.V. voor 7 jaar. Deze overeenkomst eindigt per 31 december 2023. SPA heeft de mogelijkheid tot tussentijdse opzegging bij een besluit tot ontbinding. De jaarlijkse vaste vergoeding bedroeg in 2020 € 0,6 miljoen (2019: € 0,6 miljoen). De totale verplichting voor de resterende looptijd ultimo 2020 is € 1,8 miljoen (ultimo 2019: € 2,4 miljoen).

Onderpand met betrekking tot derivaten

Ultimo 2020 is € 85,1 miljoen (2019: € 25,4 miljoen) aan onderpand ontvangen in liquiditeiten door een positieve waardeontwikkeling van de derivaten. Het ontvangen onderpand staat niet ter vrije beschikking.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per einde 2020 dan op grond van dit jaarrapport kan worden verkregen.

Nieuwe rentetermijnstructuur 2021

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2020 en de actuariële grondslagen en veronderstellingen opgenomen in de specifieke grondslagen (zie "4 Algemene toelichting"). DNB heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Dit zal, samen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente, leiden tot hogere technische voorzieningen en een lagere dekkingsgraad.

De actuele dekkingsgraad zou ultimo 2020 96,3% zijn, als de nieuwe rentetermijnstructuur 2021 zou zijn toegepast.

Concentratie beleggingen

SPA had in 2020 een hoge concentratie van beleggingen in enkele beleggingsfondsen en in Europese staatsobligaties. De BlackRock ETF's (€ 725,3 miljoen) maken hier een groot deel van uit. Dit betreffen weliswaar beleggingen die aan de definitie van grote post voldoen, maar die niet leiden tot een heel risicovol concentratierisico. Het betreffen immers fondsen die beursgenoteerd, zeer liquide en breed gespreid belegd zijn. Deze concentratie is feitelijk cash en near cash, gespreid in meer dan 3000 kortlopende titels. Van een materiële concentratie is daarom geen sprake.

In de eerste helft van 2021 zijn de twee grootste posities de € 405 miljoen in het BlackRock ICS EUR Ultra Short Bond Agency en de € 297 miljoen in het BlackRock Global Funds - Euro Short Duration Bond. Dit betreffen zeer breed gespreide fondsen, die in vastrentende waarden beleggen met een iets langere duration dan het liquiditeitsfonds van BlackRock en die daarom ook een wat hoger rendement geven. Het is echter ook zeer liquide, omdat het grotendeels in kortlopende titels belegd en zodoende als een soort "near cash" kan functioneren.

De posities in het GMO Emerging Markets Fund (€ 229 miljoen) en het GMO Emerging Country Debt Fund (€ 180 miljoen) zijn ook zeer breed gespreide beleggingsfondsen, waarvan de eerste een aandelenfonds is en de tweede belegd in staatsobligaties van emerging markets. In beide gevallen is er geen sprake van een materiële concentratie in 1 of meer financiële instrumenten.

Ook de andere grote concentraties betreffen beleggingsfondsen (BR- en GMO-fondsen), die zeer liquide en breed gespreid zijn, i.c. over een groot aantal aandelen die per aandeel ruim onder een concentratie van 1,25% van de portefeuille blijven. De concentraties in Europese staatsobligaties zijn zeer degelijke euro staatsobligaties. Dit concentratierisico is sterk afgenomen in deze categorie vergeleken met eerdere jaren. Alleen de belegging in Belgische staatsobligaties (€ 78 miljoen) komt nog boven de 2%-grens uit. Dit wordt minder risicovol geacht dan spreiding naar andere landen, die of geen rendement geven of meer risicovol zijn.

6 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

(x € 1.000)

10. Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	2020	2019
Premiebijdragen van werkgever (C&P-garantie)	317	571

Vanaf 1 januari 2014 is er geen actieve pensioenopbouw meer. Er zijn geen actieve deelnemers meer en er wordt geen premie meer door de sponsor afgedragen.

De premiebijdragen van de werkgever in 2019 en 2020 zijn de premiebijdragen voor oud-Philips-medewerkers (C&P-garantie), afhankelijk van de indexatie van Philips.

11. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	2020	2019
Premiebijdragen voor risico deelnemers	35	39

De premiebijdragen voor risico deelnemers zijn de overheveling van het pensioenhiat, inclusief renteopbrengsten, vanuit het depot (Escrowrekening ING-hiaat) naar de pensioenvoorziening van de medewerkers.

De kostendeekkende premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt over 2020 € 360.000. Dit betreft de C&P-garantie en het ING-hiaat tezamen.

De feitelijk betaalde premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet bedraagt over 2020 € 35.000. Dit betreft alleen het ING-hiaat.

12. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

2020	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogens- beheer	Totaal
Aandelen	18.910	7.334	-1.115	25.129
Vastrentende waarden	34.145	7.502	-2.268	39.379
Derivaten	-740	30.055	-	29.315
Overige beleggingen	-1.201	-	-	-1.201
Overige opbrengsten en lasten	-100	-	-421	-521
	51.014	44.891	-3.804	92.101

2019	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Aandelen	25.868	120.794	-1.683	144.979
Vastrentende waarden	31.116	90.974	-1.323	120.767
Derivaten	-2.177	-21.968	-4	-24.149
Overige beleggingen	-522	-	-	-522
Overige opbrengsten en lasten	-41	-	-304	-345
	<u>54.244</u>	<u>189.800</u>	<u>-3.314</u>	<u>240.730</u>

De kosten van vermogensbeheer zijn de kosten die door de custodian en vermogensbeheerders direct bij het pensioenfonds in rekening zijn gebracht. De kosten voor 2020 bestaan voor € 2,8 miljoen (2019: € 2,4 miljoen) uit beheervergoedingen en voor € 1,0 miljoen (2019: € 0,9 miljoen) uit overige vermogensbeheerkosten (o.a. kosten voor advies, bewaarloon en beleggingsadministratie). De beheervergoedingen 2020 zijn onder meer hoger door de vrijval in 2019 van te hoge inschattingen van destijds nog niet ontvangen facturen BlackRock over 2018.

De transactiekosten zijn de kosten die gemaakt worden om de effectentransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze zijn onderdeel van de indirecte beleggingsopbrengsten en bedragen over 2020 € 4,8 miljoen (2019: € 1,5 miljoen).

13. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

2020	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-	19.824	-613	19.211

2019	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	-	29.314	-508	28.806

In 2020 is aan management fee € 0,5 miljoen over 2019 en € 0,1 miljoen over 2018 (nihil over 2020) in rekening gebracht. In 2019 is aan management fee € 0,4 miljoen over 2018 en € 0,1 miljoen over 2017 (nihil over 2019) in rekening gebracht.

14. Overige baten

	2020	2019
Vergoeding uitvoering ING-hiaat tot en met 2018	-	145
Kostenbesparing aan- en verkopen beleggingen risico deelnemers	29	40
Vrijval reservering omzetbelasting	3.249	-
Vrijval schuld verzekeringsmaatschappij	186	-
	<u>3.464</u>	<u>185</u>

15. Pensioenuitkeringen

	2020	2019
Ouderdoms- en vroegpensioen	40.842	37.158
Partnerpensioen	5.208	4.875
Wezenpensioen	285	306
Arbeidsongeschiktheidspensioen	288	316
Afkopen	71	36
	<u>46.694</u>	<u>42.691</u>

De post afkopen is de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 497,27 (2019: € 484,09) per jaar overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

De toeslag op de uitkeringen per 1 januari 2020, zoals vastgesteld door het bestuur, is 0% (2019: 0%).

16. Pensioenuitvoeringskosten

	2020	2019
Salaris- en administratiekosten	1.148	947
Adviseurs- en controlekosten	74	69
Overige kosten	341	313
	<u>1.563</u>	<u>1.329</u>

Honoraria onafhankelijke accountant

	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2020			
Controle van de jaarrekening	45	-	45
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>45</u>	<u>-</u>	<u>45</u>
	Onafhankelijke accountant	Overig netwerk	Totaal
2019			
Controle van de jaarrekening	45	-	45
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	<u>45</u>	<u>-</u>	<u>45</u>

Bovenstaand is opgegeven de in het verslagjaar ten laste gebrachte honoraria voor controle van de jaarrekening en verslagstaten en de honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de onafhankelijke accountant. Deze werkzaamheden zijn voor 2020 en 2019 uitgevoerd door Baker Tilly Netherlands N.V.

Naleving wet- en regelgeving

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat SPA in het verslagjaar 2020 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd.

Personeelsleden

Bij SPA waren ultimo 2020 2 werknemers in vaste dienst en 2 medewerkers die op inhuurbasis werkzaamheden verrichtten.

Bezoldiging bestuurders

Drie bestuursleden ontvangen een vergoeding van SPA. Deze vergoeding heeft betrekking op werkzaamheden voor bestuurs- en commissievergaderingen en bestaat uit vacatiegeld (interne bestuursleden: € 400,- per vergadering; extern bestuurslid: € 43.409 per jaar), vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten.

17. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

	2020	2019
C&P-garantie	294	513
Rentetoevoeging	-7.252	-4.042
Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen	-46.619	-42.687
Onttrekkingen voor uitvoeringskosten	-1.563	-1.329
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.277	-1.679
Wijziging DNB rentetermijnstructuur	280.714	308.825
Wijziging overige actuariële grondslagen	-55.246	-
Resultaat op sterfte	-756	-2.726
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-71	-77
Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling	15.967	19.558
Overige resultaten	-1.179	-536
	<u>185.566</u>	<u>275.820</u>

C&P-garantie

Deze post bestaat uit de lasten van de in het verslagjaar toegekende toeslagen uit hoofde van de voorwaardelijke toeslagverlening voor bepaalde oud-Philips-medewerkers.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn in het verslagjaar opgerent met -0,324% (2019: -0,235%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2019.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen zijn vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorzieningen is het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van pensioenen in het verslagjaar.

Onttrekkingen voor uitvoeringskosten

In de technische voorzieningen is een voorziening opgenomen voor de dekking van toekomstige administratie- en excassokosten. Een deel van deze voorziening valt vrij door het doen van uitkeringen en door het maken van kosten in het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De hieronder opgenomen toename van de technische voorzieningen is het saldo van overgedragen pensioenverplichtingen (uitgaande waardeoverdrachten) en overgenomen pensioenverplichtingen (inkomende waardeoverdrachten).

Wijziging DNB rentetermijnstructuur

Het verloop van de technische voorzieningen is gebaseerd op de rentetermijnstructuur per 1 januari 2020. Ultimo verslagjaar vindt een omrekening plaats naar de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december 2020. Het effect van deze omrekening is hieronder opgenomen.

Wijziging overige actuariële grondslagen

Hieronder is opgenomen de overgang in het verslagjaar op de door het Koninklijk Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2020.

Resultaat op sterfte

Door overlijden valt het deel van de technische voorzieningen met betrekking tot ouderdomspensioen vrij. Maar door overlijden gaan nabestaandenpensioenen in, waarvoor een toevoeging aan de technische voorzieningen nodig is. Per saldo nemen de technische voorzieningen door overlijden af.

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Bij arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige pensioenopbouw voortgezet en kan een arbeidsongeschiktheidspensioen toegekend worden. De ontstane schade vanuit arbeidsongeschiktheid is minder dan verondersteld en zijn de technische voorzieningen afgenomen.

Pensioeninkoop uit beschikbare premieregeling

Uit de beschikbare premieregeling valt:

- bij overlijden voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van nabestaandenpensioen;
- bij pensionering voor pensioeninkoop een kapitaal vrij, dat wordt aangewend voor inkoop van pensioen;
- bij ontslag een kapitaal vrij, dat kan worden aangewend voor inkoop van pensioen.

Overige resultaten

Een aantal oorzaken leidt tot overige resultaten:

- Vervroeging en uitstel van ingang van pensioen door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.
- Uitruil en omzetting van pensioensoorten (bijvoorbeeld uitruil van nabestaandenpensioen in een hoger ouderdomspensioen) door hantering van sekse-neutrale vervroegings- en uitstelfactoren.

18. Mutatie voorzieningen voor risico deelnemers

	2020	2019
Premie en stortingen	876	816
Uitkeringen en onttrekkingen	-21.261	-24.563
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	19.211	28.806
	<u>-1.174</u>	<u>5.059</u>

19. Saldo waardeoverdrachten voor risico pensioenfondsen

	2020	2019
Inkomende waardeoverdrachten	-1.643	-3.584
Uitgaande waardeoverdrachten	263	4.517
	<u>-1.380</u>	<u>933</u>

Dit is de ontvangst van of betaling aan pensioenfondsen of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen zijn aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren. Pensioenfondsen mogen volgens de Pensioenwet geen waardeoverdrachten uitvoeren als de dekkingsgraad lager dan 100% is.

	2020	2019
Wijziging technische voorziening inzake overdracht van rechten:		
-toevoeging aan de technische voorzieningen	1.643	3.542
-onttrekking aan de technische voorzieningen	-366	-5.221
	<u>1.277</u>	<u>-1.679</u>

	2020	2019
Het resultaat op de waardeoverdrachten is als volgt:		
-overgenomen pensioenverplichting	-	42
-overgedragen pensioenverplichting	103	678
	<u>103</u>	<u>720</u>

20. Saldo waardeoverdrachten voor risico deelnemers

	2020	2019
Uitgaande waardeoverdrachten	<u>1.952</u>	<u>3.141</u>

Belastingen

De activiteiten van SPA zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Het resultaat over 2020 is volledig gemuteerd in de reserves van het pensioenfonds. Er zijn geen statutaire bepalingen inzake de resultaatverdeling. In de ABTN is vastgelegd dat jaarlijks, nadat de voorzieningen en reserves op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het pensioenfonds ten gunste dan wel ten laste van de overige reserve wordt gebracht.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos heeft de jaarrekening 2020 vastgesteld in de vergadering van 14 juni 2021.

Amstelveen, 14 juni 2021

Stichting Pensioenfonds Atos
Het bestuur

Frank Winnubst
Voorzitter

Arno Elshout
Secretaris

Willo Peters
Plaatsvervangend voorzitter

Peter Mannaert
Lid

OVERIGE GEGEVENS

1 UITVOERINGSOVEREENKOMST

De uitvoeringsovereenkomst met de werkgever Atos Nederland B.V. is per 27 november 2014 door de werkgever opgezegd. De belangrijkste afspraken die sinds 27 november 2014 met Atos nog gelden, zijn enkele afspraken over indexatie van oud Philips medewerkers, samenwerking, informatie-uitwisseling en het in beperkte omvang faciliteren van diverse materiële en immateriële wederzijdse ondersteuning.

2 ACTUARIËLE VERKLARING

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Atos te Amstelveen is aan Phenox Consultants B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Atos, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Omdat Phenox Consultants B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Phenox Consultants B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 16.100.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1.150.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 131 van de Pensioenwet omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen, met uitzondering van artikel 132 van de Pensioenwet omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen, en met uitzondering van artikel 133 van de Pensioenwet omdat de technische voorzieningen niet volledig door waarden worden gedekt.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor twee achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Atos is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Rotterdam, 14 juni 2021

R. Wagenaar AAG

Verbonden aan Phenox Consultants B.V.

3 CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Atos

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds Atos te Amstelveen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Atos per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de staat van baten en lasten over 2020;
3. het kasstroomoverzicht; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Atos zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- bijlage verloopoverzicht deelnemers

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Den Haag, 14 juni 2021

Baker Tilly (Netherlands) N.V.

mr. drs. W.J. Huizinga RA

BIJLAGE

1 VERLOOPSTAAT DEELNEMERS

	2020		2019	
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Deelnemers				
Stand vorig verslagjaar		117		127
Ingang pensioen	-10		-5	
Revalidering	-4		-4	
Overlijden	-		-1	
Arbeidsongeschiktheid	1		-	
		-13		-10
Stand einde verslagjaar		104		117
Gewezen deelnemers				
Stand vorig verslagjaar		13.450		13.841
Ingang pensioen	-317		-281	
Revalidering	4		4	
Overlijden	-40		-33	
Premievrij gemaakt door uit dienst	-1		-	
Waardeoverdrachten	-8		-79	
Afkopen	-1		-2	
Andere oorzaken	3		-	
		-360		-391
Stand einde verslagjaar		13.090		13.450
Pensioentrekkenden				
Stand vorig verslagjaar		2.793		2.523
Ingang pensioen	327		286	
Toekenning nabestaandenpensioen	59		58	
Overlijden	-39		-40	
Afkopen	-7		-14	
Andere oorzaken*	-19		-20	
		321		270
Stand einde verslagjaar		3.114		2.793
		16.308		16.360

*Waarvan 15 geëxpireerde wezenpensioentrekkenden in 2020 en 18 geëxpireerde wezenpensioentrekkenden in 2019.

2 ANALYSE EN OORDEEL SPA PER DIENSTVERLENER (ISAE 3402/SOC RAPPORTEN)

ISAE 3402: ACHMEA PENSIOENSERVICES

Betreft: "IT service organisatie control rapport Standaard ISAE 3000 Type 2 Achmea Pensioenservices N.V. (APS), over de periode 1/1 - 31/12/2020".

I. BEVINDINGEN:

SECTIE 1: Beschrijving van het systeem door de service organisatie APS.

Hoofdstuk 1 beschrijft de organisatie en dienstverlening van Achmea Pensioenservices N.V. (interne beheersstructuur, governance, risicomanagement, monitoring activiteiten, uitbestedingen, etc.). De risicobereidheid is vastgesteld vanuit een zestal perspectieven, t.w. klant perspectief, maatschappelijk perspectief, medewerker perspectief, partner perspectief, proces perspectief en financieel perspectief. Voor de verbetering en groei in het risicomanagementproces wordt door APS aangesloten bij het Integraal Risk Management Framework van Achmea. APS kent de volgende uitbestedingen, onder-uitbestedingen en software leveranciers; Achmea IT, Achmea CDV, Pondres Direct Mail B.V. (diensten m.b.t. innovatieve communicatie aan deelnemers en werkgevers), Atos Nederland B.V. (IT diensten zoals datacenters, IT operations, uitwijk, continuity management, platformbeheer en back up & recovery), KPN Corporate Market B.V. (netwerkbeheer en telecommunicatie), Pantheon Automatisering B.V. (diensten en software voor de uitvoering van pensioenuitkeringen), Keylane (diensten en software voor de uitvoering van pensioenbeheerprocessen) en TIS GmbH (ter beschikking stelling van de applicatie voor het betalingsverkeer van APS). Bij de uitbestedingen en software leveranciers is steeds aangegeven welke assurance rapporten ontvangen werden en welke interne monitoring periodiek uitgevoerd wordt.

De impact van de pandemie (COVID-19) op APS is in 2020 beperkt gebleven. De uitvoering van de dienstverlening heeft onverminderd plaats kunnen vinden, o.a. als gevolg van het functioneren van de Business Continuity Management (BSM) organisatie. Vanuit Achmea Internal Audit is aanvullend gecontroleerd op de beheersing van bedrijf kritische processen en de IT beheersing. Er zijn hierbij geen afwijkingen naar voren gekomen.

Hoofdstuk 2 beschrijft de IT-governance (IT beleid, IT uitgangspunten, business continuïteit, etc.) Het IT beleid is gebaseerd op vijf speerpunten, t.w. blijvende aandacht voor operationele performance en risicobeheersing, blijvende aandacht voor wettelijke aanpassingen en compliance, verdere digitalisering van de uitvoeringsprocessen en deelnemerscommunicatie, standaardisering naar vier uitvoeringsketens op één platform en doorontwikkeling IT APS. In januari 2020 heeft APS gecommuniceerd dat het programma "Accelerate" van start is gegaan, waarin inhoud en vorm wordt gegeven aan een nieuw administratiesysteem ter vervanging van het huidige MAIA systeem. In juli 2020 heeft Achmea bekend gemaakt dat zij gezamenlijk met het pensioenfonds PGB en ICT dienstverlener CGI overeenstemming hadden bereikt om de pensioenuitvoerder InAdmin RiskCo over te nemen. De drie partijen gaan investeren in een nieuw platform voor de pensioenadministratie. Dit platform is gebaseerd op het RiskCO Administratie Platform (RAP). RAP wordt toegevoegd aan het programma "Accelerate". Over de voortgang wordt regelmatig door APS gecommuniceerd met de gebruikersorganisaties.

Het informatiebeveiligingsbeleid is gebaseerd op standaarden en richtlijnen zoals ISO27002, COBIT en het DNB-toetsingskader. APS maakt gebruik van cloud computing. De uitvoering en monitoring van afspraken wordt geborgd via het uitbestedingsbeleid. Bestaande of nieuwe clouddiensten worden gemeld bij DNB en worden periodiek beoordeeld conform de geldende eisen van DNB. T.a.v. cybersecurity worden de beschikbaarheid, werking en veiligheid van IT-infrastructuur en IT-systemen op continue basis gemonitord. De systemen in scope zijn: MAIA, MIRA, EMIS, Sitecore, Benefitsplaza en Kolibri. In 2020 is de scope uitgebreid t.a.v. Data Governance, daarnaast zijn in 2020 voor de eerste maal de volwassenheidsniveaus vlg. het DNB Self Assessment voor informatiebeveiliging opgenomen.

Hoofdstuk 3 beschrijft de Trust Services Principles en criteria, gebaseerd op het COSO model (17 en 16 principes en 58 DNB toetsingscontroles), waaronder aanvullende criteria voor beschikbaarheid, voor betrouwbaarheid, voor integriteit van gegevensverwerking en voor privacy. Naast de beschrijving van de Principles wordt duidelijk aangegeven hoe APS de Principles in haar bedrijfsvoering geïncorporeerd heeft.

SECTIE 2: Assurance-rapport van de onafhankelijke IT-auditor, gehanteerde beginselen en criteria en de door de IT-auditor uitgevoerde testwerkzaamheden inclusief de uitkomst daarvan.

Hoofdstuk 2.1 Positief oordeel d.d. 12 maart 2021: Naar het oordeel van Ernst & Young Accountants LLP, Den Haag, geeft de opgenomen beschrijving van de interne beheersmaatregelen, de interne beheersmaatregelen getrouw weer zoals die zijn opgezet en geïmplementeerd gedurende de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020; werkten de interne beheersmaatregelen gedurende de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020 zoals beschreven.

Hoofdstuk 2.2 Gehanteerde beginselen en criteria.

Onderzocht zijn de volgende IT service processen: Beveiliging, Beschikbaarheid, Integriteit van processen, Vertrouwelijkheid en Privacy. Beschreven zijn de toetsingswerkzaamheden, de frequentie van de beheersmaatregelen en beschrijving van procedures voor het toetsen van beheersmaatregelen op basis van Information Produced by the Entity (IPE).

Hoofdstuk 2.3 Beheersingsmaatregelen, toetsingswerkzaamheden en resultaten.

Er zijn 150 verschillende beheersingsmaatregelen beschreven alsmede de uitgevoerde toetsingen en de resultaten. Uitkomst: Ten aanzien van alle Trust Services Principles en aanvullende criteria werden de beheersingsmaatregelen beschreven alsmede de testwerkzaamheden. De daar uit voortvloeiende testresultaten kregen allemaal de opmerking "Geen afwijkingen geconstateerd".

Bijlage 1 bij het rapport: Verwijzing DNB-Toetsingskader Informatiebeveiliging.

De 58 DNB normen van 2020 zijn uitgebreid met vermelding van het volwassenheid niveau bij APS en zijn alle één of meerdere keren gekoppeld met het TSP-kader. Volwassenheidsniveau 4 scoort 13 maal, niveau 3 scoort 44 maal en niveau 2 scoort éénmaal.

Niveau 5 = continue verbeteren.

Niveau 4 = beheerst en meetbaar.

Niveau 3 = gedefinieerd.

Niveau 2 = herhaalbaar maar informeel.

Niveau 1 = initieel.

Het ISAE 3000 type 2 rapport 2020 van APS is voorzien van een goedkeurende verklaring door Ernst & Young accountants.

II. Het bestuur heeft n.a.v. het rapport het volgende besluit genomen: geen nadere actie nodig naar Achmea Pensioenservices N.V.

ISAE 3402: CACEIS BANK NL

Betreft: "Service Organisation Control Report ISAE 3402 type II, 2020" van CACEIS BANK NL over de periode 1 januari 2020 - 31 december 2020, uitgevoerd door PwC Accountants N.V. te Amsterdam en gedateerd 15 januari 2021.

I. BEVINDINGEN:

Het ISAE 3402 type II rapport is een uitgebreid rapport (76 blz.) met de beschrijving van de CACEIS BANK organisatie (Nederlandse nevenvestiging), de services en de scope van het rapport. Veel aandacht is besteed aan de interne controle structuur, de opzet, bestaan en werking. De volgende controle aandachtsgebieden, uitgevoerde controles en testresultaten van de onafhankelijke externe accountant PwC zijn beschreven:

1 De service "Transaction servicing"

2 De service "Asset servicing"

3 De service "Depository servicing"

4 De service "Treasury servicing"

Er zijn 33 processen geselecteerd, 124 controles uitgevoerd en drie minimale uitzonderingen zonder consequenties geconstateerd en één geïnspecteerd testrapport inzake "Disaster recovery" wat leidde tot de opmerking "uitzondering geconstateerd". Dit eind maart 2020 ontstane incident resulteerde in een uitval van drie business dagen voor één van de systemen. De oplossing werd gevonden in het terugzetten van back-up tapes en in november door de implementatie van nieuwe hardware en software.

A) KAS BANK is op 1 november 2020 juridisch een onderdeel geworden van het Franse CACEIS Bank, onderdeel van de Credit Agricole Group, hierna te noemen CASEIS BANK NL. Als gevolg hiervan is de managing board en supervisory board opgeheven en aangelijnd in de Franse CASEIS organisatie. Voor het operational risk management comité is het internal control comité in de plaats gekomen. In de loop van 2021 zal de integratie van de systemen plaatsvinden.

B) Subservice organisation: De IT services die aan Atos zijn overgedragen zijn: 1 Operational management van alle IT systems en production control en 2 Operational IT services en gerelateerde IT General Controls. Supplier management is niet uitbesteed.

Tevens zijn zowel door CACEIS BANK NL als PwC de ISAE 3402 type II rapportage van Atos Nederland beoordeeld.

C) Als gevolg van de COVID-19 pandemie werd op 16 maart 2020 het "Business Continuity Plan" van kracht. Dit plan werd minimaal tweemaal per jaar getest. Lange tijd werkte circa 90 % van de CASEIS medewerkers online op afstand van het kantoor. Een speciaal task force team monitort de continuïteit van alle kritische processen, leveranciers en klanten. Het resultaat van alle maatregelen is dat noch de processen noch de controles negatief beïnvloed zijn.

D) Het positieve oordeel van de onafhankelijke accountant PwC, de zgn. unqualified opinion of wel een goedkeurend oordeel luidt als volgt:

1 "The description fairly presents the System that was designed and implemented throughout the period from 1 January 2020 to 31 December 2020."

2 "The controls related to the control objectives were suitably designed to achieve the control objectives if the controls operated effectively throughout the period from 1 January 2020 to 31 December 2020."

3 "The controls operated effectively to achieve the Control objectives throughout the period from 1 January 2020 to 31 December 2020."

E) Er hebben zich geen bijzondere gebeurtenissen na controledatum voorgedaan.

F) De Interne Accountants Dienst van CACEIS BANK NL toetst de processen op maandbasis.

G) Het ISAE 3402 type II rapport geeft een redelijke mate van zekerheid dat de uitbestede processen door CACEIS BANK NL worden beheerst en volgens de beschreven controles worden uitgevoerd. Om als PF bestuur volledig "in control" te zijn is het nodig om user entity controles uit te voeren. Die betreffende controles maken deel uit van het Risico Management Framework van SPA.

H) CACEIS BANK NL kent three lines of defence. Iedere line of defence heeft zijn eigen verantwoordelijkheid. De first line of defence is het management van CACEIS BANK NL en is verantwoordelijk voor de resultaten, de implementatie, de compliance en de effectiviteit van de risicocontroles. De second line of defence bestaat uit de afdeling Compliance & Risk Management, die geeft advies over het overall risicomanagement beleid, overziet de risico governance structuur en is verantwoordelijk voor de monitoring en management van operationele risico's, IT risico's, credit en tegenpartij risico's en het mismatch risico. Mogelijke interne controle inefficiënties worden gerapporteerd aan de afdelingsmanagers. Serieuze zaken worden gerapporteerd aan senior management en aan het centrale risicosturings comité. De third line of defence is de Interne Accountants Dienst (IAD). Die functie is vastgelegd in een charter die is goedgekeurd door het Audit Comité van de raad van commissarissen en behelst de volgende type interne controles: Operational audits, Compliance audits en IT audits. De risico georiënteerde audit aanpak is vastgesteld in overleg met de externe accountant en beoordeeld door de Nederlandse toezichthouders tot november 2020 en daarna door de Franse toezichthouders. Het hoofd van de IAD rapporteert sinds november 2020 aan de het hoofd van de Inspection General van CACEIS BANK. De IAD rapporteert sinds november 2020 aan de voorzitter van de directie NL en aan het Audit Comité van CACEIS BANK op een regelmatige basis.

I) PwC heeft geen hinder ondervonden in het uitoefenen van hun controlewerkzaamheden als gevolg van de COVID-19 situatie en de maatregelen die CACEIS BANK NL hierop nam.

II. Het bestuur heeft n.a.v. het rapport het volgende besluit genomen: Geen nadere actie nodig richting CACEIS BANK NL.

ISAE 3402: BLACKROCK

Betreft: "Report on Controls at BlackRock placed in operation and tests of operating effectiveness for Asset Management Services for the period Oct. 1, 2019 - Sept. 30, 2020."

I. BEVINDINGEN:

SECTIE 1: Oordeel van Deloitte & Touche LLP (Boca Raton, FL, USA) via independent service auditor's report:

Positief oordeel op: 1.1 The Description fairly presents the System that was designed and implemented throughout the period October 1, 2019 to September 30, 2020. 1.2 the controls related to the control objectives were suitably designed to provide reasonable assurance that control objectives would be achieved. 1.3 The controls operated effectively to provide reasonable assurance that the control objectives stated in the Description were achieved, if complementary subservice organization controls and complementary user identity controls assumed in the design of BR Service Organization's controls operated effectively throughout the period October 1, 2019 through September 30, 2020.

SECTIE 2: BlackRock's management verklaring zonder naamsaanduiding van de directie inzake de beschrijving van het Systeem, incl. relevante details van veranderingen in het Systeem en de verklaring dat de controles effectief waren gedurende de controleperiode. BR maakt gebruik van de volgende externe service providers voor corporate services, t.w. IHS Markit en voor fondsadministratie services t.w. Bank of New York Mellon, JPMorgan Chase, SS&C, CBRE, HSBC, State Street Bank, Citi, Mitsubishi UFJ Financial Group, Northern Trust en US Bank, Soft Dollar Commission services (VIRTU) en data center colocation services (Equinix).

SECTIE 3: Uitgebreide beschrijving van het BlackRock Systeem "Aladdin" en de BR organisatie, die werk geeft aan 16.500 medewerkers, die werkzaam zijn in 38 landen over de hele wereld en die met \$ 7,81 biljoen 's werelds grootste fiduciaire vermogensbeheerder is. De missie van BR is om een betere financiële toekomst voor hun cliënten te creëren. Tevens is er een uitgebreide beschrijving van de BR omgeving controle elementen zoals: integriteit en ethische waarden, organisatiestructuur, governance structuur, risico beoordelingen, etc.

Een uitgebreide beschrijving van de controles van de in scope zijnde processen zoals Transacties processen, Data en Portfolio servicing, Securities Lending, General Computer controles, etc.

In de risico beoordeling zijn tal van sub-risico's beschreven, zoals operationeel risico, frauderisico, marktrisico, modelrisico, reputatierisico, etc. en onder het "Fiduciair risico" zijn o.a. beschreven het investeringsrisico, het tegenpartij kredietrisico, fonds liquiditeitsrisico, prijs- en waarderingsrisico. Tevens worden de zogenaamde Three lines of Defence beschreven (1. primaire risico-eigenaren, 2. controle functies en 3. de interne accountantsdienst).

Er is een uitgebreide beschrijving hoe BR omgaat met subserviceorganisaties, contracten tussen BR en subserviceorganisaties moeten voldoen aan hoge standaards van BR. Kern risico indicatoren worden maandelijks gemonitord door BR. Tevens is aangegeven welke controles user entities moeten inregelen alsmede welke controles de aanvullende subserviceorganisaties moeten hanteren.

Het Asset Management Services rapport is gemaakt op basis van de AICPA richtlijnen met de standaard SSAE nr. 18 alsmede volgens IAASB standaard ISAE nr. 3402.

SECTIE 4: Informatie door Independent Service Auditor inzake A: omgevingscontrole-elementen zoals: organisatiestructuur, integriteit en ethische waarden, risk assessment, monitoring, etc. B: in-scope van de processen en C: beschrijving van de controles, testen en resultaten van de uitgevoerde testen. Uitkomst: vrijwel alleen "no exceptions noted" kwamen voor. Op de gerapporteerde enkele uitzonderingsgevallen werd een adequaat antwoord en juiste follow up door het BR management gegeven.

SECTIE 5: Aanvullende informatie gegeven door BR. Betreft: I business continuïteit management (BCM) en Disaster recovery programma's, II Cyber veiligheidsprogramma, III Lijst van gebruikte termen en afkortingen. Eind januari 2020 begon bij BR de monitoring van de COVID-19 pandemie. Reizen werden gelimiteerd en in de BR kantoren werd de business operatie gesplitst om verspreiding van het virus te limiteren. Het BCM plan werd geïmplementeerd en de meerderheid van BR medewerkers werkten en werken vanuit hun eigen huis.

NB 1: Tevens is een verklaring (Bridge Letter) d.d. 22 maart 2021 van BR ontvangen inzake de bevestiging dat de interne controle-omgeving geen materiele wijzigingen heeft ondergaan in de periode van 1 oktober 2020 tot en met 31 december 2020.

NB 2: Om als bestuur volledig "in control" te zijn, is het nodig om user entity controles uit te voeren. Die betreffende controles richting BR maken deel uit van het Risico Management Framework van SPA.

II. Het bestuur heeft n.a.v. het rapport het volgende besluit genomen: geen nadere actie nodig naar BlackRock, Inc.

SOC 1: GMO

Betreft: "Report on GMO's Description of its Advisory Services System and on the suitability of the design and operating effectiveness of controls" for the period Oct. 1, 2019 - September 30, 2020.

NB 1: Dit rapport betreft een SOC 1 (Service Organization Control) rapport samengesteld volgens AICPA en ISAE 3402 standaarden.

I. BEVINDINGEN:

SECTIE 1: Report of Independent Service Auditors PricewaterhouseCoopers LLP (PwC, Boston, USA): Positief oordeel op: 1.1 the description fairly presents the system that was designed and implemented throughout the period October 1, 2019 to September 30, 2020. 1.2 the controls related to the control objectives stated in the description were suitably designed to provide reasonable assurance that the control objectives would be achieved. 1.3 the controls operated effectively to provide reasonable assurance that the control objectives stated in the description were achieved if complementary subservice organization and user entity controls assumed in the design of the service organization's controls operated effectively throughout the period October 1, 2019 to September 30, 2020.

SECTIE 2: GMO Assertion/Statement: GMO's verklaring, zonder management naamsaanduiding, dat a: de beschrijving van het Advisory Services System eerlijk wordt weergegeven en b: dat de controles op afdoende wijze van opzet waren en dat de interne controles effectief waren.

SECTIE 3: Uitgebreide beschrijving van GMO 's Investment Advisory Services System, bestaande uit: overview of GMO, scope and purpose of report, GMO investment teams, governance (risk and audit committee - compensation committee - nominating and governance committee each chaired by an outside director). Aangevuld met Conflict of Interest committee, Retirement plan committee en Partnership committee. Beschrijving van GMO landen-governance, management oversight and controls, controls relating to GMO funds, overview of risk management and internal control practices, identification of key business processes, description of applications, external service providers and complementary user entity controls and subservice organizations.

SECTIE 4: Beschrijving van controle-onderdelen en gerelateerde controle procedures alsmede testresultaten van PwC op de volgende onderdelen: Shareholder services, Portfolio trading, Security processing and portfolio reconciliation, Client reporting and Technology. Nagenoeg "No exceptions noted" kwamen voor.

SECTIE 5:

Overige informatie verstrekt door GMO:

5.1 Bij de drie test opmerkingen zijn voldoende management antwoorden gegeven.

5.2 Business Continuïteit Plan. GMO onderkent dat het onverwachte kan gebeuren en zal gebeuren en dat relatief kleine gebeurtenissen kunnen uitmonden in grote gebeurtenissen. Daarom heeft GMO een uitgebreid business continuïteitsplan ontwikkeld. Een executive summary vermeldt de werking van het continuïteitsplan waarin een business continuïteit manager, een recovery team en een crisis management team samen werken om interrupties en rampen het hoofd te kunnen bieden. In 2009, 2014 en 2015 zijn pandemie oefeningen uitgevoerd. In 2020 heeft GMO een pandemie reactie plan geïmplementeerd. Er traden geen verstoringen op in het business continuïteit plan of op de uitvoering van de controles zoals vermeld in onderhavige controle rapport. Alle GMO medewerkers hebben een veilige verbinding om alle werkzaamheden uit te voeren en beschikken over video-conferentie en bel-conferentie mogelijkheden.

NB 1: GMO geeft geen verklaring uit die de periode 1 oktober 2020 - 31 december 2020 beslaat, maar SPA heeft wel een brief (Gap Letter December 2020) van T.A. Pari (Head of Risk and Controls and Fund reporting) van GMO over die periode ontvangen, inhoudende dat interne controle procedures constant worden aangepast aan o.a. best practices in het maatschappelijk verkeer en aan nieuwe technologie. GMO is sterk toegewijd om een sterke interne controle-omgeving te

handhaven.

NB 2: Om als bestuur volledig "in control" te zijn, is het nodig om user entity controles uit te voeren. Die betreffende controles richting GMO maken deel uit van het Risico Management Framework van SPA.

Het SOC 1 rapport van GMO is voorzien van een goedkeurende verklaring door PwC.

II. Het bestuur heeft n.a.v. het rapport het volgende besluit genomen: geen nadere actie nodig richting GMO.

ISAE 3000 VERKLARINGEN

De voornaamste dienstverlener van SPA (Achmea Pensioenservices) heeft over het boekjaar 2020 naast de ISAE 3402 verklaring ook weer een ISAE 3000 rapport uitgebracht. In dit ISAE3000 type 2 rapport wordt opzet, bestaan en werking van beheersmaatregelen getoetst op de kwaliteitsaspecten betrouwbaarheid, integriteit van gegevensverwerking, beschikbaarheid, security en privacy. Ten opzichte van het ISAE3402 rapport is dit rapport meer gericht op de IT-omgeving en informatiebeveiliging. De SPA-bestuurder met IAD als taak heeft dit rapport beoordeeld en zijn analyse in het bestuur gebracht. Het Standaard ISAE 3000 type 2 rapport is gebaseerd op het SOC2 rapport en de Trust Services Principles (TSP) en Criteria van het American Institute of Certified Public Accountants (AICPA).

De rapporten geven een beeld dat de kwaliteit en risicobewaking van de IT-dienstverlening voldoende gewaarborgd is. Het rapport geeft als zodanig een goed inzicht in de IT-omgeving van APS. Hieronder wordt het rapport besproken, inclusief het oordeel van het bestuur:

ISAE 3000: ACHMEA PENSIOENSERVICES

Betreft: "IT service organisatie control rapport Standaard ISAE 3000 Type 2 Achmea Pensioenservices N.V. (APS), over de periode 1/1 - 31/12/2020".

NB 1: Non Disclosure: het rapport betreft vertrouwelijke informatie alleen te gebruiken binnen de SPA gebruikersorganisatie en haar externe accountant.

I. BEVINDINGEN:

SECTIE 1: Beschrijving van het systeem door de service organisatie APS.

Hoofdstuk 1 beschrijft de organisatie en dienstverlening van Achmea Pensioenservices N.V. (interne beheersstructuur, governance, risicomanagement, monitoring activiteiten, uitbestedingen, etc.) De risicobereidheid is vastgesteld vanuit een zestal perspectieven, t.w. klant perspectief, maatschappelijk perspectief, medewerker perspectief, partner perspectief, proces perspectief en financieel perspectief. Voor de verbetering en groei in het risicomanagementproces wordt door APS aangesloten bij het Integraal Risk Management Framework van Achmea. APS kent de volgende uitbestedingen, onderuitbestedingen en software leveranciers; Achmea IT, Achmea CDV, Pondres Direct Mail B.V. (diensten m.b.t. innovatieve communicatie aan deelnemers en werkgevers), Atos Nederland B.V. (IT diensten zoals datacenters, IT operations, uitwijk, continuity management, platformbeheer en back up & recovery), KPN Corporate Market B.V. (netwerkbeheer en telecommunicatie), Pantheon Automatisering B.V. (diensten en software voor de uitvoering van pensioenuitkeringen), Keylane (diensten en software voor de uitvoering van pensioenbeheerprocessen) en TIS GmbH (ter beschikking stelling van de applicatie voor het betalingsverkeer van APS). Bij de uitbestedingen en software leveranciers is steeds aangegeven welke assurance rapporten ontvangen werden en welke interne monitoring periodiek uitgevoerd wordt. De impact van de pandemie (COVID-19) op APS is in 2020 beperkt gebleven. De uitvoering van de dienstverlening heeft onverminderd plaats kunnen vinden, o.a. als gevolg van het functioneren van de Business Continuity Management (BSM) organisatie. Vanuit Achmea Internal Audit is aanvullend gecontroleerd op de beheersing van bedrijf kritische processen en de IT beheersing. Er zijn hierbij geen afwijkingen naar voren gekomen.

Hoofdstuk 2 beschrijft de IT-governance (IT beleid, IT uitgangspunten, business continuïteit, etc.). Het IT beleid is gebaseerd op vijf speerpunten, t.w. blijvende aandacht voor operationele performance en risicobeheersing, blijvende aandacht voor wettelijke aanpassingen en compliance, verdere digitalisering van de uitvoeringsprocessen en deelnemerscommunicatie, standaardisering naar vier uitvoeringsketens op één platform en doorontwikkeling IT APS. In januari 2020 heeft APS gecommuniceerd dat het programma "Accelerate" van start is gegaan, waarin inhoud en vorm wordt gegeven aan een nieuw administratiesysteem ter vervanging van het huidige MAIA systeem. In juli 2020 heeft Achmea bekend gemaakt dat zij gezamenlijk met het pensioenfonds PGB en ICT dienstverlener CGI overeenstemming

hadden bereikt om de pensioenuitvoerder InAdmin RiskCo over te nemen. De drie partijen gaan investeren in een nieuw platform voor de pensioenadministratie. Dit platform is gebaseerd op het RiskCO Administratie Platform (RAP). RAP wordt toegevoegd aan het programma "Accelerate". Over de voortgang wordt regelmatig door APS gecommuniceerd met de gebruikersorganisaties.

Het informatiebeveiligingsbeleid is gebaseerd op standaarden en richtlijnen zoals ISO27002, COBIT en het DNB-toetsingskader. APS maakt gebruik van cloud computing. De uitvoering en monitoring van afspraken wordt geborgd via het uitbestedingsbeleid. Bestaande of nieuwe clouddiensten worden gemeld bij DNB en worden periodiek beoordeeld conform de geldende eisen van DNB. T.a.v. cybersecurity worden de beschikbaarheid, werking en veiligheid van IT-infrastructuur en IT-systemen op continue basis gemonitord. De systemen in scope zijn: MAIA, MIRA, EMIS, Sitecore, Benefitsplaza en Kolibri. In 2020 is de scope uitgebreid t.a.v. Data Governance, daarnaast zijn in 2020 voor de eerste maal de volwassenheidsniveaus vlg. het DNB Self Assessment voor informatiebeveiliging opgenomen.

Hoofdstuk 3 beschrijft de Trust Services Principles en criteria, gebaseerd op het COSO model (17 en 16 principes en 58 DNB toetsingscontroles), waaronder aanvullende criteria voor beschikbaarheid, voor vertrouwelijkheid, voor integriteit van gegevensverwerking en voor privacy. Naast de beschrijving van de Principles wordt duidelijk aangegeven hoe APS de Principles in haar bedrijfsvoering geïncorporeerd heeft.

SECTIE 2: Assurance-rapport van de onafhankelijke IT-auditor, gehanteerde beginselen en criteria en de door de IT-auditor uitgevoerde testwerkzaamheden inclusief de uitkomst daarvan.

Hoofdstuk 2.1 Positief oordeel d.d. 12 maart 2021: Naar het oordeel van Ernst & Young Accountants LLP, Den Haag, geeft de opgenomen beschrijving van de interne beheersmaatregelen, de interne beheersmaatregelen getrouw weer zoals die zijn opgezet en geïmplementeerd gedurende de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020; werkten de interne beheersmaatregelen gedurende de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2020 zoals beschreven.

Hoofdstuk 2.2 Gehanteerde beginselen en criteria.

Onderzocht zijn de volgende IT service processen: Beveiliging, Beschikbaarheid, Integriteit van processen, Vertrouwelijkheid en Privacy. Beschreven zijn de toetsingswerkzaamheden, de frequentie van de beheersmaatregelen en beschrijving van procedures voor het toetsen van beheersmaatregelen op basis van Information Produced by the Entity (IPE).

Hoofdstuk 2.3 Beheersingsmaatregelen, toetsingswerkzaamheden en resultaten.

Er zijn 150 verschillende beheersingsmaatregelen beschreven alsmede de uitgevoerde toetsingen en de resultaten. Uitkomst: Ten aanzien van alle Trust Services Principles en aanvullende criteria werden de beheersingsmaatregelen beschreven alsmede de testwerkzaamheden. De daar uit voortvloeiende testresultaten kregen allemaal de opmerking "Geen afwijkingen geconstateerd".

Bijlage 1 bij het rapport: Verwijzing DNB-Toetsingskader Informatiebeveiliging. De 58 DNB normen van 2020 zijn uitgebreid met vermelding van het volwassenheidsniveau bij APS en zijn alle één of meerdere keren gekoppeld met het TSP-kader. Volwassenheidsniveau 4 scoort 13 maal, niveau 3 scoort 44 maal en niveau 2 scoort éénmaal.

Niveau 5 = continue verbeteren, Niveau 4 = beheerst en meetbaar, Niveau 3 = gedefinieerd,

Niveau 2 = herhaalbaar maar informeel, Niveau 1 = initieel.

Bijlage 2 bij het rapport: Verklarende woordenlijst.

Het ISAE 3000 type 2 rapport 2019 van APS is voorzien van een goedkeurende verklaring door ERNST & YOUNG ACCOUNTANTS.

II. Het bestuur heeft n.a.v. het rapport het volgende besluit genomen: geen nadere actie nodig richting APS.